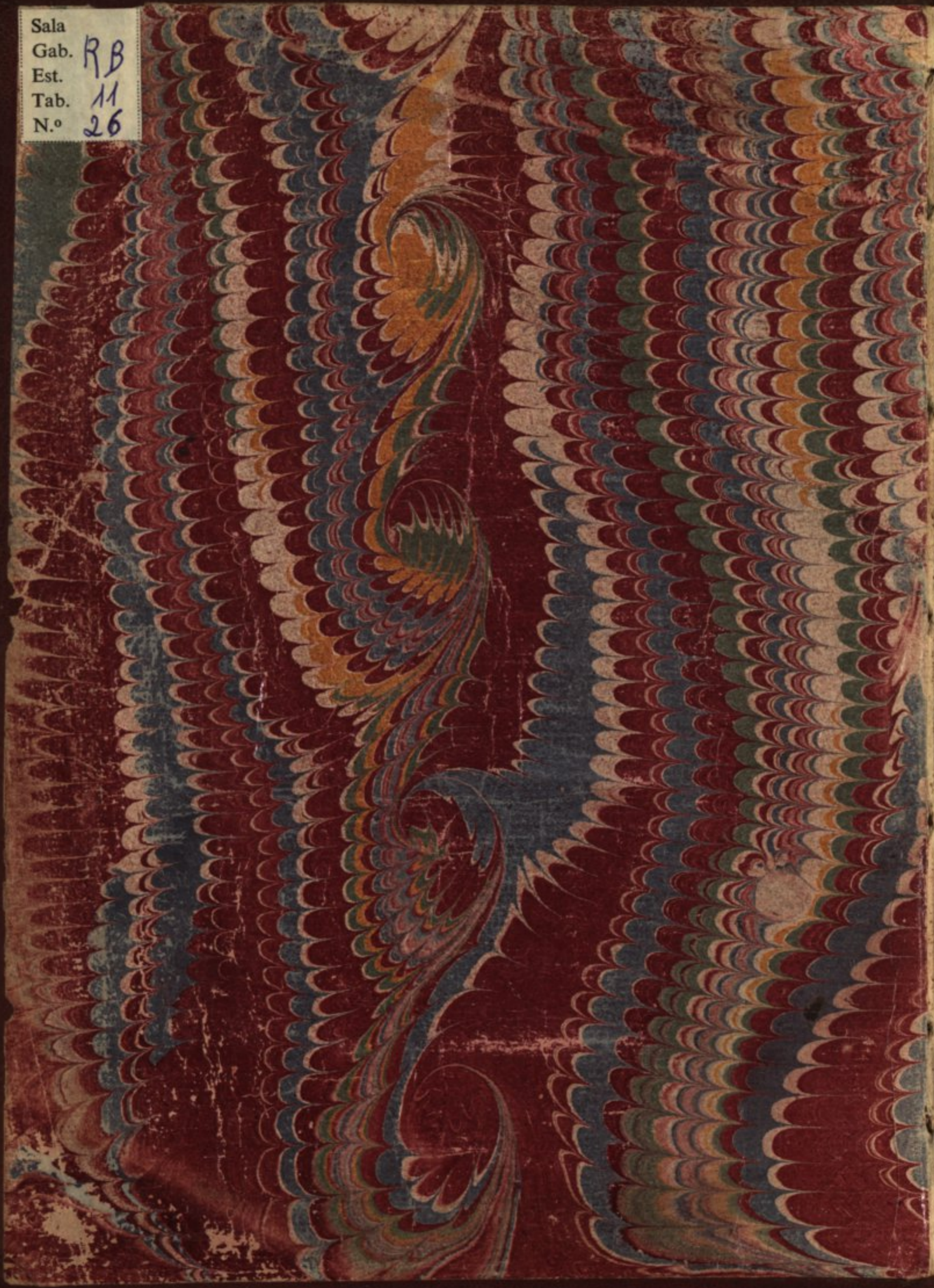

Sala
Gab.
Est.
Tab.
N.º

RB
11
26

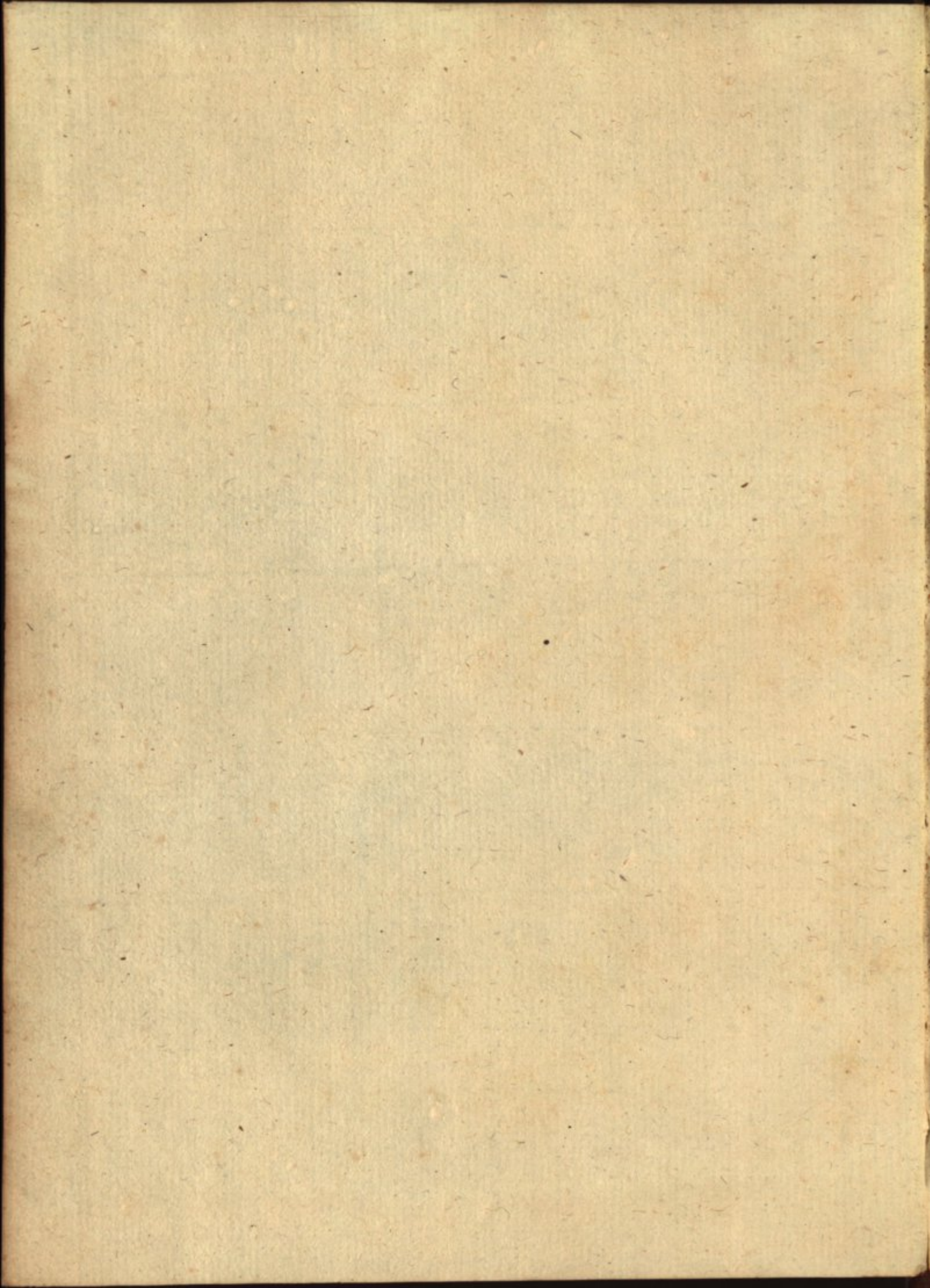

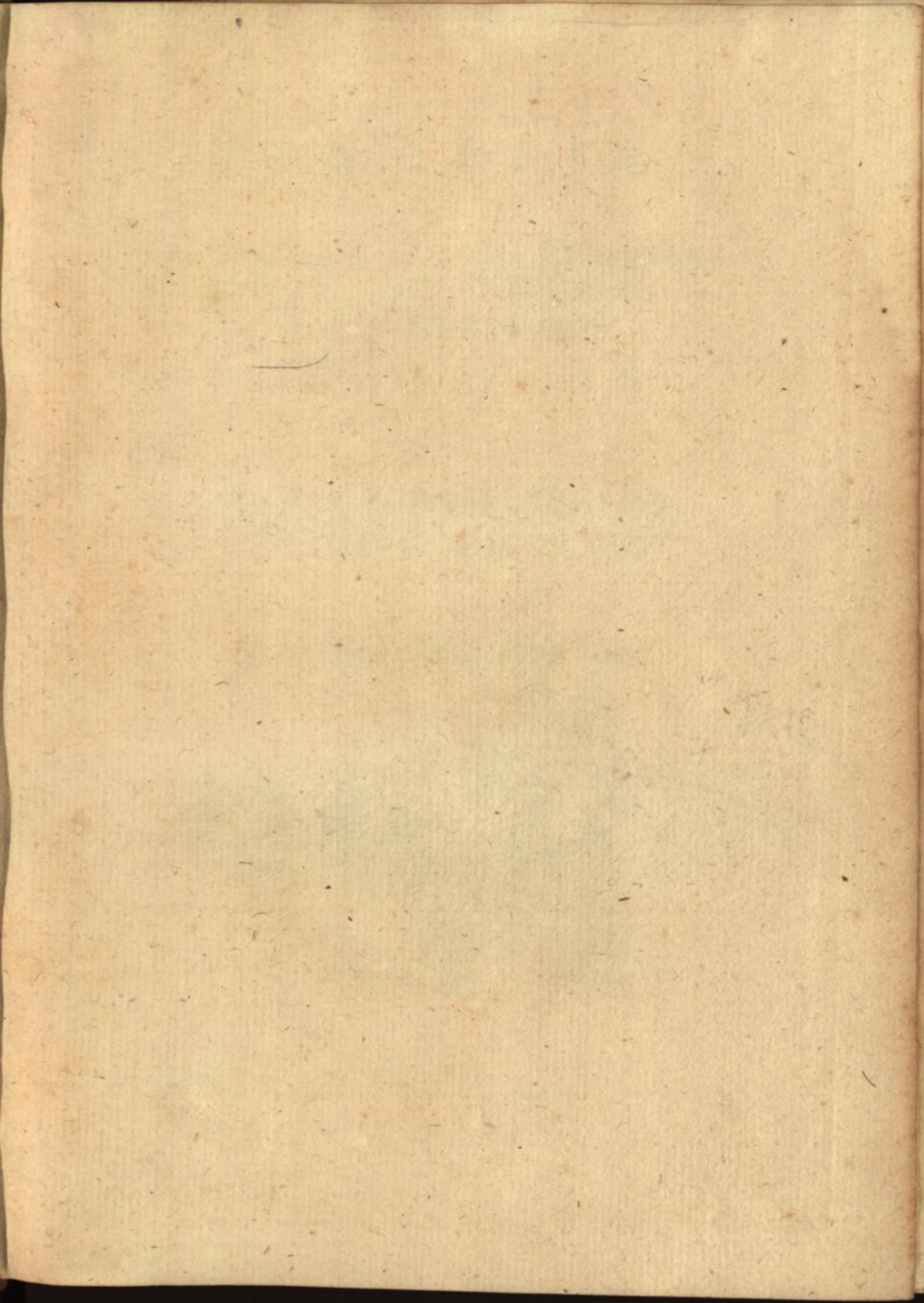
3411-1-5

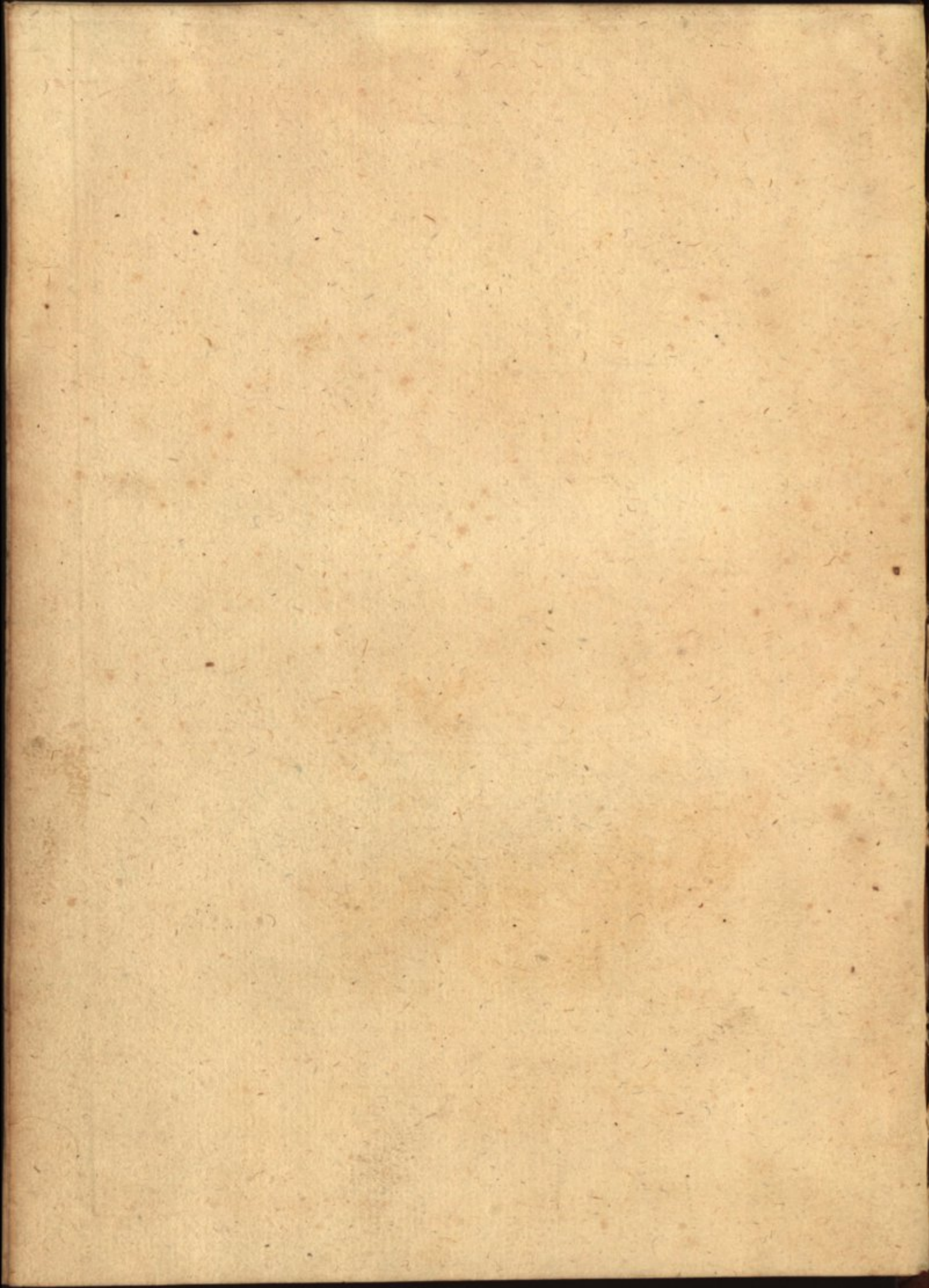
RB

17

26

**HISTORIÆ PHILOSOPHIÆ
SYNOPSIS.**

S I V E

De Origine, & Progressu Philosophiæ:
De Vitis, Sectis, & Systematis
omnium Philosophorum

L I B R I I V.

J O H A N N I V.

LUSITANIÆ REGI, &c.

D I C A T I

AB JOH. BAPTISTA CAPASSO

Phil. & Med. Doct. Neapolitano.

369-c

N E A P O L I,

Typis Felicis Muscæ, An. **MDCCLXXVIII.**

SUPERIORUM CONCESSU.

*Quidquid de re bona dilucide dicitur, mihi præ-
clare dici videtur: istiusmodi autem res
dicere ornate velle, puerile est: plane au-
tem, & perspicue expedire posse, docti,
& intelligentis viri.*

Cic, 3. de Fin.

JOHANNES V
LUSITANIAE REX
& c.

Cyrillus inuenit Neapoli

Frezza sculp: Romae sup: p.

JOHANNI V.

SERENISSIMO, POTENTISSIMOQUE

LUSITANIÆ REGI, &c.

CHRISTIANÆ FIDEI PROPAGATORI AUGUSTO

SCIENTIIS, ET VIRTUTIBUS INCLYTO

BONARUM ARTIUM, LITERARUMQUE OMNIUM

IN ALMO LUSITANIÆ REGNO

REDUCTORI, ET REFORMATORI

LITERATORUM PATRONO GENEROSISSIMO

MECOENATI SUO OPTIME MERITO

JOH. BAPTISTA CAPASSUS

HISTORIAM PHILOSOPHIÆ

PERPETUUM GRATI ANIMI TESTEM

D. D. D.

U I D Tibi, REX AUGU-
STISSIME, pro immortalibus
tuis in me, fratremque meum
P. Dominicum Capassum Soc. J.
tui Mathematici honore insignitum, beneficiis,

a 2

grati

grati animi, atque observantiæ testem offerrem, diu, multumque mecum cogitavi. Cum ecce mihi in mentem venit, omnemque incerti animi sollicitudinem abstulit, Platonis, præstantissimi Philosophorum effatum illud, Optimam esse Remp. in qua Philosophi regnent, vel Reges philosophentur. Quapropter pergratum quid me Tibi facturum duxi, si pro tot, tantisque tuis in nos promeritis SERENISSIMUM BRASILIENSIMUM PRINCIPEM, Filium natu maximum, in Philosophicis instituerem; ut ad Regnorum regimen (quod serius contingat) omnibus, quæ perfectissimum Regem deceant, virtutibus instructus valeat pervenire. Philosophiæ tamen præcepta non ex unius Philosophi, sive ex veteribus, sive ex recentioribus, fonte Sibi haurienda existimavi, sed ex omnibus, ut quidquid boni, & rationi, Religionique consonum in ipsorum singulis perpenderit, feligens, ex omnibus Philosophiæ Systematis unum, optimumque Sibi propositum habeat. Verum cum duo ad optimum quemque Principem constituendum necessaria sint, Philosophia, quæ præceptis suis mores componat, ac sapientem efficiat; Reges enim, & Principes non sunt ii, qui sceptrum tenent, sed qui imperare sciunt: & Historia, quæ virtute præstantium actiones

imi-

imitandas proponens, Prudentiam, quæ omni Principi, ut anima corpori, necessaria est, doceat; Historia enim si adsit, ex pueris facit senes; sin absit, ex senibus pueros; operæ precium me facturum esse existimavi, si uno hoc Libro utrumque Optimo Principi, qui Tibi præ Regnis omnibus & naturæ lege, & præclaris suis moribus, carissimus est, præstarem. Hanc igitur Universalem Philosophiæ, & Philosophorum Historiam compendiariam, à me plurium annorum spatio, & labore non parvo ea tantum mente concinnatam, ut SERENISSIMO PRINCIPI, ceterisque Regiis Filiis, quantum mihi pro viribus licuit, erudiendis prodessem, oro, REX MAXIME, ut benignus accipias, ac futurum confido, ut sicut Lucius Lucullus, alios plurimos ut omittam, præstantissimus Imperator Historiarum lectione, & Philosophiæ præceptis factus est; ita præclarus tuus iste Princeps, tua cura, & sollicitudine in optimis quibusque liberalibus artibus eruditus, per hanc Philosophiæ Historiam, quæ in tuo Nomine, à me semper plurimumque honorando, lucem videt, Tibique pro grata beneficiorum memoria sistitur, ac dicatur, in eum Regem evadat, quem omnes admirari possint, & imitari. Neque inficias ibo, Regium tuum optimumque Filium domesticum exemplum habere ad imitandum:

dum : in Te enim uno Numæ Pompilii , secundi Romanorum Regis , Pietatem , & Religionem , ac penitus aversum ab omni bello animum , pacis , tranquillitatisque amicissimum posset ediscere . Enim vero eximium tuum , ac singularem ad nostram veram , Sanctam , Catholicamque Religionem propagandam amorem , quo præ ceteris præclaris dotibus animus tuus , in hoc vere Regius , decoratur , sæpius ostendisti . Testes sunt magnifica Tempia , à Te summis sumtibus erecta , & splendidissime ornata ; quorum unum , vel alterum memorem : quod scil. Divo Antonio , Thaumaturgo Lusitano , vulgo Patavino dicto , ingenti mole , mirabilique architectura erexisti , selectissimo marmore ornatum preciosis donis cumulasti , ac pro suscepta Prole dicasti , quod nulli ex præcipuis in Europa secundum uno ore fatentur omnes : & Patriarchale in Regia tua Ulyssiponensi Aula extractum , amplissimo censu ditatum , plurima , preciosaque sacra supellectili ornatum , maximis , ac singularibus Pontificiis Privilegiis insignitum , & undique tam mirum , ut non ultra pia , Regalisque munificentia ascendere posse videatur . Sacri etiam Ritus , ac Cæremoniæ , quorum Tu amantissimus , ut recte isthic administrarentur , ne dum à Summo nunc Regnante Pontifice , tunc vero Beneventi Archiepiscopo Cardinali

nali Ursino, expetisti, ut quales illic, ubi optime quam alibi, fierent, exscriptos ad Te mittendos curaret; verum etiam vel primum de illis magistrum, qui Romæ degeret, accitum Ulyssiponem adduxisti, & amplissimo stipendio donatum isthic detines. Atqui non ultima eximiæ Pietatis, Religionisque tuæ hæc laus est; omnium enim maximam eam duco, quod ad Christianam Fidem longe lateque ad extremum usque Sinarum Imperium propagandam, nec curis, nec laboribus, nec maximis etiam sumptibus pepercisti. Quare, ut præclara tua alia ad id facta præteream, non ita pridem nobilem virum tuo Nomine Legatum ad magnum Sinarum Imperatorem misisti, ac insigne donum, quale & danti, & accipienti par esset, Arma scilicet, Argentea Vasa, splendidissimas Vestes, odorum Magmata, Telas Aureas, & ut verbo rem absolvam, unni-gena preciosa: quibus, & Legato duæ cohortes nitido amictu, novemque Divini verbi Præcones, ac nostræ in ea Regna Fidei reductores, ex inclyta Soc. J. doctissimi, comites accesserunt. Hæc autem omnia eo tantum consilio pie illacrymans mittere dixisti, ut his donis, ac legatione, Sancta Christi Fides in ea Regna, unde extorris jam fuerat, gloriosa rediret, radicesque in eis figeret validiores. Quam singularem in Christiana-

nam

nam Religionem Pietatem à JOH. III. progenitore
Tuo, immortalis memoria digno, una cum san-
guine in Te traductam fateor, cujus nomen, do-
ctrinam, & sanctimoniam fortitus es. Hic enim
anno 1540. Pauli III. Pont. Max. concessu Divum
Franciscum Xaverium cum Socio ad novas Indo-
rum gentes mittendum curavit, ut Christi Fide
imbuerentur. Altera etiam Numæ Regis præcla-
ra animi dos in Te, REX OPTIME, resulget;
quod scilicet ille belli osor acerrimus, Romanam
gentem pugnacissimam, bellicque cupidissimam
ad pacem reflecteret, acceptumque Imperium
Religione, atque justitia gubernaret. Tuus enim
animus, quia liberalium artium studiis deditissi-
mus, quàm pacis cupidus sit, vel tui dicant po-
puli, qui jure merito hoc semper de Te prædi-
cant:

Ducere Tu nobis das læta per ocia vitam.

Quod si quandoque bellum, Te Regnante, tuis
armis susceptum vidimus, hoc nonnisi ad imma-
nem Turcarum gentem debellandam, ac Christi
Religionem fartam, tectamque servandam indi-
ctum fuit. Qua perfida hostium gente, tua potis-
simum classe, debellata, sumtu vero infinito,
Italiæ quies per Te parta est. In Te etiam uno,
nec ignoro, M. Antonini Philosophi, Lycurgi,
Solonis, M. Catonis majoris, Ciceronis, & his
fimi-

similium, doctrinam, justitiam, integritatemque mirari posse SERENISSIMUM PRINCIPEM, aliosque secum fratres, in hoc plurimum fortunatos, quod tanto sint Genitore prognati. Ex Te ediscere poterunt Regiam Academiam Historiarum fovere: cujus primam institutionem, quæ in Regnis aliis ad hujus instar conditæ sunt, Tibi referunt acceptam. Ex Te denique eos, ut paucis me expediam, liberales artes, Mathesin præcipue, quam Tu summopere colis, tueri, & ad tuæ gentis utilitatem in tuis Regnis promovere; nam

Te Regnante tuis redierunt Palladis artes: literatos viros complecti; & tandem omnes omnium Philosophorum, optimorumque Regum virtutes habere posse, ultro quidem verum fateor cum reliquis. Sed ut optima quæque remedia continuo usu recepta, segnius infuetis in corpus agere novimus; ita pari ratione domesticum quodque exemplum, nostris oculis jugiter objectum, minorem quandoque vim habere ad animum commovendum, quam quod rarum ex aliis, non semel adnotavimus. Si vero domesticis, atque continuis, aliena, & infueta accedant exempla, fortiori stimulo animus ad virtutem concitatur. Hinc perutile Tuis, REX INCLYTE, me facturum existimavi, si scientias, virtutesque omnes, quas Ipsi in Te uno junctas

contemplantur, eas & in aliis, sparsim tamen, ac divisim, in hoc Libro legant extitisse. Sparsim extitisse dixi; nam

- - - - - *quæ sparguntur in omnes,*

In Te mista fluunt; & quæ divisa beatos

Efficiunt, collecta tenes - - - - - Claud.

Verùm id unum præ aliis in Te omnes admiramur, quod cum Imperium tuum in quatuor Orbis plagas tam late pateat; Sol enim

Exoritur Regnis, occidit atque tuis;

Tibi tamen, tot, ac tanta negocia sustinenti, Astronomicis observationibus, aliisque Mathefeos studiis vacandi ocium sit, ut totus in Regnorum regimine, & totus in Palladis artibus esse videaris. Jure igitur merito inclytum, & immortale Nomen tuum

Imperium, Famam terminat Oceano.

Atqui ne tempus, Tibi vel in gravioribus negociis, vel in severioribus studiis insumendum, in proluxa harum literarum lectione frustra teras, finem faciam iisdem plane verbis, quibus Stiliconis laudes exorsus est Claudianus:

Continuent Superi pleno sic vestra favore

Gaudia, successusq; novis successibus addant.

Sic Deus Opt. Max. Filiorum tuorum Connubia, felici omine inchoata, plurima Virili Prole reddat feliciora: *Dies super dies Regis adjiciat, &*

annos

annos ejus usque in diem generationis, & generationis . Tandem Te , REX GENEROSISSIME , oro , obtestorque , ut pro gratiis , quas Tibi pares nec referre , nec agere ego , fraterque meus possumus , hoc Historiæ Philosophiæ munus , specie quidem tenuissimum , sed grati animi , nostræque in Te observantiæ omni ævo testem futurum locupletissimum , Regia , qua soles , humanitate accipias ; ac nos , nostrosque in potentissimum patrocinium tuum peramanter adsciscas.

Neapoli Parthenopes 8. Kal. Aprilis 1728.

J O H A N N I V.
L U S I T A N I Æ R E G I

Potenti, Magnanimo, Pio, Felici.

Quæ tibi non olim licuit tentare Vetustas,
Quo staret nomen tempus in omne tuum!
Molibus impositas, agesis, juvet addere moles,
Quas mirata ætas cernat, & obstupeat.
Nec Rhodii parcant operique auvoque, Colossus
Immanis nomen consecret ut patriæ.
Mausolo exurgat post ultima fata sepulcrum,
Ulla dies ævo ne memori eximeret.
Attollas non ante unquam conspecta theatra
Unius impensa, Scaure superbe, tua.
Quo tandem tanto miracula reddita sumtu?
Aggestæve adeo quid potuistis opes?
Ultra non equidem quam fœtilis una lucerna
Aut Stoici, aut Cynici pallia Diogenis.
Hem qui non oboli unius domini, tibi Mida
Insultantque opibus, Cræse beate, tuis.
At Tu, quem colit & Tellus, atque inclyta ab ortu
Solis ad Hesperium fama cubile canit;
Miratusque tuis longe stupet Indus uterque
Parere insanam classibus Oceanum:
Et quibus in terris populos nox atra tegebat
Tartareo pressos tristia colla jugo;
Æthereum affulsisse jubar lætantur, & Orco
Erepti jajam triste onus excutiunt.
Hinc Tibi læta fides merito gratulatur, & optat
Terras imperio quaque patere tuo.
Tu quoque posthabitis opibus, Regnoque potenti,
Queis satis, atque super, Rex generose, nites;
Indulges sopsiæ studiis, & moribus æquis,
Parta quibus sceptro gloria magna tuo est.
Cur tua miremur posthac florentia Regna,
Quæ complexa sinu Pallas amica fovet?
Et quos Sancta Themis stabili cum pace revincit,
Cur non quisque tuis invidet populis?
Ut rediisse Orbis jam sentiat Antoninos,
Nec priscos nobis deesse patres patriæ.
In Te igitur nostri stat maxima gloria Secli,
Quodque futura canant, quodque imitentur, habent.

LECTORI PHILOSOPHO.

Aucis quidem, Benevole Lector, Philosophicæ Historiæ historiam enarrabo, ne longa, inutilique Præfatione, te ad Libri lectionem properantem in ipso limine intempestivus videar remorari. Cum viginti ab hinc annis Philosophicas Institutiones hîc Neapoli studiosos juvenes docerem; æquum mihi visum fuit, Proœmii loco quædam de Origine, & Progressu Philosophiæ, clarioribusque Philosophis, Institutionum initio præfigere. Quapropter quotquot in celebrioribus nostræ urbis Bibliothecis, maxima præcipue Vallettiana exstabant, libros de Philosophiæ Historia tractantes legi, sperans, me in ipsorum aliquo perfectam, omnibusque numeris absolutam Historiam inventurum; eam scilicet, quæ ab Origine initium sumens, per varias Mundi gentes, atates, & sectas, Philosophiæ progressum, & Philosophorum ad nostra usque tempora Systemata demonstraret. Sed cum omnes spem fallerent; quidam enim de Origine pauca delibabant, alii de Barbarica Philosophia, vel de ejus parte aliqua, tractabant, plurimi denique de Græcanica prolixius agebant; cumque, neque ex Magnis Lexicis Historicis, neque ex familiaribus eruditorum colloquiis aliquem noverim, qui secundum banc ideam Historiam Philosophiæ confecerit; Tractatum ipse concinnavi, in quo secundum prædictum ordinem, omnibus adhuc intentatum, Philosophicæ Historiæ veluti embryonem tradidi discipulis. Hunc autem imperfectum (non enim ultra Græcos erat) relinquere coëgit tum mea infirma corporis valetudo, tum doctissimi Thomæ Stanley edita, Anglica tamen lingua, Historia Philosophiæ; verebar enim, ne secundum eandem ideam ipse suam Historiam contexcuisset. Sed ut ipsam latine jam ab eruditissimo Job. Clerico versam statim habere curavi, Stanleyum (sicut & alios, qui speciosum hunc Historiæ Philosophiæ titulum libris suis præfigunt) non Universalem, sed Particularem Philosophiæ Historiam, de Græcis scilicet tantum, prolixè tamen, & erudite nimis tractantem vidi, additis in calce quibusdam de Chaldaeorum, Persarum, & Sabaorum Philosophia, & Philosophis; quibus speciosissimæ Job. Clerici Notæ, & Index Philologicus accesserunt. Quare imperfectum Opus statim perficere decrevi. Hoc igitur meum qualecumque Opus antea mancum, nunc vero quinque annorum spatio, & non

cur.

curta librorum suppellectili expletum, & tuo usui, ut potui, elaboratum, benignius accipe, Amice Lector. Si autem non satis, quod volui, sin affecutus; voluntas interea egregiam laudem meretur. Enim vero ut mihi summa essent omnia, ut Ciceronis phrasi utar, temporis tamen vix satis habui ad Opus tam grande innumerorum pene librorum, longi, quietique temporis, sanæ mentis, firmæque corporis valetudinis indigum, absolutissime, ut par erat, perficiendum. Sed

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Ovid. 3. de Pont. Eleg. 4.

Si quis igitur feliciori, ὡς λόγος ἐστὶ, ovo natus omnia simul hæc à Cælo dona nactus sit, quod incompletum meum est, compleat: mea enim mens ea tantum in hujus Historiæ elaboratione fuit, ut doctioribus ideam tantum perfecti Operis, quod adhuc in literaria Republica non exstat, indicarem. Atque hæc quidem de causa Synopsis, sive Compendii verbum inscriptioni addidi, ut quidquid ad absolutissimam hujus Historiæ perfectionem desit, supplere quis valeat. Atqui si ad me hæc omnia præfatum, proptereaque benignius respiciendum, Zoile quisquis es, non commoveris; sed conviciari ulterius, & proscindere, pergis, scias, te & facillimam Provinciam suscepisse,

Nam facilis cuivis rigidi censura cachinni, atque illud porro agere, quod voluptati est pluribus. Quæ in re, quod ad me attinet, nihil est quod tibi opportunius reponam, quam ut te cum pluribus relinquam.

EMINENTISS. SIGNORE

IL Dottor Fisico Giambattista Capassi supplicando espone à V. E. come desidera dare alle stampe una sua Opera intitolata *Historia Philosophiae Synopsis*. Intanto priega V. E. degnarsi di commetterne la revisione à chi meglio le parerà, e l'averà dall'E. V. à gratia ut Deus.

R. D. Joseph Buonocore Praelector Philosophiae in Seminario Archiepiscopali videat, & in scriptis referat. Neap. 3. Januarii 1728.

D. ANTONIUS CAN. CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINE

IN legenda hac jussu E. T. *Historia Philosophiae Synopsis* quantopere delectatus sim, nemo ignorare potest, quicumque scit, non modo quam sit jucundissimum Originem nosse ejus praeter ceteris eximia disciplinae, a quibus videlicet primum exulta, quibusque profecta initiis ad nostra usque tempora paulatim creverit, sed facta etiam dictaque memoranda omnium, qui à mundi primordiis haecenus in ea floruerunt, Sapientum, quorum certe caeteris atque Academiis veluti interesse videbar, audire Sermonem, Virtutes intueri, tanta nempe solertia diligentiaque collecta, tantaque elegantia, nitore & gratia ab auctore eruditissimo & sapientissimo conscripta est. Nihil autem in ea offendi, quod vel Catholicæ Religioni, vel bonis moribus esset adversum; quin potius multa tum Veterum, tum Recentiorum egregia facta, sententias, responsa, digna profecto quæ & memoria teneant omnes, atque imitentur. Cum igitur non mediocrem ex hujus dignissimi Operis lectione utilitatem capere possint, e re publica futurum censeo, si typis edatur, ubi tamen ita quoque E. T. visum fuerit. Neapoli ex aedibus Seminarii xv. Kalendas Majas. MDCCXXVIII.

Addictiss. atque Obsequentiss. Servus
Joseph Buonocore.

Attenta supradicta relatione Imprimatur. Neap. 20. Aprilis 1728.

D. ANTONIUS CAN. CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMI-

E M I N E N T I S S. S I G N O R E

IL Dottor Fifico Giambattista Capassi supplicando espone à V. E. come desidera dare alle stampe una sua Opera intitolata *Historia Philosophiæ Synopsis*. Intanto priega V. E. degnarsi di commetterne la revisione à chi meglio le parerà, e l'averà dall'E.V. à gratia ut Deus.

Dom. Nicolaus Cyrillus Primarius Medicinæ Professor Regius videat, & in scriptis referat.

MAZZACCARA REG. PISACANE REG. VENTURA REG.

Provisum per S. Em. Neap. 9. Aprilis 1728.

Mastellonus.

E M I N E N T I S S. D O M I N E

E Minentiæ Tuæ imperio obtemperaturus, intentissimè legi *Historiæ Philosophiæ Synopsis* à Cl. V. Jo: Baptista Capasso conscriptam, atque in eâ tantum abest ut quid occurrerit, quod Regiæ Jurisdictioni adversaretur, ut potiùs quæ ex quamplurimorum tum veterum tum recentiorum Autorum monumentis diligentissimè excerpfit, atque in breve veluti Encheiridion contraxit, talia reputem, ut tot tantorumque Philosophorum exemplis propositis, omnium animi ad eam scientiam comparandam totidem igniculis accendi facilè possint, quod, nî fallax Platonis sententia, ad Reipublicæ beatitudinem quammaximè facturum confido. Librum igitur, ad publicam commoditatem & sapientiam comparatum, publicâ luce publicoque encomio dignissimum censeo, si tamen ad meum judicium Tua gravissima accesserit autoritas. Neapoli, Nonis Aprilis, MDCCXXVIII.

*Addictiss. & Obsequentiss. Famulus
Nicolaus Cyrillus Professor Regius.*

Visa supradiçta relatione Imprimatur, & in publicatione servetur Regia Pragmatica.

MAZZACCARA REG. PISACANE REG. VENTURA REG.

Provisum per S. Em. Neap. 5. Aprilis 1728.

Mastellonus.

HISTO-

HISTORIAE PHILOSOPHIAE SYNOPSIS,

S I V E

*De Origine, & Progressu Philosophiae: De Vitis, Sectis,
& Systematis omnium Philosophorum.*

PROOEMIUM.

Philosophia, cujus bono, ut Plato in Tim. ait, nullum optabilius, nullum praestantius, neque datum est mortalium generi Deorum concessu, atque munere, neque dabitur; quamque Macrobius post Aristotelem Artem Artium, & Scientiam Scientiarum, & alibi idem Aristoteles Scientiam virtutis, & Cic. Virtutum Principem, appellavit; ut ab origine ad nostra usque tempora pervenerit, Historica Synopsi pertractare, ne dum omnibus perutile, sed & necessarium semper esse existimavi.

Fateor quidem, Philosophiae Historiam complures scripsisse; sed qui de ipsa opus omnibus numeris absolutum confecerit, inveni profecto neminem. Plures quidem de Philosophiae Origine, & Inventoribus agunt: complures Philosophorum Vitas, & Systemata exponunt: quamplurimi denique Philosophorum Sectas considerant; sed nemo profecto (quantum mihi id curiosius indaganti innotescere potuit) adhuc est, qui a Philosophiae Origine initium sumens, ejus Progressum per varias Philosophorum Sectas; & denique quicquid ad nos usque de ea actum, vel dictum sit, methodice demonstraverit. Magnum igitur operae pretium me facturum esse existimavi, si quicquid hac de re a quamplurimis Historicis sparsim dictum inveni, uno hoc brevi quidem, sed perquam utili Tractatu cunctis ob oculos ponerem. Quem Historicum Philosophiae Tractatum in quatuor libros dividere placuit, in quorum primo Philosophiae Definitionem, & Divisionem; Philosophiae, ejusque Nominis Originem, & Finem, & ea, quae ad ipsum conducunt; & qui primi Sapientes habiti sint, explicabimus. In secundo de Philosophia Barbarorum, ejusque Sectis agemus. In tertio Graecanicam Philosophiam, Graecorumque Philosophorum Vitas, & Sectas considerabimus. In quarto denique Recentiorum omnium Philosophorum Systemata, & novam philosophandi rationem ostendemus.

LIBER I.

De Ortu Philosophiæ, & de Primis Sapientibus:

ANtequam Historicum hunc Philosophiæ Tractatum aggrediamur, sciendum vel in ipso limine est, quid illud sit, quod pertractandum suscipimus; quot ejus partes; quis finis, & similia. Quamobrem de his primum nobis agendum est.

CAPUT I.

De Philosophiæ Definitione, & Divisione.

Philosophia multifariam à Philosophis definita est. Pythag. eam ab universali subjecto vocavit Γνώσιν τῶν ὄντων, ἢ ὄντα εἶναι, *Cognitionem entium, quæ entia sunt.* Et alibi: Γνώσιν θεῶν τε, καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τῶν ἐν τέτοις αἰτιῶν, *Cognitionem Divinarum, humanarumque rerum, & causarum, quæ in ipsis sunt.* Quam definitionem sequitur etiam Cic. 2. de Offic. Aliàs etiam ab ultimo fine à Pythagora, quem Socrates, & Plato secutus est, definitur: Ὁμοίωσις τῷ Θεῷ, κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων, *Assimilatio Deo, quatenus homini possibile est.* Hinc Seneca Ep. 48. ait: *Hoc est, quod mihi Philosophia promittit, ut parem Deo faciat.* Sed hic Philosophiæ finis potius, quam definitio est.

Platoni definitur, quod sit Ὁρεξις τῆς θείας σοφίας *Appetitus Divinæ Sapientie.* In Phæd. tamen ait pag. 378. Philosophiam esse Μελέτην τῷ θανάτῳ, *Meditationem mortis:* Ejus verba sunt: *Quicumque Philosophiam recte tractant, videntur latuisse cæteros homines, quod nihil aliud sic commentarentur, quàm mori. Nonne maxime apparet, Philosophum præter cæteros homines animum, quammaxime potest, à commercio corporis separare?* Hanc verò definitionem ex Pythagora Platonem hausisse præter Porphyrium in vita Pythagoræ Divus Hieron. quoque contra Rufin. testatur his verbis: *Primus Pitagoras dixit, Philosophiam Meditationem esse mortis, quotidie de carcere corporis educere nitentem animæ libertatem.* Hoc quoque eleganter expressit Apulejus lib. de Philosophia inquiring: *Philosophum oportet nihil sic agere, quàm ut semper studeat animam à corporis consortio separare: & ideo existimandum, Philosophiam esse corporis affectionem, consuetudinemque moriendi.* Et Cic. 1. 1. Tuscul. Disput. hoc idem confirmat his verbis: *Tota enim Philosophorum vita commentatio mortis est.* Et paulò post: *Quare hoc commentemur, mihi crede, disjungamusque nos à corporibus, hoc est, consuescamus mori.*

Per mortem autem non naturalem intellige, sed voluntariam, seu, ut Psel. ait: θάνατον ἢ τὸ νεκρῶσιν τῶν παθῶν ἐκληπτέον, *mortem autem mortificationem affectuum accipiendam.* Perperam igitur Platonem intellexit Cleombrotus Ambraciota, qui lecto ipsius de Anima tractatu, se de alto muro præcipitem dedit; de quo Callimachus jucundè nimis lusit hoc Epigrammate, quod legitur apud Euripid.

Εἶπας Ἡλίο Χαῖρε, Κλεόμβροτος Ἀμβρακιώτης
 Ἡλῶσ' ἀφ' ὑψηλῆ τέχεος εἰς Αἴδην.
 Ἄξιον ἴδέν ἰδῶν θανάτῳ κακόν, ἀλλὰ Πλάτωνος
 Ἐν, τὸ περὶ ψυχῆς, γράμμ' ἀναλεξάμενος.

*Dictum ubi, Phæbe valet, Cleombrotus Ambraciota
Ad Ditem ex alto pariete desiliit.*

*Non in morte malum cernens quid, sed quia lecta
Una ipsi de Anima charta Platonis erat.*

Clem. Alex. Pædag. l. 1. *Philosophiam ipsam definiunt: Studium rectæ rationis. Et Strom. 1. Est Philosophia quidem exercitatio; Sapiencia autem Scientia divinarum, & humanarum rerum, ipsarumque causarum. Et paullo post Philosophiam exponit per inquisitionem veritatis, & naturæ eorum omnium, quæ sunt. Et 2. Strom. ita: Philosophia est ejus, quod vere est, appetitio, & earum, quæ ad id tendunt, disciplinarum. S. Justinus adv. Judæos p. 3. Philosophiam definit: Philosophia ejus, quod est, scientia, & veri cognitio est. Ex quibus deducunt aliqui, Philosophiam esse desiderium, & appetitum sapientiæ; ut Sophia sit habitus mentis, Philosophia voluntatis. Sed hæ voces promiscue usurpantur.*

Nos verò cum Cic. Senec. Clem. aliisque Philosophiam definimus, esse *Cognitionem omnium rerum per causas, quatenus homo eas naturæ lumine consequi potest. Et quidem rectius; veri namque Philosophi illud est, ut eorum omnium, quæ fiunt, vel facta sunt, causas, philosophicamque rationem reddere satis sit.*

Philosophiæ partes Homerus omnium primus duas agnovit, Physicam scilicet, seu eam, quæ Deum, & quæ à Deo fiunt, considerat; & Ethicam, seu illam, quæ tractat de iis, quæ ab hominibus non efficiuntur, sed aguntur, hoc est, res homini contingentes. Idque vel ex hoc Homeri loco Iliad. 3. vers. 127. veteres Critici arguunt, in quo Pallas, seu Sapiencia Diomedis omnem caliginem, quæ mortales hebetat visus, ita abstergit, ut Deos, & homines noscat, dicens:

*Ἀχλὺ δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπιῆεν,
Ὅφρ' εὖ γινώσκεις ἢ μὲν Θεὸν, ἢ δὲ καὶ ἄνδρα.*

*Caliginem verò tibi ab oculis abstuli, quæ prius inerat,
Ut bene dignoscas tum Deum, tum etiam homines.*

Et Marius Victorinus l. 1. Rhet. Cic. idem sentire videtur, dum ait: *Plena Philosophia est, quæ constat ex duabus, Physica, & Ethica. Physica est, quæ de divinis, Ethica, quæ de humanis agit, in quarum prima Metaphysica, in secunda Politica etiam continetur.*

Apulejus Philosophiam dividit in Intellectualem, Naturalem, Rationalem, & Moralem, sive in Metaphysicam, Physicam, Logicam, & Ethicam; in quibus omnibus Platonem excelluisse dicit; sic enim lib. de Dogmate Platonis: *Naturalem ab Heracliticis, Intellectualem à Pythagoricis, Rationalem, atque Moralem ab ipso Socratis fonte, &c.*

Macrobius l. 2. in Somnium Scip. sic ait: *Cum sint totius Philosophiæ tres partes, Moralitatis, Rationalitatis, & Naturalitatis. Ubi videtur nomine Naturalitatis Physicam simul, & Metaphysicam intellexisse; nam mox subdit: Naturalitatis, quæ de Divinis corporibus disputat. Idem cum Seneca Stoici omnes sentire videntur. Neque mirum, quod Macrobius Naturalem Philosophiam de Divinis corporibus disputare dixerit; nam non solum Aristoteles 10. Met. 6. & alibi, Metaphysicam Θεολογικὴν Ἐπιστήμην, Theologicam Scientiam appellavit; sed Physicam quoque appellatam fuisse Theologiam testatur Divus Aug. 8. de Civ. Dei c. 1. Veteres enim putabant, Naturam nihil aliud esse, quàm Deum; qui alio etiam nomine Mundus, & Πᾶν appellatus est. Et Basil. res naturales eleganter vocat Παιδευτήριον τῆς Θεολογίας, καὶ ψυχῶν λογικῶν διδασκαλίαν, Scholam cognitionis Dei, & animarum rationalium Cathedram. Et Clem. Alex. in suo Protreptico:*

Philosophia autem, ut dicunt veteres, est diuturnum Sapientiae consilium, quod æternum ambit amorem.

Salomon tandem, qui à Divino Spiritu Sapientiam accepit, tres tantum Philosophiæ partes agnovit, Moralem, Naturalem, & Contemplativam; quarum primam per proverbia, secundam per Ecclesiasten, tertiam per Canticum Canticorum tractavit.

Sunt & hæ partes in plures adhuc divisæ, ut in Physicam Speculativam, sub qua Mathesis, & Medicina continentur; & in Practicam, quæ Agriculturam, Chirurgiam, &c. complectitur. Sed nos de his parum solliciti, utpotè de iis, quæ non sunt hujus loci; communem Philosophiæ divisionem retinentes, illam in Physicam, quæ Naturalia, in Metaphysicam, quæ Transnaturalia, vel Naturalia in abstracto considerat, & Ethicam, quæ hominum mores componit, dividimus, sub qua Politicam contentam consideramus.

C A P U T II.

De Philosophiæ Etymo, Origine, & Fine.

Cuncti jam norunt, Philosophiam ἀπὸ τῆς φίλῃς, καὶ σοφίας dictam esse: unde idem sonat, ac Amor, Studium, & Appetitus Sapientiae. Hinc Cic. 1. de Leg. ait: *Philosophia dicta est ab amore, quo cuncti eam prosequuntur.* Ex Laërt. aliisque habemus, primum Pythagoram Sapientiam Philosophiam appellasse, quam nos deindè Sapientiae Amorem diximus; seque, ut aliorum factum, arrogantiamque confunderet, qui Sophi, & Sophistæ, hoc est, Sapientes dici affectabant, Philosophum, seu Sapientiae studiosum dixisse, cujus occasionem hanc refert Cic. 5. Tuscul. inquit: *Pythagoram Philuntem venisse ferunt, eumque cum Leonte Principe Philistorum doctè, & copiosè disseruisse quædam; cujus ingenium, & eloquentiam cum admiratus esset Leon, quæsisse ex eo, qua maxime arte consideret: at illum, artem se quidem scire nullam, sed esse Philosophum; hoc est, Sapientiae Amatorem, vel, ut Lactant. interpretatur, quæsitorem; quod Sapientis nomen soli Deo conveniret. Idem confirmat cit. Laërt. qui addit, Philosophiam ante Pythagoram Σοφίαν, hoc est, Sapientiam dictam esse.*

Hoc etiam confirmatur ex eo, quod Laërt. præ cæteris narrat de aureo illo Tripode, quod cum Oraculum jussisset, Sapientum præcipuo tradendum, Thales oblatum sibi remisit ad alium, & ille rursus ad alium, donec in se reversus Thales consecravit Didymæo Apollini, Sapientis nomen soli Deo tribuens.

Philosophia, qua, ut Cic. 2. de Leg. inquit, nihil à Diis immortalibus uberius, nihil florentius, nihil præstabilius hominum vitæ datum est, omnium scientiarum antiquissimam, omnes testati sunt. Ipsam tamen ex Admiratione ortam Plato, & Aristoteles dixerunt. Et primus quidem in Theæteto ait. *Μάλα φιλοσόφῃ τῆτο τὸ πάθος τὸ θαυμάζειν. Οὐ γὰρ ἄλλη ἡ ἀρχὴ Φιλοσοφίας, ἢ αὕτη. Valde Philosophi illa affectio est admirari. Non enim alia Origo est Philosophiæ, quam ista.* Secundus vero 11. Metaphysices 2. inquit. *Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν, καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφῆν. Propter Admirationem homines & nunc, & olim philosophari cæperunt.* Ex quibus appositè nimis Cic. 1. de Nat. Deor. inquit. *Magno argumento esse debet, causam, idest principium Philosophiæ esse Inscientiam.* Galenus in Hist. Philos. ait. *Xenocrates idèò repertam Philosophiam asserit,*

asserit, quia cum turbulenta sit activa vita, se ad contemplationis studium prudentes homines contulerunt.

Enim verò cum Deus rerum omnium causas jam sciat, muta verò animantia nec sciant, nec scire possint; homo medius inter Deum, & bestias constitutus & nescit, & scire cupit. Quod autem homo naturaliter scire appetat, clarissime nobis ostendit Cic. 2. de Fin. ubi ait: *Sic ad intelligendum natus est homo, quasi mortalis Deus, &c.* Et Quintil. 1. Instit. Orat. 1. *Sicut aves ad volandum, equi ad cursum, ad sævitiam feræ gignuntur; ita nobis propria est mentis agitatio, atque solertia, unde origo animi cœlestis creditur.* Aristoteles 1. Rhet. c. de Jucundit. ait: *Discendo venit ad eum statum, qui animo nostro est naturalis.* Hoc autem clarius ex Lactantio Firm. de Falsa Sapientia l. 3. c. 6. habetur, ubi: *Alii putaverunt sciri posse omnia: hi sapientes utique non fuerunt. Alii nihil: ne hi quidem sapientes fuerunt; illi, quia plus homini dederunt, hi quia minus: utrisque in utramque partem modus defuit. Ubi ergo Sapientia est? Ut neque te omnia scire putes, quod Dei est; neque omnia nescire, quod pecudis. Est enim aliquid medium, quod sit hominis, idest scientia cum ignorantia conjuncta, & temperata. Scientia in nobis ex anima est, quæ oritur à Cælo; ignorantia à corpore, quod est à terra. Unde nobis cum Deo, & animalibus est aliqua communitas.*

Ex Admiratione igitur, quæ nihil aliud est, quàm *Animi in rem propositam intuitio cum cupiditate cognoscendi causam*, homines in mirabilium naturæ effectuum causis inveniendis animum defixerunt; & primaquidem in facilioribus, deinde verò paullatim ad difficiliora contenderant. Quare multi præsentis vitæ felicitatem in causarum cognitione ponentes, solos felices dixerunt, qui eò non admirantur, quòd rerum omnium causas jam didicerint. Sic Horat.

*Nil admirari prope res est una Numici,
Solaque, quæ possit facere, & servare beatum.*

Et Virg.

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.

Hinc Plutarchus l. περὶ τῆς Ἀχαιῶν de Auditu refert, Pythagoram finem Philosophiæ Ἀθαυμασίαν statuisse. Sic enim de ipso ibi loquitur: *Ἐκείνος μὲν γὰρ ἐκ Φιλοσοφίας ἐφίσηεν περιγεγονέναι τὸ μὴδὲν θαυμάζειν. Ὁ γὰρ φιλόσοφος λόγος, τὸ μὲν ἐξ ἀπορίας, καὶ ἀγνοίας θαῦμα ἐξαίρει, γνώσει, καὶ ἴσορῆα τῆς περὶ ἕκαστον αἰτίας;* *Is enim id se lucri à Philosophia retulisse dixit, ut nihil admiraretur. Nam Philosophica ratio admirationem, atque stuporem ab hæsitatione, atque ignoratione profectum eximit, singularum rerum cognitione, atque enarratione per causas suas exhibita.* Atque hæc Origo Philosophiæ, sive Originis causa fuit.

Ut autem Athaumasiam hanc facilius adsequamur, primo opus est non mensibus, sed annis, iisque compluribus. Quod enim à Præceptoribus traditur Philosophiæ compendium, non integer Philosophiæ cursus est, sed potius Elementa, quibus ad Philosophiæ studia facilius quis possit accedere. Et jure quidem Chio Platonis auditor urgentibus suis, ne nimium vellet in Philosophia addiscenda occupari, respondit, minimum sibi decennio opus esse, priusquam absolvat. Aristoteles Platonem 20. annos audivit: Theophrastus, Eudemus, atque alii Peripatetici Aristotelem annis minimum 12. audivere: Zeno Stoicæ sectæ conditor, & Epicurus annis 18. Philosophiæ operam dedere: Amelius Plotinum audivit annis 24. ut Porphyrius ait in vita Plotini; adeò operosum Philosophiæ studium est.

Secundò opus est, ut ad Philosophiæ institutionem bonus dux obringat, qui scil. spinosis, & inutilibus quæstionibus auditorem non remoretur. Solemnis & hodiè, & olim tricus istis peccandi mos. Cujus notæ Philosophos Lucianus
in

in Hermotimo irridet, inquiens: Πάντες, ως ἔπος εἰπῶν, περὶ ὄντι σκιᾷ μάχονται οἱ φιλοσοφῶντες, omnes, ut dici solet, de umbra asini contendunt Philosophi.

Tertiò, ut auditor Philosophiæ Aristotelem, Platonem, aliosque Philosophos intelligat, græcè sciat opus est propter multa in iis non tam conversa, quàm perversa: cum enim in latino sermone sæpè nulla sit vox, quæ appositè græcam exprimat, ad græcum fontem recurrendum est. Quod & S. Thomas Aquinas monet in l. i. de Cælo lect. 11.

Quartò, quò optimis disciplinis instructiores, & veritatis amore flagrantes magis erimus, eò citiùs, & facilius Philosophiæ cursum peragemus. Hinc jure quidem optimo Lactantius l. 3. c. 25. ait: *Multis artibus opus est, ut ad Philosophiam possit accedi.*

Non autem putetis velim, Philosophiam nonnisi ab altioris mentis viris addisci posse; nam omnibus vel infimæ notæ philosophandum. Hinc optimè Clem. Alex. 4. Strom. *Est ergo philosophandum omnibus, mulieribus æque, ac viris.* Et paullò post: *Philosophatur servus, & mulier.* Quin etiam Epicurus scribens ad Menæceum, referente eodem Alexandrino ibidem, pulchre nimis ait, omne tempus, & ætatem ad philosophandum esse accommodata. Ejus verba sunt: *Nec si sit aliquis juvenis differat philosophari, neque si sit senex defatigetur philosophando; nam nec est aliquis immaturus, neque nimis provectæ, & exhaustæ ætatis ad adipiscendam animi sanitatem. Qui autem dicit, non dum esse, vel præteriisse tempus philosophandi, similis est ei, qui dicit, ad beatitudinem vel non dum adesse tempus, vel præteriisse. Quare juniori philosophandum est, & seni: huic quidem, ut senescens juvenescat bonis per gratiam eorum, quæ facta fuerint; illi autem, ut sit simul juvenis, & senex per futurorum metus vacuitatem.*

Philosophiæ verò Finem Pythagoras, Socrates, Plato, Seneca, alique dixerunt, esse ὁμοίωσιν τῷ Θεῷ, Assimilationem Deo; & alibi idem Plato, & Cic. Meditationem mortis, seu Segregationem à corpore, affectuumque mortificationem, ut supra dictum est; vel, ut idem Cic. i. de Leg. *Ut homo per Philosophiam cultum Deorum, & veram religionem susciperet.* S. Justinus adv. Judæos p. 3. Philosophiæ Finem Vitæ Beatitudinem posuit, dum ait de ipsa loquens. *Beata autem vita hujus scientiæ, ac sapientiæ est præmium.*

C A P U T III.

De Philosophiæ Inventoribus, seu de Primis Sapientibus.

INgenuè quidem fateor, nihil apud Historicos controversum magis esse, quàm Philosophiæ Inventores. Quæque enim gens suos jactat, quibus inventionis gloriam tribuat, primosque Sapientes appellet. Et Babylonii quidem, & Assyrii Chaldæos: Persæ Magos, quorum primum Zoroastren fuisse memorant: Indi Gymnosophistas: Celtæ, seu Galli Druidas: Phœnices Ochum: Thraces Zamolxin, & Orpheum: Libyci Atlantem: Ægyptii Vulcanum Nili filium, Philosophiæ faciunt Inventores. Et

Hoc certant alii, sed adhuc sub judice lis est.

In hoc tamen omnes ferè Historici conveniunt, Philosophiam à Barbaris initium sumsisse, etsi inter ipsos non constet, quis eorum primus fuerit. Sed de his fusiùs infra.

Laërtius verò non Barbaros, sed Græcos Philosophiæ Inventores facit, dum inquit: *Itaque Philosophia non à Barbaris, sed à Græcis initium sumsit,*
cujus

cujus & ipsum nomen barbaram omnino abhorret appellationem . Et quidem Musæum Atheniensem Eumolpi filium Deorum Generationem omnium primo tradidisse , sphæram invenisse , atque ex uno fieri , & in unum resolvi omnia dixisse , asserunt : Linum verò Thebanum Mundi Generationem primum scripsisse , ferunt ; cui tale initium fecit :

Ἦν ποτέ τοι χρόνος ἕτος , ἐν ᾧ ἅμα πάντα ἀπερύκει .

Tempus erat , quo cuncta simul sunt condita quondam .

Nemo quidem est , qui ignoret , Græcos omnium primos dictos esse Sapientes , inter quos præcipuè septem illi fuere , Thales , Solon , Periander , Cleobulus , Chilon , Bias , & Pittacus ; quibus plerique adnumerant Anacharsim Scytham , Mysonem Cheneum , Pherecydem Syrum , Epimenidem Cretensem , & Pisistratum Tyrannum . De quibus sic Cic. 5. Tuscul. *Itaque & illos septem , qui à Græcis σοφοί , Sapientes à nostris & habebantur , & nominabantur ; & multis ante sæculis Lycurgum , cujus temporibus Homerus quoque fuisse ante hanc Urbem Conditam , traditur ; etiam heroicis ætatibus Ulysses , & Nestorem accepimus , & fuisse , & habitos esse Sapientes .*

Nobis verò , qui ex Fide vivimus , id certo certius constat , Adam sicut & primum Parentem , ita & primum Sapientem extitisse . Hinc Suidas ex quodam antiquo inquit : *Adam jure optimo primus Sophus , sive Sapiens dici potest , &c.* Et paullo post : *Hic enim est , qui invenit singula , & omnibus canones , & regulas , finesque , ultra quos non transirent , adaptavit . Hujus sunt Artes , & Literæ , hujus Scientiæ Rationales , & non Rationales . Ipsi enim Deus , Sapientiæ Fons , & Origo , in ipsa sui creatione Sapientiam indidit , quam ipse deinde filios suos docuit . Idque vel ex hoc manifestum esse potest , quod nomina rebus imposuerit , quod , ut Plato ait , proprium Sapientis est . Idem quoque innuit Pythagoras , dum ait : *Μη μόνον λογιώτατον , ἀλλὰ καὶ πρεσβύτατον ἡγήσασθαι τῶν σοφῶν τὸν θεόμενον τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι , Non solum disertissimum , sed antiquissimum sapientum putari eum , qui posuit nomina rebus ;* Ex Clem. Alex. in Epitome τῶν Θεοδοίου . Non enim casu , & ad placitum , ut ajunt , sed per se significantia nomina rebus imposuit : sic enim tantum Sapientem decebat , qui Deum ipsum & Creatorem habuerat , & Præceptorem . Imo Bochartus , alique clare demonstrant , Hebraica animalium nomina (qua lingua Adamum locutum fuisse , omnes Sacræ Scripturæ Interpretes cum August. testantur) eorum naturam , & proprietates exprimere . Adam igitur primus Sapiens , deinde verò ejus filii , Hebræi scilicet illi Veteris Testamenti Patriarchæ , & Prophetæ , & Doctores ante omnes nationes veri Sapientes & habendi , & dicendi sunt . Sed quis Philosophiæ ab Adamo ortæ , per Adami filios usque ad Abraham Progressus fuerit , videamus .*

C A P U T IV.

De Philosophiæ ab Adam usque ad Abraham Progressu .

QUAMVIS Adam per peccatum Dei Gratiam , & Caritatem amisisset ; non tamen scientias , quas à Deo acceperat : peccatum enim ex sui natura plus voluntati , quàm intellectui officit , ut patet in omnibus , qui per peccatum Gratiam quidem , & Caritatem , scientias verò , quas notas habent , non amittunt . Adam igitur post peccatum plura de siderum scientia , aliisque rebus filios suos docuit ; quæ ut facilius ad posteros suos transirent , ejus Nepotes in duabus columnis , lapidea una , lateritia altera inscripserunt ; quarum lapideam
suis

fuis adhuc temporibus in Syria superfuisse, Josephus de Nepotibus Seth 1. Antiqu. 5. scribit, dicens: *Sideralem scientiam, ac Cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt. Ne autem inventa sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent, quàm prænoscerentur, scientes, Adamum universalem rerum interitum præcecuisse, unum incendio, diluvio alterum, excitatis duabus columnis, utrique sua inventa inscripserunt, &c.*

Inter hos Adami Nepotes primum sibi vendicat locum Enoch, ab Adamo per lineam Seth septimus, Noë verò proavus, qui libros composuit, in quibus, ut cit. Joseph tradit, quicquid de Astronomia à majoribus acceperat, vel ipse invenerat, scripsit, quæ præter Tertullianum Origenes quoque Homil. 28. in Num. memorat, dicens: *De quibus quidem nominibus (stellarum) plurima in libellis, qui appellantur Enoch, secreta, & arcana continentur; sed libelli illi non videntur apud Hebræos in autoritate haberi.* Apostolus etiam Judas in Epist. Canonica verba quædam citat Prophetiæ Enoch de die Judicii universalis, quæ sunt: *Prophetavit etiam & de his septimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus suis facere judicium contra omnes.* De Enoch ita Sulp. Sever. Hist. Sacr. l. 1. *Jared Enoch genuit, qui ob justitiam translatus à Deo traditur.* Et Samaritanus: *Accepit eum Angelus ejus.* Onkelos: *Non occidit eum Dominus; idest, non passus est mori.* Jonathan: *Sublatus fuit, & adscendit in Cœlum ex mandato coram Domino.* Arabs ad Hebræos. *Translatus est in Paradisum.* Josephus denique: *Ἀνεχάσθη πρὸς τὸν Θεὸν.* De hujus libris quæstio est inter autores. Augustinus de C. D. l. 15. c. 21. ait, ex duobus Enochii libris, olim circumlatis, unum apocryphum plane, & fabulosum; alterum eum fuisse, quem Judas Apost. citat, & quem Judæi approbantes olim legebant. Hunc fabulæ Græcorum Ἀννακόν, Annacum indigitarunt.

Fuere quoque nonnulli ex descendentibus ex Cain, qui Philosophi nomen meruere; quorum multi quidem in pascendis ovibus, & colendis agris, plures verò in Mechanicis artibus inveniendis operam navabant, quæ Practica Physices pars est. Nam Cain, ut Moses in Gen. ait, *ædificavit Civitatem; Jabel fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum; Jubal fuit pater canentium in cithara, & organo; Tubalcain fuit malleator in cuncta opera æris, & ferri.*

Deinde anno Mundi 1656. perditio jam per Diluvium, quod annum unum & dies decem duravit, omni hominum, & animantium genere, Noë Dei jussu ex Arca, quam spatio centum annorum extruxerat, una cum inclusis filiis, & animalibus exiens, Terram inhabitavit, quæ iterum per ipsum hominibus, & animalibus omnibus repleta est. Noë igitur novi orbis veluti pater extitit: quare oportebat, ut Deus eandem illi Sapientiam impertiretur, quam olim Adæ in prima Mundi Creatione tradiderat. Vixit Noë post Diluvium annos 350. ut Scientias, & Artes, quas secum in Arca servaverat, posteros suos docere potuisset.

Hinc Noë à quamplurimis Paganorum habitus est pro Saturno, hoc est pro Deorum primo, & Sapientissimo, & à profanis, novi Mundi Genesim ignorantibus, Cœlum, Janus, & Deorum Pater appellatus est. Hic est Poëtarum Deucalion, & Ogyges; & Persarum Adam Assani, secundus Adam. Et Janus fortasse dictus est, quòd primus Vinum, quod Hebraice Jain dicitur, invenerit: Sunt tamen, qui asserunt, Noë non esse vini repertorem, quod jam ante diluvium vini usus, & viticultura, quæ agriculturæ pars est, extiterit. Hic plantas terræ restituit ex seminibus, vel tenellis plantis, quas in Arca servaverat. Primus terram cum animalibus aravit. Mechanicas artes à Cain inventas, & Mathematicas disciplinas ab Adamo, Seth, ejusque successoribus

excogitatas, filios suos docuit. Navigationis usum, & instrumentum, præceptore Deo, hominibus monstravit: unde ejus posteris, duce Japhet Noë filio, facile deinde mari se commiserunt, occidentalesque insulas repleverunt. Leges filiis suis tradidit, quibus nascens Mundus multiplicari potuisset; præsertim, verò legem Conjugii renovavit: legem dixit contra occisores: carniū, & piscium esum antea intentatum concessit, excepit tamen animalium sanguinem, & carnes suffocati, vel morticini, à quibus sanguis effusus non erat: quam deinde legem Moses quoque confirmavit.

Tandem ex Arca exiens, in Assyria, Arabia, & tota Ægypto Gymnasia celeberrima instituit, quibus & ipse, & filii ejus Scientias, & Artes omnes posteris suis propagarunt, ac per Mundum disseminarunt. Annos demum natus 940. missis sortibus, filiis suis Orbem distribuit, cujus divisioni supervixit annos decem, & mortuus est.

Noë successerunt tres ejus filii Japhet, Sem, & Cham, quorum ultimus, quia Patrem ebrium, & denudatum simul cum Chanaan ejus filio irriferat, & ut Doctores Hebræi scribunt, referente Levi in Gen. c. 9. testiculos Patri excucuerat, à Patre maledictionibus oneratus una cum posteris suis, & fratrum dominio subjectus, Babyloniam, & Ægyptum habitavit. Itaque Cham (cujus etiam profani sub nomine Camesis meminere) quia paterna benedictione destitutus, non parvam plagam posteritati suæ attulit: nam ex ipso descendentes Ægyptii nigri, & deformes, Mauri nigri, & simi nati sunt. Certissimum enim est, originem nigredinis non à regione, ut hætenus creditum est, ob solis ardorem, sed à stirpe, & sanguine Chus, procedentis à Chanaan, oriri. Nota hinc ex Gen. c. 9. tantum constare, à Noë maledictione affectum fuisse Chanaan ejus Nepotem, non Cham ejus filium; unde ajunt, reliquos tres filios Cham, Chus, Mesraim, & Phuth, ejusque posteros servitutis pœnam non incurrisse, sed tantum Chananæos, qui soli ab Israëlitis vel penitus extincti, vel in alienas terras ejecti.

Japhet primus Noë filius, ab Hesiodo, aliisque Poëtis Japetus appellatus, exemplo Arcæ à Patre constructæ, naves primus formavit, & audacter se mari commisit, unde *Audax Japeti genus* dictum est. Hic Græciam, Mediterraneasque Provincias à Patre obtinuit, quas ipse cum filiis suis sequentibus sæculis Gymnasiis illustravit, ex quibus Sapiencia in Europam omnem, Septentrionemque derivavit. Hinc non immeritò Europæorum, & Septentrionalium Pater appellatur. Etsi autem filii Japhet initio pauciores fuerint reliquis gentibus; deinde tamen vi paternæ benedictionis, *Dilatet Dominus Japhet*, hoc est, ejus sobolem, numero omnes superarunt: unde ex Septentrione in Asiam, Africam, & omnes Orbis partes effusi sunt, & sic etiam filiis Sem, secundum quod Pater prædixerat, commisti.

Sem cognomento, ut omnes fere Hebræi volunt, Melchisedech, tertius Noë filius, dignitate autem primus, quia ex eo pii homines geniti sunt, qui in Dei cognitione permanserunt; ex fratribus verò suis ii sunt procreati, qui se ad falsa numina converterunt. Sem, & Japhet pallium humeris imponentes, & retrorsum incedentes, Patris nuditatem, & virilia, quibus Cham, & Chanaan illudebant, operuerunt. Hinc Noë à vino evigilans, cum didicisset, quæ fecerat ei filius suus minor, & quòd filii sui Sem, & Japhet avertis faciebus incedentes, ne ejus verenda viderent, ipsum operuissent, benedixit utrique dicens: *Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus ejus: Dilatet Deus Japhet, & habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus ejus.* Filii Sem habitaverunt Asiam.

Dum verò anno Diluvii 131. Mundi verò 1788. erat terra, ut Moses Gen.

c. 11. ait, *labii unius, & sermonum eorundem*, Noë Nepotes Civitatem, & Turrim Babel ædificarunt, invicem dicentes: *Venite faciamus nobis Civitatem, & Turrim, cujus culmen pertingat ad Cælum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras*; sive, ut Genebrardus interpretatur, quæ non posset posthac ullo Diluvio perire. Deus verò cum vidisset hoc, dixit: *Confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque linguam proximi sui*. Civitas igitur, & Turris simul nomen acceperunt à confusione linguarum. Babel enim, quasi Balbel, idest *σύγχυσις*, confusio, redditur. Atque ita divisit eos Dominus in universas terras, atque cessaverunt ædificare Turrim. Ex una igitur lingua Hebræa omnium matre, & Mundo cœva, 70. linguæ, ut Hebræis placet, factæ sunt.

C A P U T V.

De Abraham, ejusque Pbilosophia, aliisque usque ad Mosen.

Abraham, à quo tertia Mundi ætas incipit, ex Thare, quem statuarium fuisse tradunt Rabbini, per lineam Sem nascitur in Ur Chaldæorum anno Mundi 1950. Ur autem Urbs, seu Regio juxta 70. dicitur ab ignis cultu. Chaldæi enim, Assyrii, & Persæ ignem colebant, ut notat præ cæteris Seldenus de Dis Sÿris; atque hinc Zoroastres, Zarates, Zaradust dictus est, ut notat Salmasius. Nomen loco huic Ur mansit usque ad Ammiani ævum, quem vide l. 25. Sed Judæi Ur Chaldæorum pro Igne accipiunt, & de vivicomburio Haranis mira narrant, ut notat Hornius. Tarich Regum Persæ tradit, Chaldæos Abrahamum in Ur, sive Orfa comburere voluisse, quod Deum suum adoraret. Idem prolixius Rambam ex monumentis, & Annalibus Zabæorum in More Nebuchim 3. Ab Eusebio Ur Chaldæorum Camarina dicitur à Chaldæorum Philosophorum nomine. Hic, qui Pater Credentium, & Fidei nostræ initium audit, quia ex ipso oriunda erat benedicta Progenies multiplicanda tanquam arena maris, ob quam appellatus est Abraham, hoc est, Pater multorum populorum, ante enim dicebatur Abram, ut habemus Gen. 17. hic, inquam, vixit tempore confusionis linguarum; ipse tamen cum tota sua familia in lingua Heber permanfit. Huet. tamen Demonstr. Evangel. t. 2. p. 244. & 245. Hebraicam linguam non ab Heber, sed ab Abrahamo nomen accepisse putat, quem nonnullis hujus linguæ inventorem creditum refert; quia scilicet linguam hanc primus posteris suis tradidit, cum aliam à majoribus accepisset: Abraham enim Chaldæus cum esset, Chaldæa lingua primum usus, Hebraicam à Chanaanæis didicit, posterisque tradidit, ut notant Scaliger, Vossius, Grotius, & Seldenus.

Joseph 3. Antiqu. c. 8. de Abrahami tempore, & virtutibus hæc Berosi verba citat: *Post Diluvium verò decima ætate erat quidam justitæ cultor, Vir Sapiens, & fideralis scientiæ peritus*. Et Divus Ambrosius l. 1. de Abrahamo c. 1. & 2. ait, Sacram Scripturam in unius Abrahami persona melius, quam Plato Princeps Græcorum Sapientum, qualis optima Respublica esse debeat, non qualis unquam extiterit; & Xenophon in ficta Cyri vita, non qualis hic Princeps fuerit, sed qualis sapientissimus, & undique perfectus Princeps esse debeat, demonstraverit; in uno, inquam, Abraham non fictum, sed verum optimi, sapientissimique Philosophi exemplar ostendere.

Et de

Et de ipso quidem per divinum magisterium edocto hæc subdit: *Magnus plane vir, & multarum virtutum clarus insignibus, quem votis suis Philosophia non potuit æquare. Denique minus est, quod illa finxit, quam quod ille gessit, &c.* Cujus rei hanc subdit rationem: *Hoc autem, quod pro magno inter septem Sapientum dicta celebratur, Θεῷ δᾶν, Deum sequi, perfecit Abraham, factoque Sapientum dicta prævenit, & secutus Deum exiit de Terra sua.* Et quidem nonne veri Philosophi character est, quod Abraham primo Dei jussu Bona, Parentes, & Patriam relinquens, Ægyptum petierit? Quod solus, & perpetuus Dei cultor una cum tota sua familia semper extiterit, aras Deo erigens, & sacra offerens in terra aliena? Quod nihil bonorum possidens in sola spe divinæ promissionis semper vixerit? Quod eò obedientiæ devenerit, ut Filium suum Deo immolare non dubitaverit?

Sed, ne longum faciam, à summo moralium virtutum hujus sapientissimi Justorum Patris, ipsiusque Messiae Progenitoris, ad Physicas, & Mathematicas ejus disciplinas gradum facio. Et quidem *Astrologiam, & Chaldaicam*, ut Eusebius apud Eupolemum ait, *invenisse fertur.* Rudis enim ante Abraham Astrorum scientia apud Chaldæos, & Babylonios erat. Hanc tamen scientiam, quam soli Abrahamo acceptam Babylonii referre debent, quadringenta septuaginta millia annorum à majoribus traditam possidisse Babylonii jactant; quos ideo stultitiæ, vanitatis, aut imprudentiæ Cic. l. 1. & 2. de Divin. condemnat. Verum tamen est, ut ex Cic. ibidem educitur, Chaldæos primos Astrologiæ fuisse inventores, ut Ægyptii Geometriæ autores habiti sunt, & Phœnices Arithmetici, cujus etiam lineas ab eodem Patriarcha in Palæstinam profecto acceperant. Philon etiam lib. de Nobilit. affirmat, quod *Primus Pater Judæorum Chaldæus erat natione, patre prognatus siderali scientiæ dedito, uno ex eis, qui circa Mathesim versarentur.* Imo & primus Matheseos apud Chaldæos præceptor quibusdam habitus est. Quod Josephus etiam confirmat, qui ex Berose ostendit, Abrahamum Ægyptiis Numerorum, & Siderum scientiam tradidisse. Instituit enim Sacerdotes Heliopolitanos, referente Alexandro Polyhistore apud Euseb. 9. *περὶ*. c. 4. & 10. 2. Et per hanc quidem scientiam pervenisse Abrahamum ad investigationem Dei, scribit Philo Judæus. Nam ex cœlis, atque elementis, & ex sempiternis motibus, ex ordine invariabili, ex stata ratione annorum, ac temporum affecutus est profecto, esse sapientiam aliquam, à qua ista omnia tam certa, & constantia regerentur. Ergo illam ipsam quæsit, & coluit, abjectis, spretisque Deorum insaniis, quos ipse sibi homo erat fabricatus, ut opus suum adoraret ipse autor.

Illud præterea certo certius ex Josephi testimonio l. Antiquit. c. 8. constat, quod Abraham à Palæstina in Ægyptum veniens, Mathematicas disciplinas Ægyptios docuerit; cujus verba sunt: *Numerorum scientiam, Siderumque benignè illis communicavit. Nam ante Abrahami ad se adventum Ægyptii ignorabant has disciplinas. A Chaldæis enim profectæ ad Ægyptios, inde ad Græcos devenerunt.* Hinc Ægyptii illum Diis adscriperunt, & grati animi testimonium præbentes, quod omnium fere scientiarum semina ipsis attulerit, sub Saturni nomine coluerunt. Alia porro memoratu digna, sub Saturni nomine, ex Sanchoniathone Berytio, qui antiquissimus Phœnicarum rerum scriptor, Trojano tempore antiquior, & Mose uno, alterove sæculo recentior extitit, ex Sanchoniathone, inquam, refert Philo Byblius, qui ejus opus è lingua Phœnicum, vel, ut Genebr. mavult, Syriaca, Græcè reddidit. Talia sunt: Quod Cœlo Patri unigenam filium totum flammis absumtum sacrificaverit; quod ex eo deductum est, quod Abraham filium suum unigenitum Isaac super accenso igne Deo sacrificare paraverit. Sic etiam Saturnum sibi virilia circumcidisse,

& commilitones omnes, idem ut facerent, adegisse, fabulantur ex eo, quod Abraham se, & suæ familiæ mares, ut habetur Gen. 17. circumciderit; & his similia. Videatur fufius Divus Ambros. de Abraham. Abrahami quoque vitam descripsit Hecateus Abderita, qui erat in comitatu Alex. Magni, Philo Byblius, Artapanus, Eupolemus, Demetrius apud Eusebium, & Berosus apud Josephum.

Abrahamo non solum in hæreditate, sed in Sapiencia quoque, & Pietate successit Isaac ejus filius, in quo benedictionem acceperunt omnes gentes Terræ, ex quo omnes Prophetæ, & Viri justi, & ipse tandem Messias, cujus figura ipse fuerat, geniti sunt; & cujus familia continua Pietatis, & Sapienciæ Schola fuit. Isaac successit Jacob ejus filius, cui Deus ipse Sapienciam, & arcana sua per somnium communicavit.

Jacobi Sapienciam, & Pietatem veluti in hæreditatem obtinuit Joseph ejus filius, qui speciali Dei dono ex avium volatu, & voce, ex astrorum cursu, & adspectu futura prædicere, & somnia interpretari jam noverat. Et quidem postquam biennium in carceribus innocens Josephus exegerat, Pharaos ex pincernæ sui consilio, cui Joseph ex somnio futuram felicitatem prædixerat, e carceribus eum educi jussit, ut ipsi somnium septem vaccarum pinguium, totidemque grandium spicarum, & contra aliarum siccarum septem, ac totidem exilium interpretaretur. Ita Joseph solvitur, regique somnium interpretatus est, septem annis proximis maximam frugum ubertatem futuram, consequentibus septem inopiam. Videns igitur Pharaos divinum in Joseph spiritum, ipsum Magnum Ægypti Ædilem, & Σίταρχον, hoc est, rei annonariæ Præfectum fecit, æquato secum Imperio, si solum, & primatum excipias. Tum Joseph, abundantibus per totam Ægyptum frumentis, magnam copiam congregavit, multiplicatisque horreis, adversus futuram famem consuluit. Atque hinc colligunt Ruffinus, Julius Firmicus, Pierius, & Baronius, Josephum sub nomine Serapidis, & Osiridis ab Ægyptiis cultum fuisse; idque tum ex nominibus, tum ex Hieroglyphicis, quibus Osiridem designabant, deducunt: quibus subscribunt Clem. Alex. Augustin. A Lapide, & Bonfrerius. Jam omnes norunt, fertilitatem, & sterilitatem Ægypti ex Nilo pendere; sed quæ fluminis altitudo ad fertilitatem requiratur, hic adnotandum. Plin. 5. 9. *Duodecim cubitis si Nilus exundet, famem sentit Ægyptus; si tredecim, etiamnum esurit. Quatuordecim cubiti hilaritatem afferunt: quindecim securitatem: sexdecim delicias: maximum incrementum ad hoc ævi fuit cubitorum octodecim.* Hinc Rex Pharaos, ex cujus somniis, quæ Ægypto futura erant, prædixerat, eum spiritu Dei plenum, & omnium sapientissimum dixit, ut habetur Gen. 1. 41. his verbis. *Num invenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit? Quia ostendit tibi Deus omnia, quæ locutus es, numquid sapientiosem, & consimilem tui invenire poterō? Quare eum Pharaos constituit super universam terram Ægypti, & Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ, ut erudiret Principes ejus, sicut semetipsum, & senes ejus prudentiam doceret.* Inde tunc temporis Ægypti Regnum verè Philosophicum à Joseph, omnium eo tempore sapientissimo, in sapientia sua gubernatum, & edoctum dici potuit. Ex Artapano quoque arguit Euseb. in Præp. Evangel. quod Joseph Ægyptum ingressus senes Pharaonis, hoc est, Ægyptios Sacerdotes artes, & scientias docuerit; atque hinc factum est, ut ejus familia in Ægypto permanens Hermiuthii, hoc est, Hermetis nomen obtinuerit, eo quod Josepho, quem Mercurium quoque Τερμαξίμου Termaximum appellabant, scientias, artesque omnes Ægyptii acceptas referebant. Joseph tandem, qui Ægyptum venerat, venundatus an. æt. 17. & regnare cœperat an. 30. mortuus est an. 110.

Job quoque Princeps Idumæus de Terra Hus, de stirpe Esau, quamvis in Populo Dei nec natus, nec edoctus, inter primos tamen Mundi Sapientes connumerari meretur; is enim fuit, qui non solum in Ethica, in qua omnium maxime & verbo, & exemplo excelluit; sed & in Physicis quoque, & Theologicis summe eruditus Præceptor extitit. In suis enim libris, sive de Deo, sive de Angelis, & Anima, sive de Naturalibus rebus sermonem instituit; mirum quàm doctè, & eruditè omnium naturas, causas, & effectus investigat. Hic omnium moralium virtutum, Patientiæ in primis non solum magister fuit, sed etiam exemplar. Jobi historiam ita breviter, & elegantè descripsit Sulp. Sever. Hist. Sacr. l. 1. n. 23. *Hoc tractu temporum Job fuit, legem naturæ, & agnitionem Dei, & omnem justitiam complexus, prædives opibus: atque eò illustrior, quod his neque integris corruptus, neque amissis depravatus est. Nam cum per diabolum exutus bonis, filiis etiam esset orbatus, ad extremum divi ulceribus affectus, non potuit vinci, ut præ doloris impatientia aliqua in parte peccaret. Mercedem denique divini testimonii consecutus, sanitati redditus, omnia, quæ amiserat, in duplum recepit.*

Et talis quidem virtutis fuit Job, ut Deus ipse eum proprio ore laudaverit, cùm dixerit ad Satan: *Numquid considerasti servum meum Job, quòd non sit ei similis in Terra, homo simplex, ac rectus, & timens Deum, & recedens à malo?* Præterquam quod ejus eruditissimus liber (quicquid dicant, qui librum hunc Mose tribuunt, ac Jobum hunc nunquam extitisse contendunt, sed librum Jobi adscriptum sub ficta Jobi persona à Mose confectum volunt ad tolerantiam in Israëlitis excitandam, qua suæ peregrinationis labores in Arabiæ desertis perferre potuissent. Hæc enim sententia ab Ecclesia Catholica damnata jure est, ac Jobi liber Canonicis adnumeratus) ejus, inquam, liber Moralis, Naturalis, & Theologicæ scientiæ refertissimus est. Sic enim ipse de Metallis, & Lapidibus c. 28. disputat: *Habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, ubi conflatur. Ferrum de terra tollitur, &c. Locus Sapphiri lapides ejus.* Et mox de Sapientia disputans ait, eam nec in Abyssu, nec in mari, nec apud homines, nec apud Cælorum aves inveniri, sed in solo Deo ipsam esse, eamque solum ipsum intelligere. Unde Deum hominibus dixisse subdit: *Esce Timor Domini ipsa est Sapientia, & recedere à malo intelligentia.* Philosophandi modus brevis, & elegans; sicut Hebræorum, & antiquorum omnium fuisse, notat Clem. Alex. 1. Strom. his verbis: *Modus priscis philosophandi velut Hebræicus, & ænigmaticus; nam breviloquentiam amplectebantur, quæ admonitioni apta est, & est utilissima.*

Porro Daniel Huet. Demonstr. Evang. Propos. 4. pag. 322. & sequentibus putat, Jobi Principis Arabis casus toleratos à Mose adhuc juvene, inter Arabes degente apud Socerum suum Jethro, ad populares suos scriptos esse, ut eos ad tolerandas diuturnæ servitutis miserias, & meliora à Deo petenda, & speranda, proposito Jobi exemplo, institueret. Jobum verò ipsum revera extitisse, eumque diro, ac tetra ulcere erosum in acerbissimas calamitates incidisse, atque ad eum uxorem, & amicos convenisse, jam satis ex multorum testimoniis probat cit. Autor ibidem. Vera igitur Jobi historia est, sed à Mose poëtice digesta ad solatium Israëlitarum, ex cit. Huet. sententia.

Fuit Jobus Mose vetustior: Salomonem sexcentum circiter annos præcessit. Natus est sæculo ab O. C. 23. in Terra Hus, quam Aristæus inter Arabiam, & Idumæam collocat: secundum quam sententiam & Arabs cum Huet. & Idumæus cum Thomasino, aliisque dici poterit. Multi ejus historiam non à Mose, sed ab ipsomet Jobo, vel ejus amicis, ut alii putant, scriptam, à Mose ex Arabico, ut Hebræi volunt, vel è Syro, ut Origenes contendit, tantum

conversam existimarunt. Philo, Jobum Jacobi tempore vixisse putat, & Dinam uxorem accepisse: Hieronymus, Mosis: Gregorius, Judicum: Alii, Davidis: alii denique ipsum ex sapientibus Babylonis fuisse, autumant, teste Rambam. Communis opinio est, vixisse tempore servitutis Israëlitarum in Ægypto. Denique mortuus est an. æt. 211. vel, secundum alios, 217. cujus opinionis differentia ex eo orta est, quod quidam volunt, Jobi calamitates annum unum, alii annos septem durasse. An autem idem fuerit cum Jobab Rege Edom, de quo Gen. 36. v. 33. an alter, quæstio est apud autores, atque ipsos etiam Catholicæ Ecclesiæ Patres. Vide, præter Sacra Biblia, Huet. Bellarm. aliosque. Extat etiam Historia Jobi Frid. Spanhemii. Tradunt Hebræi, Jobum eo tempore, quo Israëlita promissæ terræ exploratores venerant, mortuum in Chanaan esse; ejusque, dum viveret, precibus Deum Chananæis pepercisse. Domus, & Sepulcrum ejus fuit in Trachonitide. Hieronymus, Abulensis, Vossius.

C A P U T VI.

De Mose, Salomone, eorumque Philosophia.

Moses filius Amram de Tribu Levi, cui ab eventu, ut scribit Josephus, nomen impositum fuit, quod scilicet à filia Pharaonis è flumine sit servatus; *Moy* enim aquam vocant Ægyptii: itaut Moyses vocetur, qui ex aqua emersus respiraverit, hoc sibi nomine à filia Pharaonis aptissime imposito, ut notat Philo in Vita Mosis, & Clem. Alex. 1. Strom. in quo fusiùs ostendit, quæ ejus vita, quæ facta, quæ Philosophia, omnigenaque doctrina, à qua, tanquam ex fonte, omnis ad Græcos doctrina promanavit. Eandem Etymologiam nominis Mosis suis carminibus expressit Ezechielus in Judaic. Tragœd. Actu, qui inscribitur Εξαγωγή, Eductio, sic:

Ὄνομα δὲ Μωσὴν ἀνόμεμαζε τῆ χάριτι

Ἰγρᾶς ἀνῆλε ποταμίας ἀπ' ἰόνος.

Nomenque Moses indidit, quod scilicet

Ripa repertum sustulit me fluminis.

In Circumcisione autem Joachim, & post assumptionem Melchi, sive Melchil nominatum Mystæ volunt. Moses Arithmeticam, & Geometriam, Rhythmicam, & Harmonicam, Medicinam, & Musicam, Philosophiam, quæ symbolis traditur, & Hieroglyphicis, omnemque scientiam à Chaldæis, & Ægyptiis, sicuti Regium Puerum decebat, edoctus est. Natus est an. 37. post obitum Levi, hoc est, anno Mundi conditi 1368. ut scribit R. Abraham filius Hija Hispanus. Septimus fuit à Patriarcha Abrahamo. Quod significat Salmaticensis in libro Johasin per hæc verba: *Moses doctor noster (super eum pax) fuit septimus Sanctorum Patrum, itidem ut Sabbathum.* Basilii Magnus tradit, Mosen à cognitione Ægyptiarum disciplinarum ita mentem exercuisse, ut pervenerit ad contemplationem τῆ ὄντας.

Hic κατ' ἐξοχήν Vir Dei Deuteron. 33. appellatur. Ejus Vitam, Virtutes, & illustria facta, quia ex sacris libris omnibus nota, opus non est, ut hic repetam. Tantùm addam, quod scribit Eupolemus l. de Jud. Reg. *Mosen primum fuisse Sapientem, & Grammaticam primum tradidisse Judæis, & Phœnices accepisse à Judæis, Græcos autem à Phœnicibus.*

Moses à Clem. loc. cit. & alibi, Propheta, Legislator, ordinandæ, instruendæque aciei gnarus, exercitus ducendi artem tenens, Politicus, & Philosophus

sophus dicitur. Et ipsam quidem sapientissimum Philosophum ostendunt illi Veteris Testamenti libri, quos Mosis germanos, & genuinos esse, innumerorum, penè scriptorum tum sacrorum, tum profanorum testimoniis probat Daniel Huet. Demonstr. Evang. Prop. 4. c. 1. & 2. præcipuè verò Sanchoniathonis, Homeri, Hesiodi, Thaletis, Solonis, Pythagoræ, Anaxagoræ, Socratis, Platonis, Ægyptiacarum Mercurii Columnarum, Taciti, Plinii, Apuleji, aliorumque; imo ex solisejus libris Homerum, Hesiodum, Solonem, Pythagoram, omnesque Græcos, quicquid in eorum libris vel fabulosæ historiæ, vel Philosophicæ scientiæ, vel legalis disciplinæ est, hausisse ostendit. Idem sentire videtur Porphyrius, qui Mosen de Judæis verissima scripsisse agnoscit. *At Mosaica quidem Philosophia*, subdit Clem. Alex. 1. Strom. *quadripartitò dividitur, & in partem Historicam; & eam, quæ propriè vocatur Legitima, quæ quidem esset Moralis actionis propria; tertiam autem eam, quæ pertinet ad Sacrificia, quod quidem est naturæ contemplationis; & postremò quartam speciem Theologicam, quæ est suprema contemplatio, quam, dicit Plato, esse verè magnorum Mysteriorum.* Et 2. Strom. *Clarum est ergo, omnes alias virtutes, quæ scriptæ sunt apud Mosen, Græcis principium totius Moralis præbuisse: magni, inquam, animi virtutem, & temperantiam, & prudentiam, &c.*

Et à Mercurii quidem (secundi tamen, quem eundem cum Mose esse infra dicemus) Columnis Philosophiam suam hauserunt Eudoxus Cnidius, Conuphidis Ægyptii discipulus, Plato, & Pythagoras; quorum ultimus, ut scribit Jamblicus in ejus vita, Sidone cum Mochi successoribus congressus fuit: qui Mochus Laërtio, & Suidæ Ochus appellatur. Sed quia is, quem Jamblicus commemorat, de rerum natura differuit; facile nos inde deducimus, Jamblici Mochum, seu Laërtii Ochum eundem esse cum illo, quem Strabo Moschum Sidonium appellat, quemque Physica tractasse ait, & Trojano excidio fuisse antiquiorem. Quare hic emendandus videtur Jamblicus, & loco *Mochi*, *Moschi* legendum est. Meminit ejusdem Sext. Emp. qui à Moscho doctrinam suam Democritum sumxisse statuit, Posidonio id testante.

Facile autem probatu est, Mosen cum Moscho eundem esse, tum ex nominis affinitate, tum quod uterque & Trojano bello antiquior, & Physica tractasse fertur, undè & Physiologi dicti sunt. Sidonius autem credi potuit ab iis, qui patriam suam ignorabant; vel quod potissimum Sidone doctrina sua propagata fuerit, vel propter Judææ viciniam: nonnunquam enim Judæos cum Phœnicibus confundi certum est.

Aristobulus Judæus aperte ostendit, Peripateticam Philosophiam ex Mose manasse. Notandum tamen hinc est primò, Columnas Mercurii, unde Plato, Pythagoras, omniumque fere nationum sapientes edocti sunt, non confundendas esse cum Columnis illis, quas filii Seth fecerunt, ut perperam egisse videtur Eusebius. Secundò, Mercurium hunc (quem secundum vocat, & Mosen esse evincio Huetius) autorem Columnarum, non confundendum esse cum Primo Mercurio, seu Trismegisto illo, quem Josephum, Jacobi filium, esse, supra ostendimus.

Validissimis quoque veterum scriptorum testimoniis eruditissimus Huet. ibidem c. 3. & 4. probat, Mosen non solum eundem esse cum Moscho, & Mercurio Secundo, sive Theuth, & Taauto, quem Ægyptii utpote literarum, multarumque scientiarum inventorem inter Deos retulerunt; sed eundem quoque cum Osiri, sive Baccho, Api, Mnevi, Serapide, Oro, Anabi, Vulcanò, Typhone, omniumque fere nationum Diis. Et Osiris quidem idem est apud Ægyptios, ac Sol, seu Apollo, quem Osphi in Hymnis Bacchium appellat, imo cum Baccho à plerisque confunditur; & sicuti Bacchus, ita & Moses

Bimater. Qui autem Ægyptiaca lingua dicitur Apis, Græca verò *Μόσχος*, Vitulus scilicet, Osiris est, quem sub Vituli forma Ægyptii adorabant, ex quo Bos in Osiridis tumulo apparuit; quem Apim Tibullus l. i. Bovem Memphitem vocat:

Te canit, atque suum pubes miratur Osirim

Barbara, Memphitem plangere docta Bovem.

Vossius verò 1. Idol. 29. de Apide Ægypti differens ait: *Facile adducor, ut credam, Apis nomen fuisse illud, quo Josephus in sacris nuncupatus. Nempe ut exprimat Hebræum Ab, Pater.* Jam verò quæ appellatio Josepho accommodatior, quam *Ab*, sive *Patris*? quippe qui nutricius totius fuerit Ægypti; quales *κατὰ μεταφορὰν* patres dicti: ut nutrix Plauto altera mater. Ipse etiam Joseph Gen. 45. v. 8. fratribus suis ait, se constitutum esse in *Patrem Pharaonis*. Imo fortasse eodem pertinet, quod Pharaonis jussu acclamatum sit ante eum *Abrech*, quod significat *Pater Rex*, &c. Mnevis Bos erat alter Osiridi sacer, sive ipsemet Osiris, qui sub forma bovis Heliopoli colebatur; unde Bos Heliopolitanus dictus est. Philo Byblius, & Macrobius Serapim eundem cum Osiride, seu Api faciunt. Orus, quem multi Osiridis filium faciunt, à Macrobio, & Eusebio idem cum Osiride censetur. Anubis tandem Ægyptiaca lingua dicitur Canis, sub cujus forma colebatur Mercurius, ut ait Servius in 8. *Æn.* vel filius ipse Osiridis, qui, ut scribit Diodorus, ex eo quod canem gestabat, Ægyptii Canem venerantur, & Anubim Deum canino capite effingunt.

Neque verò hoc mirum videri debet; clarè enim Huet. ib. c. 10. ostendit, Fabulares omnes Deos unum, eundemque esse, Mosen scilicet, ac Fabulares omnes Deas unam, eandemque esse, nempe Sephoram Mosis Uxorem; quarum Dearum pleræque Mariam Mosis Sororem referunt. Et quidem non immerito, nam universa propemodum, ut cit. Autor ostendit, Ethnicorum Theologia ex Mose, Mosisque actis, vel scriptis manavit; veluti Theologia est Phœnicum, Græcorum, &c.

Non solum autem Fabulares omnes Dii Græcanici ex ipsa Mosis persona larvata, & adscititio habitu contexta provenerunt; sed & magna Græcorum Mythologiæ, seu Fabularis Historiæ pars ex Mosis scriptionibus, verbis, doctrina, & institutis provenit. Postquam enim à vero deflexerunt homines, & in multiplices errorum anfractus delapsi, fabulas fabulis congesserunt; plurimum illis placuit, uni eidemque fictitiæ personæ plures adjungere significationes, & alias quidem physicas, alias verò historicas. Undè variæ à Græcis Deorum, & Heroum personæ Mosis impositæ fuerunt; Mosaicamque doctrinam innumeris fabulis obduxerunt. Sic ex. gr. pro ædificatione Turris Babel, cujus culmen Cælum pertingeret, fabulam de Gigantibus, bellum Jovi inferre volentibus, commenti sunt. Moses è Nili undis à Pharaonis filia eductus locum dedit Ægyptiorum fabulæ, quòd Mercurius Nili filius sit; & similia. Quod, quia à Josepho, Justino, Clem. Alex. Euseb. Huet. aliisque satis superque probatum est, non est, ut hîc repetam.

Mosen Heliopolitanum fuisse volunt Ægyptii. Hic plura scripsit stylo ut plurimum historico, simplici, & humili, qualis scilicet rudem populum sibi subditum decebat; præsertim verò Pentateuchum, sive volumen quinque librorum, quod Moses Israëlitis scripsit in deserto, ut per beneficiorum memoriam, & legum cognitionem, solitudinis, & peregrinationis incommoda facilius sustinerent. Quæ sententia est Theodoretî, Bedæ, Tostati, & Eusebii. Verùm Genesim in Ægypto scriptam ad consolationem Hebræorum, dum ibi opprimebantur, Perer. affirmat. Præclara, & ex sacris Codicibus jam nota Mosis miracula magicis artibus Ægyptii, & Græci tribuere. Hinc Mosen inter præcipuos

cipuos Magos collocant Plin. l. 30. c. 1. Justin. 36. Apul. Apol. & Strabo 16. Tandem annum agens 120. jubente Domino, mortuus est in Terra Moab; cujus cadaver integrum semper mansit, Israëlitis tamen incognitum semper, ne Mosen, ut Deum adorarent. Refert Trabellius Pollio, Mosen morientem questum esse, quod juvenis moreretur. Et de Mose hæc breviter.

Mosi in sanctitate, & sapientia septuaginta illi de senibus Israël successerunt, quos Moses ipse jussu Domini sibi discipulos congregaverat, & quibus Deus dedit de Spiritu Mosis, ut haberetur Num. 11. ut sustentarent secum onus populi, ne solus gravaretur. Horum præcipui fuere Josue, & Samuel; quorum primus in Israëlitarum gubernatione succedens librum confecit, ipsius nomine inscriptum. Samuel quoque librum composuit, quem quorundam Græcorum rituum, & fabularum fontem omnes faciunt.

Cæteris tamen Hebræis sapientibus prætermiſſis, ad Salomonem, omnium, qui præcesserant, & qui futuri erant, sapientissimum Davidis filium, accedamus. Postquam Rex Salomon solemne sacrificium Deo obtulerat, ex 3. Reg. 3. apparuit ei Dominus per somnium nocte dicens: *Postula quodvis, ut dem tibi.* Cui respondens Salomon ait: *Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum, & malum.* Cui Dominus: *Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens, & intelligens, in tantum, ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.* Sapientiam igitur, quam diutiùs optaverat, ab ipso Domino accepit Salomon; quod de se pluries ipse testatur, ut Sap. c. 7. *Optavi, & datus est mihi sensus; & invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ.* Et mox omnium rerum scientiam se à Deo accepisse asserit his verbis: *Dedit mihi Deus eorum, quæ sunt, scientiam veram, ut sciam dispositionem Orbis terrarum, & virtutes Elementorum, &c. & quæcumque sunt abscondita, & improvisa: omnium enim artifex docuit me Sapientia.* Et ib. c. 9. Sapientiam petit à Domino dicens: *Da mihi sedium tuarum assistricem Sapientiam.* Tandem ex 3. Reg. 4. & 5. *Præcedebat igitur Sapientia Salomonis Sapientiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum; & erat Sapientior cunctis hominibus.* Sulp. Sever. Hist. Sac. l. 1. n. 70. de Salomonis sapientia hæc habet: *Ita in admirationem ingenii, prudentiæque ejus reges vicinarum gentium amicitiam ab eo, fœdusque petiere, parati imperata facere.*

Quæ hucusque de Salomonis Sapientia verba attulimus, confirmantur ex ejus scriptis, in quibus universam Philosophiam contineri volunt Hebræi: ex communi enim omnium S. Scripturæ Interpretum, etiam Rabbiorum, sententia, Salomon Moralem per Proverbia, ut supra quoque dictum, Naturalem per Ecclesiasten, & Contemplativam, sive Theologicam per Cantica Canticorum tractavit. Atque hinc factum puto, ut plerique Græcorum, & Ægyptiorum Sapientum, qui Salomonis inventa sibi vendicarunt, tres quoque Philosophiæ partes agnoverint, quas per tres colligatos circulos, qui à majori Theologiæ circulo complecterentur, sub Encyclopædiæ nomine exhibebant, ut docet Joh. Pier. Valerian. Hieroglyph. l. 38. c. 8. Logicam quoque in his libris à Salomone traditam fuisse Origenes demonstravit.

Scriptit præterea Salomon tria millia Parabolarum; Carminum quinque millia; Psalmorum numerum auxit; Physiologiam, sive Naturalium rerum scientiam tractavit, scribens à cedro, quæ est in Libano, usque ad hyssopum, quod prodit de pariete; & disseruit de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus. Et veniebant ad eum de cunctis populis ad audiendam Sapientiam Salomonis, ut ex cit. 3. Reg. 4. & 5. Ejus tamen libri plurimi interciderunt: nam tria millia Parabolarum, quinque millia Canticorum, Physiologiam, libros Legis, aliosque Sacros Salomonis libros, ut narrat Genebr. in sua Chronograph.

combussit Nabuzardan Princeps militiæ Nabucdonozoris Regis Babyloniorum. Conscripsit volumina de abstrusissimis naturæ secretis. Quæ omnia Dei providentia interierunt. Abul. Glossa censet, combusta fuisse à Chaldæis; Eusebius vero, & ex eo Glycas, ab Ezechia Rege. In monte Sion ipse docuit, constituta ibi celeberrima Academia. Prov. 9. 1. Ab eoque doctrinam suam hauserunt Pythagoras, Socrates, Plato, & Aristoteles, teste Eusebio, Ambrosio, Clem. Alex. & aliis.

Qui post Salomonem fuere in populo Dei Sapientes, ut plurimum Sanctitate, vitæ asperitate, continentia, & miraculis clari celebrantur. Tales fuere Elias, Elisæus, Daniel cum tribus suis amicis Chaldæis, Zorobabel, Esdras, & omnes denique Hebræorum Prophetæ, quos Græci deindè in vitæ moribus Philosophi quidam imitati sunt. Sed eorum vitam, dogmata, & facta, quia minoris momenti, & jam ex Sacris Bibliis cunctis obvia, prætermitto. Atque hæc de Philosophiæ Natura, Fine, & Origine, & de primis Sapientibus breviter dixisse sit satis.

L I B E R I I.

De Philosophia Barbarica, ejusque Sectis.

Actenus egimus de Philosophiæ, ipsiusque Sapientiæ Origine, & Progressu sub primis illis Dei populi Sapiantibus; observantes ut ab Adamo, primo omnium parente sapientissimo, per Seth, & Enoch ad Noë; à Noë verò, ejusque filiis ad Abraham; ab Abrahamo denique, ejusque nepotibus Josepho, Jobo, Mose, & Salomone ad Chaldæos primum, & Hebræos omnes; ac tandem, postquam Abraham Dei jussu Ægyptum petiit, ad Ægyptios pervenerit, quos scientias ferè omnes ipse docuit. Videndum nunc est, qualis, quantusque per varias Philosophorum sectas Philosophiæ Progressus fuerit. Et primo quidem de Barbarorum sectis agemus, quum id Græcorum etiam plerique, ut Laërtius, Sotion, Hermodorus Platonicus, aliique fateantur, Philosophiam apud Barbaros primùm floruisse, deinde verò apud Græcos. Imò non solius Philosophiæ, sed etiam omnium ferè artium Barbari fuere inventores, ex Clem. Alex. 1. Stromat.

Barbaros autem eos omnes voco, qui extra Græciam, & Italiam ortum habuere, ut Africani, & Asiatici omnes, & ex Europæis Thraces, Galli, &c. Græcos verò, qui in aliqua ex vetustissimis Græciæ Provinciis nati sunt. Omnis igitur Philosophia dividetur in eam, quæ extra Græciam, & Italiam floruit, quam Barbaricam, & in eam, quæ in Græcia, quam Græcanicam appellabo. Inter Barbaros verò Hebræos primo loco placuit numerare, quorum originem omnium novimus vetustissimam. Et rationi quidem consonum videtur, ut, postquam superiori libro Hebræos primos Sapientiæ inventores, & excultores vidimus, in hoc secundo Hebræorum sectas omnium primo enumeremus, quorum Philosophiam Græca longè antiquiorem Cassianus etiam Exegeticus primo, multis evincit; & Clem. Alex. 1. Strom. generationibus multis etiam ait fuisse antiquiorem his verbis: *Δι' ὧν διακρίσεται ἀναμνησίως πάσης σοφίας ἀρχαιοτάτη ἢ κατ' Ἑβραίων Φιλοσοφία*: Quibus ostenditur citra ullam controversiam, Hebræorum Philosophiam esse quavis Philosophia longè antiquiorem. Imò idem loc. cit. Platonem ipsum *ἃ ἐξ Ἑβραίων Φιλόσοφον* vocat.

C A P U T I.

De Hebræis, eorumque Sectis:

Populi, qui sub veri Dei cultu vivebant, vario sæpè nomine appellabantur: Et quidem Hebræi ab Heber secundæ ætatis Patriarcha, & Sem pronepote, à quo originem suam ducebant, & cujus lingua utebantur, dicti sunt: vel,

ut alii malunt, sic dicti quasi advenæ à verbo Hebræo *Havar*, *Transivit*, eo quod Abraham à Deo vocatus à terra Chaldæorum transivit flumen Euphratem, & venit in terram Chanaan. Unde Rabbinorum multi cum R. Seb. Gen. 10. putant, Abraham omnium primò Hebræum dictum, & ex eo deinde ejus posteros Hebræos appellatos fuisse.

Iidem Israëlitæ etiam dicti sunt à Jacob tertiæ ætatis Patriarcha, qui post Angelicam luctam Israël vocatus est, quod nomen *Prævalentem Deo* significat. Hoc deinde nomine filii Jacob distincti sunt à filiis Esau, qui Idumæi, hoc est, Rufi à patre, qui rufus erat, vocabantur.

Tandem Judæi nominati sunt à Tribu Juda tres ob causas. Et primo quia omnium maximè florens, & integra hæc erat, ita ut cæteris sub captivitate Babylonica quasi evanescentibus, hæc sola, Duce Zorobabele, ex omni Hebræa gente redierit, solique ex Hebræa natione Judæi superfuerint. Secundo quia Reges ex ea fuerunt. Tertio quia ex ea Messias nasci debebat. Sed his de Hebræis breviter adnotatis, eorum sectas inquiremus.

SCRIBÆ, RABBINI.

Ubi in Israël Prophetæ esse desierunt, hoc est sub posteriori Templo, post exilium Babylonense, quum divina Numinis vis, afflatusque eos non ageret, penes quos tantum recta Legis, divinæque voluntatis sententia servabatur, vivendique norma; Doctores esse cœperunt, qui ante Christum natum nullis utebantur titulis speciosis; nam dudum ante tempora Christi omnes Doctores, Prophetæ, Interpretes, Legis Expositores, & in genere omnes Literati dicebantur *Sopherim* à verbo *Sopbar*, sive *Saphar*, ut placet Lamy, *numera-re, narrare*; quæ vox Græcis vertitur *Γραμματικοί*, *Νομικοί*, *Νομοδιδασκαλοί*. Hinc & Latini eos à Græca voce *Γραμματικοί*, quæ ἀπὸ τῆ γραφῆν *Scribere* est, *Scribas* dixerunt, licet potius *Narratores*, & *Expositores Legis* vertendi essent. Atque hinc forsitan factum putamus, ut Græci Hebraicæ voci alludentes, suæ gentis Sapientes *Σοφῆς* dixerint.

Scribæ ergo dicebantur, qui Scripturas exponebant, & à corruptelis vindicabant: Legem populo in Templo, & Synagogis prælegebant, in qua omnes erudiebant: dubia, & obscura quæque interpretabantur: Tribuum, Regiæque stirpis Genealogias asservabant; atque alia id genus sacra munia exercebant; ut præter alios notat eruditiss. Lamy in Appar. Bibl. pag. 192. Itaque, ut Prophetæ voluntatem Dei pronunciabant, ita Scribæ Legem ejus interpretabantur. Quorum utrumque munus omnium optimè obivit Moses, qui voluntatem Dei, Prophetarum more, populo aperiebat, & Scribam agens Dei Legem sæpius exponebat. Hinc utriusque muneris primordia ab ipso Mose videntur deducenda.

Sunt inter autores, qui volunt, Scribas ortos esse circa captivitatem Babylonicam, circa tempus scilicet, quo Prophetiæ donum in Malachia exspiravit, & Sacerdotes plus negociis, & regimini, quàm plebis institutioni vacare videbantur: quæ ministerii pars certo hominum generi, qui *Sopherim*, hoc est *Scribæ*, sive potius *Legis expositores* dicebantur, reservata est. Et Esdras quidem, Zachariæ, Aggæo, & Malachiæ coætaneus, sæpe vocatur *Sopbar*, *Scriba*; & in 3. lib. apocrypho, qui Esdræ nomine insignitur, *Ἀναγνώστης τῆ Νόμου*, *Doctor Legis ordinariè* vocatur. Hinc educit Lamy Appar. Bibl. l. 1. c. 9. Scribarum nomen antiquissimum esse.

Deinde verò circa Christi tempora Doctores, & Principes Legis doctrina excellentes, *Rabban*, & *Rabbi* dicti sunt à radice *Rabbab*, *multiplicatus fuit*,
ut

ut illi dicerentur Rabbi, qui multiplici doctrina præditi erant: nisi malis sic dictos à voce *Rab*, quæ *Magnum* significat; soli enim Rabbini supra omnes Judæorum ordines Magni æstimabantur; itaut Regi ipsi essent præferendi. Qui autem Hebræorum lingua Rabbini, & Sopherim dicebantur, Latinis Scribæ dicti sunt.

Hi singulis sabbatis in Scholis, seu Synagogis docebant. Vide Joseph. 2. adversus Appionem, & Philon. l. 3. de Vita Mosis. Distinctis ipsi Cathedris sedebant, primas semper affectantes; quod & exprobrat eis Dominus Jesus Matth. 23. 6. dicens: *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei*. Nam quia Scribarum secta erat Orthodoxa, una cum Phariseis super Cathedram Mosis sedisse dicuntur, ut qui eam vacuum invasissent, dum Sacerdotes divitiis abutentes Ecclesiasticis suum munus desererent. Sed neque ipsi, neque Pharisei erant necessariò de genere Sacerdotum, quorum proprium super Cathedram illam federe erat: Scribæ enim ferè de paupere Simeonis Tribu erant; Pharisei verò, quibus hodie Rabbini successerunt, de qualibet. Cozri, & Cab. Historica.

Summæ autoritatis erant, iique ab Ezra instituti. Scribarum munus erat, ut de Lege consulti ex sacris libris responderent, itaut divinarum Scripturarum essent interpretes, unde & Scribarum nomen sortiti sunt. Epiphanius l. 1. Panarii Phariseos Theologis nostris, Scribas Canonistis assimilat, quòd illi Scripturarum Mysteria penitiùs scrutabantur, hi Leges Civiles, & Mosaicas secundum Legis corticem curabant; itaut non secus ac apud Romanos in rebus dubiis ex Sibyllarum voluminibus Aruspices, apud Hebræos ex scriptis legibus Scribæ consulerent; unde in Evangelio Legisperiti etiam vocati sunt.

Notat Lamy in Appar. Bibl. l. 1. c. 9. Doctores Judæorum occupari solitos circa hæc tria, nempe circa *Mischna*, hoc est circa Traditiones; circa *Midras*, hoc est circa studium Scripturarum, ut eas vel mysticè, vel allegoricè explicarent; & circa *Miera*, hoc est circa textum Bibliorum. Qui verò legem scriptam profundius interpretabantur, *Agadici* dicebantur à verbo *Nagady*, *narrare*.

Præter hanc literariam Judæorum Doctorum occupationem, manibus quoque elaborationem ipsis tribuit Lamy ibid. ubi celebre illud Gamalielis effatum refert, quod est in lib. *Pirke Avot*. *Pulcrum est studium Legis una cum opificio aliquo: hæc enim duo juncta peccati oblivionem inducunt; at studium Legis absque opere manuario & cessare solet, & esse causa peccatorum*. Atque hinc factum, quod Divus Paulus, qui Gamaliel præceptore usus paternam legem diligenter didicerat, Scenofactoriam artem exercebat.

Quoad Scribarum Scholas, refert Divus Hieronymus in c. 8. Esaiæ, duas fuisse nobiles familias, seu Collegia, Scammai, & Hillel, ex quibus orti sunt, vel potius incrementa sumserunt Scribæ, & Pharisei, quorum scholam suscepit Rabbi Akibas; post Akibam Meir, cui successit Johanan filius Zacchei, cui Eliezer, cui Delphon, cui Joseph Galilæus, cui tandem usque ad captivitatem Jerusalem, Josue. Optat. l. 3. ait, in monte Sion septem fuisse Collegia, seu Scholas Judæorum, in quibus divinæ literæ præcipuè legebantur. Sed et si multæ Judæorum Scholæ, omnes tamen ex discipulis Hillelis, & Scammai ortæ traduntur. Prima Schola, cujus caput Hillel, non multo ante Christum floruit. Huic se opposuit Scammai doctrinâ pariter celebris, contrarias plane Hilleli opiniones sequens, qui & multos sibi asseclas doctrinæ fama comparavit. Divus Hieron. l. cit. nomen *Hillel Dissipator*, *Scammai* verò *Profanus* interpretatur, eo quod per Traditiones, & *deuterias* suas, Legis præcepta dissipaverint, & profanaverint. Utriusque tamen Scholas non multò prius, quam
Chri-

Christus nasceretur, in Judæa ortas idem tradit, earumque opiniones apud Talmudicos perpetuò recenferi. Petrus Cunæus de Rep. Hebr. l. 1. c. 12. *Is autem (Hillel) magni Concilii princeps erat, & alterum sub se præsidem habuit Sameam, hominem truculentum, ambitiosumque, cujus sectatores, cum paulò post contra discipulos Hillelis insurrexissent, tantis studiis animos hominum concipere, pene uti totus populus pertractus in partes sit. Et l. 2. c. 17. Talmudicorum illud est, octodecim res esse, de quibus contentio fuit inter familiam Hillelis, & Samei, quas nec Elias quidem expedire possit. Profectò hoc est ad desperationem desipere. Adeo enim nodosa, & intricata commenti sunt duo illi dissidentium Sectarum duces, ut nec vates quidem, aut cæleste oraculum ferre opem potuisse autument. Idem Cunæus l. c. asserens, omnes Sectas, & Hæreses ortas post exilium Babylonense fuisse, addit: Scio equidem, ante Babylonense exilium fuisse quosdam, qui Naziræi, Kenæique, & Rechabitæ dicerentur: sed in certâ quadam vitæ disciplinâ, non opinionibus, sententiisque, diversi à reliquo populo erant.*

Johanen Ben Zacchai etsi inter discipulos Hillelis eruditione minimus fuisse dicatur; ipsum tamen universum Cabbalæ, ac Scripturarum corpus, cunctas etiam Philosophiæ partes exactissimè tenuisse, ac Scholæ Scribarum, & Pharisæorum magna cum laude præfuisse, asseverat in Chronol. Genebr. p. 205.

Inter 80. Hillelis Doctoris insignis discipulos clariores memorantur Jonathan filius Uziel, cujus paraphrasis Chaldaica in vet. Testam. magna ex parte exstat; & Simeon Justus filius Hillelis, pater autem Gamalielis, & avus Simeonis junioris. Hic Simeon Justus Christum ulnis excepit, & in ipso spiritum Synagogæ magnæ (qui erat Prophetico minor, communi major) defecisse, auctores sunt Talmudici in Tract. Pirke Avot. Idem sentit Rabbi Moses Ægyptius, qui non tantum Hillelis discipulum Simeonem hunc Justum fecit, sed etiam filium, & Gamalielis patrem, & præceptorem. Genebr. p. 200. De Judæorum Doctorum Scholis vide Lamy pag. 194. Hieron. & Genebr. locis cit. atque alios.

Verum, ut post Præceptorum doctrinam de Judæorum discipulis etiam verba faciamus: sciendum, quod postquam quis eorum profectuum suorum specimen aliquod dedisset, & gradu aliquo dignus inventus esset, fiebat consors, sive socius alicujus Rabbi per manuum impositionem, sicut & Moses olim socium sibi sumpsit Josuam, sicut habemus Num. c. 27. v. 18. Quando verò Rabbi suo Talmid (sic enim discipulus hebraicè dicitur) manus imponebat, hæc loquebatur: *Ego tibi impono manum, & manus tibi imposta esto.* Idem verò Talmid ubi aliis docendis aptus erat, Rabbi vocabatur, & in Cathedra sedebat: nam usque dum Talmid erat, in scamno, sive depressiori subsellio ad pedes sui Rabbi confidebat.

R E C H A B I T Æ.

Postquam Josaphat Rex Juda Israëlitarum Regi Achab fædere junctus est; congregati sunt cum Rechab, & filio ejus Jonadab Judæi quidam Prophetæ contra Sacerdotes Baal; quæ Rechabitarum Secta ab institutore Rechab dicta est, duravitque usque ad tempus Jeremiæ, ad obsidionem scilicet Jerusalem, quo se contulerunt post destructionem eorum solitudinis factam à Chaldæis.

Rechabitas natione facit Madianitas eruditissimus Witfius in dissertat. de Rechabitis, quos ex distributione terræ Chanaan olim Chananæos vocatos ait; eosque Mosi in deserto se junxisse, & in Tribu Juda adnumeratos esse refert.

Hos

Hos Sanedrin assessores Rabbiorum plerique crediderunt: sed eos tefellit cit. Witfius, nec putat, hoc magnum Judæorum Consilium in captivitate durasse.

Rechabitarum vitæ austeritatem narrat, & celebrat Petrus Martyr, & Jeremias c. 35. qui eos jussu Domini in domum Dei introducens, eis vinum ad bibendum tradidit, qui responderunt: *Non bibemus vinum, quia Jonadab filius Rechab pater noster præcepit nobis dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri usque in sempiternum; & domum non edificabitis, & sementem non seretis, & vineam non plantabitis, nec habebitis; sed in tabernaculis habitabitis, cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super terram, in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo, &c.* Quam resistantiam, & à vino abstinendam à Deo remuneratam refert Witfius. Petrus Martyr refert, eos in Mundi peregrinatione illas semper regiones quævisse, ubi pax, & abundantia vigeant, pastoremque vitam, quam à patribus suis acceperant, retinuisse.

Hujus Sectæ, præter alios, fuisse Daniel traditur, qui leguminibus, & aqua etiam in Chaldæorum Regis palatio vesceretur. Unde placuit hic Dario, qui eum fecit unum ex tribus Principibus, quos super 120. Satrapas Regni constituerat. Vide Joseph. 2. de Bell. Jud. 7. aliosque. Dicti sunt Scribæ, seu Doctores 1. Paralipom. 2. versu ult. & in Chronicis passim.

ESSÆI, SIVE ESSENI.

Celebres quoque fuere inter populi Dei philosophos Essæi, quos Plinius l. 5. c. 17. Essenos vocat, eorumque vitam sic nobis describit: *Gens sola, & in toto Orbe præter cæteras mira, sine ulla fœmina, omni venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum.* Et mox subdit: *Ita per seculorum millia, incredibile dictu, gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est.* Porphyrius fusius eorum mores, & instituta persequitur occasione *Αποχρης*. Abstinentiæ eorum insignis: sed ex Josepho omnia mutuatur. Vide etiam Euseb. in Præpar. Evangel. & Phil. Jud. De his ita Petr. Cun. de Rep. Hebr. l. 2. c. 17. *Ex quibus dehinc Essæi tertium genus orti, religionum sanctimoniam omnem paulò magis scrupulatim ad anxias quasdam superstitiones exegerunt.*

Essæos Rechabitarum successores quidam faciunt, eo quod eis in moribus, & doctrinis similes erant. Eorum autem originem quidam ducendam censent ab iis, qui, ut Legem faciliùs adimplerent, sub Juda Machabæo in desertis locis se abdiderunt. Lamy verò in suo Appar. Bibl. putat, Essæos, sive Essenos sic dictos quasi Hassidæos, quæ vox idem Hebraicè sonat, ac Pius, Sanctus. Et in Scriptura Hassidæi quidem appellantur, qui Judæ Machabæo adhæserunt. Notandum tamen hîc est, Essenorum sectam à Josepho inter hæreticas, & schismaticas ideo adnumerari, quòd caussantes, se sanctioribus ceremoniis uti; in Templo Jerosolymitano sacrificare nollent; hinc à reliquis schismate erant divisi, & superstitionibus quibusdam tenebantur, etsi eorum sectam orthodoxam multi crediderunt. Saducæis, Samaritis, & Bajethosæis (quæ tres sectæ in unam jam coaluerant) adversabantur, quod hæ sectæ cupiditatibus, & impietatibus vacabant. Fato multa tribuebant, & Astrologiæ operam dabant, ex Epiphanio. *Σοφοί* sapientes à multis vocabantur.

Philo in lib. *Omnes probos esse liberos*, sic præclare Essæos describit: *In Syria, & Palestina, quæ partes sunt Judæorum haud modicæ, dicuntur quidam nomine Essæi numero ultra quatuor millia, à voce græca ἁγίοι, Sancti sic appellati, quia summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suasme-*

suasmetipsorum mentes componendo ad sanctimoniam. Hi vicatim habitant, urbes fugiunt propter familiaria civibus earum vitia. Alii Agriculturæ student, alii artes exercent, quæ pacis sociæ sunt. Neque aurum, neque argentum sibi condunt, neque agros latos parant cupiditate redituum, sed necessitate victus. Nemo bellicorum armorum apud eos est opifex, sed neque in pace ullum mercaturæ genus attingunt. Servos non habent, sed liberi omnes sunt, mutua ministeria sibi exhibentes. Rationalem, & Naturalem Philosophiam respuunt, Divinam amplectuntur. Morali maxime student, patriarum legum auxilio usi, quas præcipue septima die docent. Imbuuntur autem Sanctitate, Justitia, cæterisque virtutibus tres regulas adhibentes, Dei, Virtutis, Hominumque amorem. Deum illos diligere, illud est indicio, quod perpetuam castitatem servant, jusjurandum, & mendacium non dicant, & quod bonorum omnium, nullius verò mali autorem esse Deum arbitrentur. Virtutis studiosos esse ex eo perspicitur potest, quod pecuniam, & gloriam negligant, voluptates respuant. Hominum verò caritate flagrare indicat amor, & societas inter eos. Una est enim omnibus domus, una vestis, unum ærarium, unus sumtus, communis victus, & vita. Quin etiam quæstus in commune conferunt, ægotantes communiter curant, & seniores loco parentum habent.

Sed Essæorum vitam, & instituta fusius hinc ex Josepho 18. Antiquit. 2. & 2. de Bello Jud. 7. tradere animus est: eorum namque secta probitate, fama, & religione Pharisæorum, & Saducæorum sectas superabat. Erant igitur Essæi summè continentis, divitias, luxum, & voluptates contemptui habentes, omnia in communi possidebant: juvenes, & pueros, qui se illis committebant, non nisi post longas preces, & post annum probationis, suo cætui adnumerabant. Ubi verò ipsis adnumerati erant, omnia eorum bona communi cætui adscribebant. Cùm verò juvenes post annum probationis in suos recipiebant, eos hæc solemner vovere faciebant: Deum scilicet supremo cultu adorare: Principes, & Magistratus venerari: nulli nocere: Justitiam facere; & omnibus æquè prodesse. Si verò quis eorum eo quod malè viveret, ab eorum cætu abscindebatur, vel ultrò discedebat, non nisi post longam, & asperrimam pœnitentiam, & preces, in integrum restituebatur. Ab hominum commercio, & civitatum tumultu remoti, & simplici victu contenti vivebant. Diem inchoantem silentio, & precibus suscipiebant. Deinde quisque eorum proprio muneri exercendo, vel libris tum sacris, tum profanis, hoc est qui de herbarum, lapidum, & metallorum natura, & viribus tractabant, evolvendis, vacabat. Omnes una congregati mensæ assidebant, quæ à precibus inchoabat, summo silentio perficiebatur, & gratiarum actione desinebat. Horis quoque pomeridianis ad cœlestes contemplationes, & librorum lectionem incumbabant. Eorum doctrinæ à doctrinis Pharisæorum in hoc solùm discrepabant, quod Pharisæi multa fato tribuebant. Essæorum vita propter singularem animi tranquillitatem, & frugalitatem ultra centum annos erat. Eorum mores, & vivendi consuetudo Prophetis, & Rechabitis in omnibus similes erant; adeo ut à quibusdam Ecclesiæ Patribus pro Christianis habiti sint, quos Philo Therapeutarum nomine nobis descripsit; & Joseph 1. 10. c. 13. Pythagoreis affines, & 2. de Bell. c. 12. Religiosis nostris similes fecit, eorumque sectam Orthodoxam dixit. Quæ credebant, non solum tormentorum tolerantia, sed morte etiam confirmabant. Animam, quam immortalem credebant, è Cœlo in corpus per tractionem quamdam descendisse affirmabant; quæ deinde anima è corpore tanquam è carcere læta egrederetur, ut ad Paradisum voluptatis, quem ultra Oceanum pro animabus justis locabant, reverteretur; contra verò antra obscura ad æternam impiorum pœnam agnoscebant. Vid. Joseph loc. cit.

PHARISÆI.

ERat quoque Pharifæorum secta (qui ab Hebræo *Phares*, quod est *dividere*, dicti sunt; erant namque moribus, dignitate, & habitu à reliquis divisi) quæ etiam Orthodoxa Josepho dicitur. Rigidi legum observatores erant: hominem liberum ponebant, & animam immortalem credebant, quæ post mortem in alia corpora transfret, si benè viveret, vel æterno supplicio sepulta foret, si male se gereret. Omnia Deo, & Fato tribuebant. Pharifæorum secta propter excellentem doctrinam, & morum (apparentem tamen) probitatem populo venerationi habebatur. In medio populorum habitabant, omnes fere ambitiosi, & lucro summè dediti. Decimas vel minimarum etiam rerum persolvebant, Matth. 23. 33. Ad seipsos, vasa, & omnia mobilia lavanda, & purificanda nimis intenti, Marc. 7. 4. Admodum quoque superstitionè sabbata observabant, Johan. 9. 16. & Matth. 12. 2. Sæpius jejunabant; plures adhuc bis in hebdomada, die scilicet Lunæ, & Jovis, Luc. 18. 12. Phylacteria, & fimbrias ampliores, quàm vulgò, gestabant, Matth. 23. 6.

Erant autem Phylacteria Scripturæ quædam, quibus aliqua legis dicta aservabantur, ἀπὸ τῆς φυλάξεως, *custodire*; quæ Phylacteria fronti, & lævo brachio alligata portabant ad significandum, se quotidie legem ante oculos, & præ manibus habere, juxta præceptum Deuteron. 6. 8. Fimbriæ verò erant flocci varii coloris, quos palliorum angulis alligabant, ut sensibile, & continuum legis monumentum ipsis esset, ex Num. 15. 38. Quæ externa legis insignia Judæi etiam nunc Synagogam ingredientes portant. Vid. Buxtorf. Synag.

Eleemosynam Pharifæi palàm dabant; & faciem suam flavo colore tingebant, ut viderentur frequenter jejunantes, Matth. 6. 2. & 5. 16. Magnam ab eo injuriam sibi fieri putabant, qui impurus existens ipsos tangere ausus esset: impuros autem ipsi habebant non solùm gentiles, & publicos peccantes, sed omnes etiam sibi odiosa exercentes. Tandem eorum sanctitas non erat nisi superbia, ambitio, & lucri cupiditas. Dulcibus suis discursibus populum, & præcipuè feminas seducebant, ut se propriis divitiis privantes, eas ipsis darent sub prætextu, quod ipsi populus Dei essent, & Legis Depositarii, Matth. 2. 14. Pharifæorum sectam Act. c. 26. v. 5. accuratissimam Apostolus vocat, eo quod cæteris sectis auctoritate, & doctrina præstaret.

Pharifæorum ordo natus est sub Alexandro, & Demetrio Syriæ Regibus, an. scilicet Mundi 3944. Urbis cond. 585. Jonathan an. 18. ex Josepho l. 13. Antiquit. c. 9. 18. & l. 18. c. 2. & 2. de Bell. c. 7. Ben Gorion Hist. Judaic. l. 4. c. 25. refert, illorum sectas septem fuisse; & contra Saducæos docuisse, Traditiones religiose servandas. Apud plebem, quæ ipsis maximè adhærebat, plurimum poterant; & à multis Σοφοί, Sapientes dicebantur.

SADUCÆI, BAJETHUSÆI, ET KARRÆI.

SAducæorum sectam principem sectam appellat Petrus Cunæus de Rep. Hebr. l. 2. c. 17. inquit: *Diximus, principes sectas tres fuisse, Pharifæorum, Saducæorum, Essæorumque.* De nomine Autorum Sadoc, & Bajethos sic dicti sunt. Hi namque Antigoni Sochæi boni præceptoris mali discipuli, Saducæorum, & Bajethusæorum sectas condiderunt: quæs duas sectas in unam deinde coaluisse, & suo etiam tempore Constantinopoli, alibique perseverasse, refert Genebr. Chronol. l. 2. Sunt inter Judæos, qui scribunt, hunc Antigonom Sochæum claruisse an. Mundi 3460. ex Lamy Appar. Bibl. l. 1. c. 9. Hæ sectæ negabant omnem

omnem legem ore traditam, nec ulli rei fidem habebant, quæ quinque Mosaicis libris non contineretur: unde Karaim, Biblici, & Legistæ dicti sunt. Hanc autem Saducæorum sectæ opinionem ortam dicunt ex quodam Antigoni dicto aliter accepto, quàm ipse intellexerat. Dicebat enim Antigonus: *Ne sitis sicut servi, qui Domino serviunt pro pretio, & mercede, sed sicut servi, qui serviunt gratis citra spem ullius mercedis; sitque timor cæli super vos.* Quam Antigoni sententiam sic perperam ejus discipuli interpretati sunt, quasi inde sequeretur, à Deo nihil præmii esse expectandum.

Hæc deinde Saducæorum secta Samaritam sub Alex. Magno à quodam Manasse excitatam sibi addixit, multosque ob naturalis sensus libertatem habuit sectatores ad Romanam usque captivitatem; quo tempore ita debilitata est, ut nonnisi 700. post annos efferre se cœperit, autore quodam Anan, & Saule ejus filio, qui eam in Judæorum populo, quantumvis exiliis afflicto, renovasse dicuntur, eò quod Anan Talmudici doctoratus insignia, hoc est, esse Gaon non potuerit consequi. Unde docuit in suis libris, fabulam esse quicquid Talmudici dicerent, vel quicquid per Traditiones, & ritus à sanctis viris per ordinem deduxerint. Hæc eadem secta, quam Joh. Leo suis etiam temporibus in Africa extare dixit, magistratibus non obtemperandum docebat.

Alexandra, & Aristobulus favebant Saducæis, Hircanus Pharisæis: unde & civilia bella, & Romanum denique jugum, Pompejo ambas partes multante. Genebr. Chronol. l. 2. ex Josippo, & aliis: Saducæorum quoque secta ex Josepho lib. 13. Antiquitatum c. 9. 18. & lib. 18. c. 2. & lib. 2. de Bell. c. 7. orta dicitur sub Demetrio, & Alexandro Syriæ Regibus an. Mundi 3944. Urbis cond. 585. Jonathan an. 18. Sed Lamy in Appar. Bibl. tempus, quo Saducæi cœperint, ignorari fatetur.

Saducæi interpretantur *Justi*, non quod tales fuerint, sed speciosum hoc justitiæ nomen sibi vendicabant. Hæc secta divitibus, & magnatibus ut plurimum componebatur, quibusdam etiam Sacerdotibus, quibus ob sensus libertatem aridebat. Sacrum Codicem secundum literam tantum recipiebant Saducæi; unde nec Prædestinationem, nec Resurrectionem, nec Animæ Immortalitatem, nec Angelos, nec Spiritum Sanctum credebant. Prophetas, Hagiographos, Masoreth, & omne Perus, hoc est, Traditiones Patrum, & omnem Legis expositionem rejiciebant. Et id ferè in Judæa Saducæi erant, quod Samaritani in Samaria. Tanti denique inter Pharisæos, sive Catholicos, & Saducæos tumultus in gubernatione exorti sunt, ut Judæam tandem perdiderint. Voluptatibus dediti nonnisi ob temporalem bonorum retributionem Deo serviebant. Vide Fleury de Morib. Israël. c. 6. & Genebr. Chronol. l. 2. Sacrificabant in Templo, & inter Judices Synedrii sedebant, ut ex Act. Apost.

Karræos, quia cum Saducæis in omnibus conveniebant, itaut eosdem cum illis quidam fecerint, meritò hîc ponimus. Hi numero in oriente non pauci. Karræi per contemptum vocabantur à Judæis Manseim, hoc est, Spurii, & pro pessimis hæreticis habebantur. Contrà verò hi odio habebant Judæos, eosque appellabant Rabbanitas, quòd Rabbinorum traditionibus uterentur. De Karræis, quos Karraitas vocat, ita Petr. Cunæus de Rep. Hebr. l. 3. c. 8. *Est factio eorum quædam cordatior. Ii sunt Karraitæ, qui spretis hominum placitis Talmudica præcepta pro nugamentis habent, & nihil admittunt, nisi Sacri Codicis contextum. Sed id hominum genus cæteris Judæis invissimum est. Itaque cum sint oppido pauci, sed ad unum omnes ditissimi, filias suas cum dote summa vix dare nuptum queunt.*

S A M A R I T A N I .

INter sectas Judæorum Schismaticas primo loco ponenda Samaritanorum secta est, quæ originem habuit à Jeroboam filio Nabath, qui prætextu jugi, quod Roboam Rex populo volebat imponere, decem sibi Tribus allexit, & in Tribum Ephraim, ex qua erat, se recepit, ibique novum Regnum instituit, quod dictum est Israël, quia major pars Tribuum Jeroboam adhæserat. Judæis verò in contemptum Ephraimitæ à Tribu Ephraim appellati sunt. Samaritani autem dicti sunt à monte, & Urbe Samaritæ; nam, stante primo Templo, quod erat nomen Urbis, deinde fuit nomen Regionis, cujus Metropolis erat Sichem, quæ & Neapolis dicta est.

Hi cum Gentilibus, hoc est cum Chutæis sub Salmanasar, decem Tribus captivas abducente, commixti sunt, ritusque pariter Religionis permixtus. Sed Ethnicismum dediscere cœperunt Samaritani post extructum Templum in Monte Garizim; cujus constitutus fuit Pontifex Manasse filius Jaddi Judæorum Pontificis. Cæteris Scripturæ libris rejectis hi solum Pentateuchum retinuerunt, in Schismate permanentes, eo quod crederent, se non teneri ire Jerusalem ad Deum adorandum, quòd Dei cultus priùs viguisset in Ephraim, quàm Jerusalem; Arca enim Domini diu fuerat in Silo juxta Ephraim.

Notandum hîc est, odium illud, quod Samaritanos inter, & Judæos exarserat, eò devenisse, ut Judæis non liceret cum Samaritanis edere, nec bibere. Unde notatur etiam in Johan. c. 4. v. 9. Samaritanam illam mulierem miratam nimis esse, quod Jesus, qui Judæus erat, aquam ab ipsa peteret. Dispar autem Religio, & vicinia tanti causæ odii fuerat. Samaritani etsi in quatuor sectas contra legem Mosis discissi; in hoc tamen cum Saducæis præcipuè conveniebant, quòd Prophetas minimè reciperent.

Z E L O T Æ , S E U G A U L O N I T Æ .

Josephus Antiqu. l. 18. c. 1. aliam Judæorum sectam recenset, eorum scilicet, qui sectati sunt Judam Gaulonitem ex Urbe Gamala, quos doctiss. Lamy in Appar. Bibl. l. 1. c. 9. eosdem putat cum iis, qui in Hist. Judaica Zelotæ appellantur. Hujus autem Judæ doctrinam, & novæ sectæ condendæ occasionem talem Josephus refert. Pulso Archelao in exilium, Judæa redacta est in Provinciam, & à Romanis censa, ut vectigalibus subjaceret. Tum Judas Gaulonites ex Urbe Gamala sollicitavit populos ad defectionem, censum nihil aliud esse dictitans, quàm manifestam servitutis professionem. Multi præbuere aures sermonibus ejus, & quasi alteri, quàm Deo servire illicitum fuisset, jugum Romanorum excussere. Sic de ipsis Petrus Cunæus de Rep. Hebr. l. 2. c. 17. *Utique Gaulonitæ pervicacissimæ pietatis homines, ut Cæsarem de cervicibus suis depellerent, solum Deum tenere terrarum regna jactabant.* Et omnes quidem Judæi in genere putabant, indignam sanè rem esse, se peregrino populo vectigalia pendere; Deus enim Deuteron. c. 17. prohibuerat, ne Rex alienigena, sed unus de fratribus eligeretur. Hinc Judæi pro exitiis fere hominibus habebant Publicanos, quia scilicet publica vectigalia ipsis à Rom. Pop. imposita erant.

Ita factum est, ut cum omnes Judæi Romanos odio haberent, aliqui tamen zelo magis exarserint, ut secta peculiaris eorum, qui Judam sectabantur,

instituta sit. Hi se justos dicebant, credentes, solum Deum Dominum habendum, ac principem, seque facilius exquisitissima pœnarum genera cum cognatis, ac carissimis suis laturos jurabant, quàm mortalem aliquem appellaturos Dominum.

H E R O D I A N I.

Judæorum sectis adjungit Epiphanius Herodianos, quorum etiam mentio fit in Evangelio, sic dictos, vel quia crederent, Herodem Ascalonitam esse verum Messiam, ut vulgaris fert opinio; vel quòd Herodis domestici essent, ut aliis placet. Erant enim inter Judæos, qui Herodi, tanquam Regni usurpatori, fortiter resistebant: unde qui pro eo erant, & ipsi palam suffragabantur, Herodiani dicti sunt.

N A Z A R Æ I.

Idem Epiphanius reliquis Judæorum sectis adnumerat Nazaræos. Sic autem à Judæis Christianos appellatos novimus etiam ex Divo Hieronymo, qui citat Evangelium Nazaræorum Hebraico idiomate scriptum. Et quidem Christi sectatores Antiochiæ primùm Christiani appellari cœperunt; à Judæis verò in Judæa per despectum dicti sunt Nazaræi, eo quod crederent, Dominum Jesum in Nazareth oppidulo natum: hinc sub hoc nomine ter de die Christianis in Synagogis maledicebant.

H E L L E N I S T Æ.

Sic dicti quasi Græcifiantes, eo quod Græca Sacrorum Bibliorum versione, non Hebræa in Synagogis uterentur. Hinc Hebræis, quia Schismatici, odio habiti, etsi nulla doctrinarum *ερεσδοξία* ab ipsis dividerentur. Odii etiam causa erat, quòd Hebræi Græcorum studia ita abominabantur, ut Rabbini illi maledicerent, qui porcos aleret, & Græcorum studia filios suos edoceret.

Hujus autem sectæ occasio fuit, quòd postquam Hebræa lingua vernacula esse desiit, Sacra Biblia græcè primùm reddita sunt Alexandriæ: unde Hellenistarum origo à Græcis Alexandrinis ducenda videtur. Notat doctiss. Lamy Appar. Bibl. l. r. c. 9. Græcos (quos inter, & Hebræos etiam Christianam Religionem amplexatos dissidia viguisse in Act. Apost. legimus) non Græcos idololatrias reputandos, sed Hellenistas, cùm Græci idololatriæ eo temporis nondum albo Christianorum adscripti fuissent, uti erant jam Hellenistæ. Hi Pythagoram in doctrina sectati sunt.

A L E X A N D R I N I.

Schismatica quoque hæc secta Alexandrinorum erat, ut notat Philo; hi enim, contra expressum Dei præceptum, Templum, quod Onias in Ægypto extruxerat, adeuntes, ibi, & non in Jerusalem, sacrificabant. Schismate autem tantum à Judæis Hierosolymitanis divulsi erant, doctrina in omnibus consentientes, & Jerusalem Judaicæ gentis caput agnoscentes.

Sunt & aliæ sectæ minoris notæ, ut EFNEI, qui dicunt ipsum esse Christum, qui docuit eos omnem abstinentiam. MORBONEI, qui ipsum etiam Christum esse, qui docuit eos in omni re sabbatizare. MERISTEI, qui Scripturis ex parte credunt. GENISTEI, qui de genere Abrahamæ se esse gloriabantur,

Et tan-

Et tandem HEMEROBAPTISTÆ sic dicti, eo quod quotidie vestimenta, & corpora sua lavarent.

Verbum hic addam de secta RANATITARUM, Judæorum scilicet ranas venerantium, quam memorat Philastrius in Biblioth. Patr. Sup. Verùm licet Judæi venerationem aliquam pro ranis omnes habuerint, quod Deus per ipsas Ægyptios afflixerit; nullibi tamen invenitur, fuisse apud Judæos gentem, quæ peculiari cultu ranas veneraretur. Plura de Hebræorum sectis qui cupit, adeat Isidor. 8. Orig. 4. Josephum, Philonem, Fleury de Mor. Israël. Lamy App. Bibl. atque alios.

C A P U T II.

De Chaldæis, eorumque sectis.

Chaldæi, qui, ut testis est Aristoteles in Magico, si Aristotelis hoc opus est, & Sotion de Successione, referente Laërtio, Babylonios, & Assyrios Philosophiam docuere, antiquissimum Doctorum genus sunt, ut ait Cic. l. 1. de Divinat. Sed Chaldæorum nomen gentis, an artis fuerit, dubium est apud autores. Herodotus, Cicero, & alii, hoc gentis, non artis nomen esse, opinantur. Chaldæi enim, ut ait Diodorus, disciplinas non more Græcorum propagabant, quæ omnes auditores eas promiscue docebant, sed per generis, & familiæ traditionem eas in natione conservabant. Imò & inter ipsos familiæ quædam peculiare erant studiis addictæ, quæ propria sibi sede concessa, immunem publicorum onerum, & vectigalium vitam ducebant. Hinc Cic. l. cit. ait, quod *non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati sunt.*

Doctis. Stanlejus habet, Chaldææ regionis accolæ dictos esse Chasdim quasi Chusdim à Chuso Chami filio. Et Hesychius Χαλδαίως interpretatur γένος Μαγῶν πάντα γινωσκόντων, genus Magorum, qui omnia noscunt. Sed Dicæarchus, in Vita Græciæ, citatus à Stephano in voce Χαλδαῖοι, ait à Nino decimum quartum Regem, qui appellabatur Chaldæus, Babylonem celeberrimam Urbem ad Euphratem fluvium ædificasse, omnibus in eundem locum collectis, qui Chaldæi dicuntur, & dici regionem Chaldæam. Sic & eruditiss. Joh. Cleric. à Rege ejusdem nominis potiùs Chaldæam dictam putat. Ex Marcellin. etiam habemus, dictos fuisse Chaldæos non ab Arphachsad, ut Josephus vult; nec à Chasid filio Nachor, sed sectæ nomen fuisse, quæ postea in gentem excrevit.

ZOROASTREM Chaldaicæ Philosophiæ, omniumque artium inventorem fuisse, omnibus in confesso est. Sed etsi multi numerentur Zoroastres fuisse, de quibus fusè laudatus Stanlejus; nulli tamen dubium est, quin primus Zoroastres, Chaldæus scilicet, sive Assyrius, artium, & scientiarum apud Chaldæos inventor extiterit. Quo autem tempore vixerit, magna inter autores dissentio est.

Scriptis hic, ut refert Plin. l. 30. c. 1. vices centena millia versuum, quos Hermippus indicibus, & commentariis illustravit. Oracula, quæ forte antecedentium versuum partem aliquam faciunt, & in quæ Syrianus duodecim libros interpretationum scripsit; summo labore ex pluribus collegit, & typis edidit Franciscus Patricius aucta ad 320. versus; quos, ex Patricio, in sua Philosophiæ Hist. græce, & lat. habet cit. Stanlejus, cum notis ad ipsos τὸ πᾶν Johannis Clerici, de literaria Rep. viri optimè meriti. Zoroastri etiam tribuitur liber de Magia, quem laudant Arabes. Autorem etiam ipsum quidam faciunt libri de Agricultura, & Mechanicis, Revelationum, de Somniis, eorumque interpretationibus; sed hæc alius Zoroastri recentioris, vel apocrypha censent eruditi.

BELUS secundum inter Chaldæos Philosophos locum sibi vendicat, cui Astronomiæ inventionem quidam tribuunt. Huic Semiramis filia Templum præcelsæ altitudinis media Babylone erexit, ex quo Chaldæi astra contemplabantur. De Belo historiam lege apud Ælianum Var. Hist. l. 13. c. 3. Sed aliis minoris notæ Chaldææ gentis Philosophis prætermittis, ad Berosum veniamus.

BEROSUS, Græcis Βήρωσος circa Ptolemæi Philadelphi tempora vixit. Chaldæorum Philosophiam, & Astronomiam tribus libris à se scriptam Græciæ intulit; hinc, ut autor est Plin. l. 7. c. 37. *Ob divinas prædictiones et ab Atheniensibus publicè in Gymnasio statua, inaurata lingua, posita est.* Horum librorum meminere præter alios Tertullianus, Athenæus, & Clem. Alexandr. Hujus operis præclara nobis fragmenta conservavit Josephus l. 1. contra Apion. & l. 5. Antiqu. Jud. Vitruvius l. 9. c. 6. 7. testatur, hunc Berosum in insula, & Civitate Coo confedisse, ibique aperuisse disciplinam.

Berosi filia meminit Justinus Martyr in Paræn. quam Babylonicam Sibylam vocat, eamque Cumis vaticinatam cum cæteris Cumanis Sibyllis voluit. Atque hæc de Beroso, & Chaldæis Philosophis.

Chaldæorum Sectæ, vel à sedibus, quas in sua regione tenebant, vel à disciplinis, quas profitebantur, nomen sortitæ sunt. Et à locis quidem alii Orcheni ab Orchoë Chaldææ; alii Borsippeni à Borsippe Babyloniæ; alii aliis nominibus insigniti, & distincti erant à locis, ubi degebant: atque hi, ut in sectis fieri solet, aliter atque aliter de rebus statuebant. Qua de re præter alios vide Strabon. lib. 16. ex quo id præcipue habemus, quod quædam fuit Babyloniæ Philosophorum secta, quæ ex naturalibus hominum iis eventura se prædicere profitebatur. Sed hæc à cæteris non probabatur.

Potissimum autem Chaldæorum Philosophorum Sectæ nomen à disciplinis, quibus se addixerant, sortiebantur. Harum vero Sectarum præcipuas quatuor fuisse multi ex Daniele Propheta colligunt, qui accersitos à Nabuchodonosor omnes Doctos ad sui somnii interpretationem in quatuor classes distinguit, Hhartumim scilicet, Aschaphim, Mechaschephim, & Chaschdim.

Hhartumim, secundum Abarbanelem, dicebantur Magi rerum naturalium periti; sive, secundum Jachiadem, Magi, qui Theoreticam scientiam colebant. Et quidem hi cognoscendæ rerum naturæ operam dabant: quæ contemplatio Theologiam, & Physicam, seu cognitionem Dei, rerumque naturalium complectitur.

Aschaphim à cit. Jachiade dicuntur Magi, qui scientiam activam colebant; & quamvis vulgo exponantur Astrologi, potiùs tamen convenire videntur cum Magis Persarum, qui Sacerdotes, & rituum, quos magicos appellabant, erant Magistri.

Mechaschephim dicebantur Revelatores rerum absconditarum; unde Moses Machmanides, Abarbanel, aliique putant, eos diabolicis artibus usos, non secus ac ii nunc, quos Sortiarios vocamus.

Chaschdim, quos Strabo Chaldæos Astronomicos vocat, quamvis omnibus Chaldæis eruditioni addictis peculiariter attributum nomen fuerit; inter eos tamen potissimum sic vocabantur, qui Astrologiæ, qua præ cæteris nationibus excellebant, operam dabant. Ab his Pythagoram astrorum scientiam hausisse testatur Porphyrius in Vit. Pythag. Et Gell. 14. 1. ait, primos Chaldæos in patentibus campis stellas observasse: quare Eudoxus, referente Petron. & eodem Gell. 17. 21. in excelsissimi montis cacumine consenuisse creditur, ut astrorum, Cœlique motus observaret. Chaldæos etiam, & Babylonios magistros habuit Democritus, ut refert Ælian. Var. Hist. l. 4. c. 20. sub quibus multum profecit; unde & librum scripsisse meminit Laërt. *De Sacris in Babylone*
lite-

literis, & Orationem de Chaldæis. Imò & Aristoteles, magnus ille naturæ indagator, Callistheni consobrino suo, & discipulo cum Alexandro in Asiam eunti in mandatis dedit, ut earum rerum, quas Chaldæi in Cœlestibus observassent, commentarios ad se mitteret; cui Callisthenes bis mille circiter annorum observationes misit, ut est apud Simplic. in Aristotelem l. 11. de Cœlo.

Ex modò dictis colligitur, omnem Chaldaicam doctrinam in quatuor partes fuisse distributam, in contemplationem scilicet Divinarum, humanarumque naturarum, hoc est, in Theologiam, & Physicam, quam partem utramque exercebant Hhartinum: in Ritus Religionis, quam secundam partem Aschaphim tenebant: in Divinationem ope Astrologiæ, quæ tertia pars propria erat Chaschdim: & in Divinationem ope aliarum artium, quam ultimam Mechaschephim faciebant. Ex quibus duas posteriores Diodor. Astrologorum nomine, duas vero priores sub Physicorum, & Sacerdotum nomine complecti visus est, dum ait, Chaldæos imitari Sacerdotes Ægyptios, adhuc autem Physicos, & Astrologos.

Et ut ad Chaldæorum doctrinam propiùs considerandam accedamus, sciendum primò est, Zoroastrem omnem naturam divisisse in Æternam, quæ principio, & fine caret; in eam, quæ principium habuit, sed non habet finem; & in eam, quæ finem æque habet, & principium; sive in Deum, Spiritus, & Corpora.

De Deo quàm optimè senserint Chaldæi, testis est præter alios Euseb. Præp. l. 9. c. 10. & sequens Oraculum à Porphyrio laudatum:

Μῶνοι Χαλδαῖοι σοφίαν λάχον, ἡδ' αἶψ' Ἑβραῖοι
 Ἀυτογένεθλον ἀνακτα σὲ βαζόμενοι Θεὸν ἀγνώως.
*Chaldæis solis Sapiëntia cessit, Hebræisque,
 Æternum casto venerati Numen bonore.*

Deum enim rerum omnium Principium unicum, cunctorum parentem, ac regem agnoscebant, ac rebus omnibus præsidere dicebant. Et Zoroastres passim in oraculis ipsum vocat Πῦρ, Ignis, Φάος, Lux, Ἀγλαί, Radii, & Φέγγος, Splendor.

Ex hoc Igne, sive Lumine diffunduntur radii ad infinitum lucidum spatium, Ὑπερκόσμιον φῶς Supramundanum Lumen, sedem scilicet Beatorum; & ex hoc illuminatur mundus corporeus, seu Cælum Empyreum; ex quo æthereus illustratur; & ab hoc demum lumen ad sublunarem mundum procedit.

Quoad secundam naturam, eam scilicet, quæ Æviterna à scholis vulgò dicitur, quia principium habet, sed non finem, Chaldæi sub hac ponebant Deorum genus, quod sub Deo patre, & rege collocatum testatur Eusebius, Mentēs hominum, & intelligibiles, & intellectuales omnes naturas, seu Νοητάς, & Νοερτάς, Dæmones bonos, & malos; quorum primos Lucem, secundos Tenebras vocabant.

Non solùm autem Veri, Æterni, Summi, omnium Principii, & Finis, & in sua essentia Unius Dei scientiam, & cultum Chaldæi habebant, sed ejusdem Triadis mysterium agnovisse, ne dum ex Psello colligitur, qui ait: *Venerantur etiam fontanam Triadem fidei, veritatis, & amoris*; sed ex ipsis Zoroastris Oraculis v. 5. clarum fit, ubi ait:

Παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει Τριάς, ἧς Μονὰς ἀρχὴ.
Toto enim in Mundo lucet Trinitas, cujus Unitas initium est.

Quam Trinitatis scientiam Chaldæi, ut & cæteras Divinas, humanasque scientias, nonnisi ab Hebræis per Traditionem edocti sunt.

Tertia natura eorum est, quæ principium, & finem habent. Sub hoc genere primò ponit mundos corporeos Zoroastres quos septem numerat, Empyreum scili-

scilicet; tres Æthereos, sphæram nempe Fixarum, & Sphæram Erraticarum, & Ætherem inter Empyreum, & Sphæram Fixarum; & denique tres Mundos materiales dictos, Aërem scilicet, Terram, & Aquam; sic enim in Oraculo. *Terram in medio posuit, Aquam vero in sinu Terræ, & Aërem supra hæc.*

Dæmonum genera sex ponebant, Igneum scilicet, quod per aërem, qui supra nos est, sed infra Lunam, volitat; Aëreum, quod per aërem nos ambientem vagatur; Terrestre; Aqueum; Subterraneum, & Lucifugum. Omnia tamen hæc Dæmonum genera Dei odio flagrare, atque hominibus adversari docebant; esse tamen alia aliis pejora. Atque hæc breviter de doctrina Hæreticorum.

Secunda Chaldaicæ doctrinæ pars in divinandi artibus sita, præcipue in Astrologia versabatur, cujus Chaldæi inventores, vel saltem instauratores habiti sunt. Astrologiæ partes duas excolebant, Meteorologicen scilicet unam; quæ stellarum motus considerabat, Apotelesmaticen alteram, quæ ad Divinationem propriè pertinebat: harum primam deinde Græci Astronomiam, secundam Astrologiam dixerunt.

Astronomia docebat, omnium vitas, & actiones pendere à stellis fixis, & erraticis, earumque multiplici cursu humanum genus gubernari; ex ipsis autem septem stellas, seu planetas habere rationem causarum agentium in unumquodque eorum, quæ in vita accidunt; partes verò Zodiaci adjuvare. Deos etiam, auctore Diodoro, duodecim statuebant, quos Principes appellabant, eorumque singulis mensem unum, & Zodiaci signum unum tribuebant. Ex Planetis autem alios Beneficos, Jovem scilicet, & Venerem; alios maleficos, Martem scilicet, & Saturnum; communem autem Mercurium statuebant, eoquod cum Beneficis sit beneficus, cum Maleficis maleficus.

Planetarum vim non semper eandem, Zodiaci signa, & Stellas, earumque numerum, quomodo singulas humani corporis partes singulis Zodiaci signis per mutuam sympathiam tribuerint; Planetarum domos, aspectus; exaltationes stellarum, & depressiones; &, ut uno verbo rem absolvam, quæ de Astrologiæ Theoria, & Praxi Chaldaica scripta sunt, si quis scire cupiat, adeat Stanlejum, qui ex Sext. Empir. Psello, Patricio, aliisque cuncta descripsit.

Ne dum autem Astrologiam in Divinatione usurpabant Chaldæi, sed alias præter hanc divinandi artes invenere, ut ex Diodor. l. 1. Maimon. & Deuteron. 18. habemus. Et quidem per Auspicia, per Somniorum interpretationem (quam Philo Judæus Abrahamo inventam refert, & ex Chaldæorum ad Nabuchodonosorem responso Daniel. 2. habemus maximo apud eos usu fuisse) per interpretationem Prodigiolorum, per Extispicium, ut apparet ex Ezechiel. 21. & tandem per Necromantiam.

Chaldaicæ doctrinæ pars tertia, quam Aschaphim exercebant, Magice dicitur; eamque à Zoroastre Chaldæo inventam ait Plin. l. 30. c. 1. Hujus duo sunt genera, Naturale scilicet, & Theurgicum. Naturalis Magice omnium rerum naturalium tam cœlestium, quàm sublunarium virtutes, sympathias, & effectus considerat. Per hanc Aschaphim mirabilia in rerum natura tum in hominibus singulis, tum in Provinciis integris se facere posse, dicebant; ut animalia omnia noxia à plantis, vineis, & civitatibus fugare; grandinem cohibere; plantarum folia perennare &c. Quæ omnia per plantas, metalla, animalia, verborum pronuntiationem, humanos gestus, fumum, & similia fieri putabant, fiderum ope ad id primariò concurrente. Quæ superstitiosa Naturalis Magice ad nos usque pervenit. Unde Clem. Alex. in Protrept. ait: *Magi autem suæ impietatis gloriantur, jam se ministros habere Dæmonas, ut qui eos in suorum famulorum numerum adscripserint, & necessitate adactos servos fecerint suis criminibus &c.*

Imagines etiam quasdam, five Figuras, & Signa, Græcis *Στοιχεῖα* dicta, five ad averruncandum, five ad prædicendum, sub certis constellationibus confecta, usurpabant, eaque instar Amuletorum erant.

Altera Naturalis Magiæ pars Theurgica, & ut Græcis dicitur Telestica, ex qua, ut Psellus ait in Orac. mens perficitur, quantum potest, per potentiam materialium, quæ hîc sunt. Hæc etiam dicitur Disciplina rituum, & opus pietatis: *Θεουργικὴ* enim *θεῶν ἔργον*, Dei opus, hoc est opus ad Dei cultum spectans, sonat. Atque ad hanc Magiæ partem peculiariter alluisse videtur Plato in Alcibiad. 1. cùm ait, Magiam Zoroastris fuisse cultum Deorum.

Theurgicis his ritibus putabant Chaldæi, Dæmonas in hominum colloquium venire; & bonos quidem elici, malos autem averruncari. Hi autem ritus in Sacrificio potissimum consistebant.

Tandem notandum est, Chaldæos Theurgico ritu coluisse quidem Deum Verum, quem omnium parentem, & regem, unum, bonum, rerum omnium Principium, & Finem &c. dicebant, ritu tamen, ex multorum sententia, idololatrico; ipsi namque nomen, & imaginem Beli (qui idem est cum Babal Phœnicum, qua voce Hebræi Dominum vocant) tribuebant. Hinc est, quod Deus Osee 2. 16. Hebræo populo dixit: *Non vocabis me amplius Babali*. Huic Summo Numini magnificentum, & mirabile templum dicatum à se observatum describit Herodotus. Secundo loco Spiritus, quos Deos, Angelos, Dæmonas, & Animos appellabant. Animos enim partem divinæ naturæ dicebant, & immortales credebant; unde Pausan. Messeniacor. 4. p. 277. ait: *Ego Chaldæos, & Indorum Magos primos scio dixisse, immortalem esse hominum mentem. Illis autem assenserunt tum alii Græci, tum potissimum Plato Aristonis filius*. Tertio tandem loco Cœlestia Corpora, & Elementa.

Pro Coronide addam, quod Græci Chaldæorum dogmatum plurima, præcipuè Aristoteles, & Plato, susceperunt; & Plotinus, Porphyrius, Jamblicus, & Proclus ea ferè omnia sunt secuti, atque ipsa tanquam divinas voces amplexati sunt. Plura de Chaldæorum doctrina qui cupit, adeat Michaëlem Psellum, qui præter Oracula Chaldaica, scripsit etiam brevem dogmatum Chaldaicorum declarationem; quæ omnia Græcè & Latinè edidit Franciscus Patricius in nova edit. de Philosophia &c. & Th. Stanleium, qui ex ipsis, aliisque sua mutuavit in Tract. de Philosophia Chaldæorum.

C A P U T III.

De Persarum Philosophia, & Sectis; & de Sabæis.

Maximum Asiæ Regnum Persis suos etiam habuit Sapientes, quos Magos appellabant Persæ æquè, ac Arabes, qui vicinis Chaldæis, sicut & hi Hebræis omnem suam eruditionem acceptam ferebant. Persarum Magi sic nominati dicuntur Herodoto l. 1. c. 107. quasi somniorum conjectores; quam vocem à Medis mutuatam refert, qui ante conditam Persicam Monarchiam sic etiam suos *Ὀνειροπόλοις* vocabant. Alii putant, hoc nomen Meagim Hebraicum esse, & Meditabundos significare. Doctiss. tamen Joh. Cler. putat, Magos dictos potius fuisse Mahgim, Murmuratores, quod sacra facerent, murmurando preces nescio quas. Notat cit. Cler. ex Ægid. Menagio in Præfat. Diog. Laërt. *Magos oportuisse ex matris cum filio concubitu progenitos esse, si Græcorum, & Latinorum quamplurimis scriptoribus credimus*. Scriptorum loca videsis apud cit. Ægid. Porphyrius quoque de Magis hæc habet: *Apud Persas sanè divinarum*

verum Sapientes, & Numinis magistri Magi appellantur. Id enim significat Magus lingua Persica. Tam augustum vero apud Persas, & venerandum habetur hoc hominum genus, ut Darius &c. Notandum hinc ex Lucian. de Longævis, non solum Persas, sed etiam Parthos, Medos, Sacas, aliasque vicinas nationes suos Magos habuisse; unde Plinius Arabum Sapientes Magos appellat. cap. 30. 1. Subtilissimus Joh. Clericus in Indice ad Hist. Philosoph. Orient. verbo *Magus*, notat, Stanlejum male confundere Magos, qui proprie Persarum erant, cum Chaldæis; aitque, eos diserte distinctos fuisse à Curtio l. 5. c. 1. ubi describit eos, qui obviam processere Alexandro in Persidem eunti: *Magi deinde suo more patrium carmen canentes. Post hos Chaldæi &c.* Et distinctos etiam à Celso l. 1. ubi reprehendit Antagonistam, qui pro Magis Chaldæos dixerat. Putat igitur nunquam satis laudatus Clericus, Chaldæos primis saltem temporibus Astrologos tantum putatos fuisse, Magos vero Sacrorum Antistites, seu Rituum Præsides. Apul. Apologia 1. *Nam si, quod ego apud plurimos lego, Persarum lingua Magus est, qui nostra Sacerdos &c.* Suidas: *Μάγοι, παρὰ Πέρσαις, οὗ φιλόσοφοι, καὶ φιλόθεοι; Magi, apud Persas, vocantur Philosophi, & Philothei.* Hesych. Magum appellat *τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα, Dei cultorem, Theologum, & Sacerdotem.* Et Divus Hieron. in c. 11. Danielis: *Magos Philosophos fuisse Chaldæorum, & ad artis eorum scientiam Reges, & Principes ejusdem gentis omnia facere.*

Zaradem, Zaraduissit, sive Zoroastrem Persicæ Philosophiæ primum institutorem omnes faciunt; quem Laërtius Persam, Clem. Alex. Medum, Suidas Medo-Persam voluit. Zoroastrem Persica lingua *αἰσροδύτης* significare, Laërt. in Proëm. notat. Clem. Alex. l. 4. Recognitionum ait, Persas genus suum ducere ab uno ex filiis Cham, qui Mesraim appellabatur, quem post obitum Zoroastrem, hoc est, vivum fidus nominavere. Eum autem igne à Dæmone immisso crematum tradit: cineres lectos, & ad Persas delatos, ut ab iis tanquam à cælo in terram delapsus ignis perpetuis servaretur excubiis, & pro Deo coleretur. Notant tamen hinc quidam, hoc Zoroastris nomen eximiæ eruditionis viris apud Barbaros commune fuisse. De tempore, quo vixit, nil certi ex autoribus. Hic, ex Justino, cui omnes ferè veteres consentiunt, primus magicas artes invenisse, & Mundi principia, siderumque motus diligenter observasse dicitur. Elmanicus tamen Arabs historicus contendit, Magicam Philosophiam à Zoroastre non institutam, sed adauctam, vel restitutam. Scripsit hic, ex Suida, De Natura libros quatuor, de Gemmis unum, Astroscopia Apotelesmata quinque; &, ex Eusebio, Persicorum sacram collectionem, cujus fragmenta laudata ab eodem, & recensita sunt.

Hystaspes ex Achæmenia Persidis regione, teste Herodoto, oriundus, Arsamenis, sive Arsacis filius, qui tempore Cyri vixit, Magorum eruditionem multum adauxit. *Prudentissimus fuit*, verba sunt Ammiani Marcellini l. 33. c. 6. *qui, cum superioris Indiæ secreta fidentius penetraret, ad nemorosam quandam venerat solitudinem, cujus tranquillis scientiis præcelsa Brachmanorum ingenia potiuntur; eorumque monitu rationes mundani motus, & siderum, puriorumque sacrorum ritus, quantum colligere potuit, eruditus, ex his quæ didicit, aliqua Magorum sensibus infudit.*

Osthanes, qui Persarum eruditionem in Græciam invexit, Magus quoque fuit insignis, de quo sic Plin. l. 30. c. 1. *Hic maximè Osthanes ad rabiem, non aviditatem modo scientiæ ejus Græcorum populos egit.* Et Minucius Felix in Octavio ait: *Magorum eloquio, & negotio primum, verum Deum merita majestate profecutum, & Angelos veri Dei assistere novisse, &c.* Persarum etiam Philosophus Ochus dicitur à Suida in Ωχ; à Laërtio vero Phœnix memoratur in Præfat.

Magorum summa erat apud Persas existimatio, itaut Cic. de Divinat. l. 1. c. 41. neget, *Persarum Regem quempiam potuisse esse, qui non ante Magorum disciplinam, scientiamque percepisset*. Quomodo autem puer futurus Rex à Magis institueretur, docet Plato in Alcibiad. 1. Dion Chrylostomus ait, *Magos in Regis consilia admissos, eique in jure dicendo assessores fuisse, quippe qui naturæ rerum essent periti, & nosset qua ratione Dii essent colendi*. Et Dion testatur, Cambysem, expeditione Ægyptiaca suscepta, Regni expeditionem Magis commisisse. Clearchus Solensis apud Laërt. Gymnosophistis ipsos facit antiquiores. Magi Chaldæorum Astrologiæ, & quæ ex ipsa manabat, futurorum prædictioni non credebant.

Divus Hieron. l. 2. contr. Jovin. ait, quodd Eubulus narrat apud Persas tria genera Magorum, quorum primos, qui sint doctissimi, & eloquentissimi, excepta farina, & olere, nihil amplius in cibo sumere. Dinon, & Auctor τῆ Μαγικῆ docent, Magos sibi exteriorem cultum, & auri usum interdixisse; habuisse vestem candidam, lectum humum, escam olus, caseum, & panem: arundine pro baculo usos, qua summa præfixum caseum ori applicantes comedisse. Et Sozomenus Hist. Eccl. l. 2. c. 13. ait, Magos Societatis suæ Præfectum habuisse, quem Μέγαν Ἀρχιμάγον, Magnum Archimagum ipse vocat. Et Clem. Alex. 3. Strom. Certe Magis curæ est à vino, animatis, & rebus veneris abstinere. Strabo l. 15. εὐσεβῆ τινῶν βίῃ ζυλωτάς, venerabilis cujusdam vitæ Æmulatores appellat. Hæc autem à veneris perpetua abstinentia etiam mulieribus, quæ in Sacerdotium Solis, ut ait Justinus l. 10. sive Dianæ, ut Plutarchus in Artaxerxe scribit, legebantur, imperabatur. Ob quam certe sobrietatem, & castitatem, vitam in longos annos Magos produxisse, affirmat Lucianus in Macrobiiis. Tantum in Perside ortos Magi in sua doctrina instituebant; alios vero non nisi jubente Rege, ut notat Philostr. in Protagora; *Non solent Persarum Magi instituere eos, qui Persæ non sunt, nisi Rex jusserit*.

Quod ad Magorum occupationem, notat Laërt. in Proæm. primum cultum erga Deos habuisse, quibus sacrificia, quasi soli ab ipsis audirentur, offerebant. De justitia item verba faciebant, iniquumque arbitrabantur, atque impium igni sepelire: justum matri, & filiæ commisceri, ut in l. 23. docebat à Diogene laudatus Sotion. Moribus autem à reliquis hominibus, & præcipuè à Sacerdotibus Ægyptiis, (quibus antiquiores omnes faciunt, sicut & Gymnosophistis) discrepasse, asserit Herodotus l. 1. c. 140. Hi namque nullius animantis occisione se polluebant, exceptis iis, quæ Diis mactabant; Magi verò suis manibus, excepto homine, & cane, omne animal occidebant; imò inter se certabant, quis eorum plures formicas, serpentes, reptilia, & volucra plura occiderit. Notari hinc dignum est, quod habet Plutarch. l. de Invidia, & Odio; propria cujus verba hæc sunt: *Persarum Magi Mures occiderunt, quos & odio habebant, dicebantque esse Dei indignantis animal: similiter omnes Arabes, & Æthiopes eos execrantur*. Et Cic. Tuscul. Quæst. l. 1. c. 45. Persarum in sepeliendo morem describens ait: *Persæ cera circumlitos condunt, ut quammaxime permaneant diuturna corpora. Magorum mos est non humare corpora suorum, nisi à feris sint antea laniata*.

Magorum Doctrina circa hæc omnis erat: primò Theologiam, & Physicam considerabat: Secundò, Divinationem: Tertiò, Cultum Deorum, & Sacros ritus, potissimum vero Magicos. Et Suidas quidem ipsos Theologiæ, & Physices peritos vocat: Laërt. eos de Essentia, & Generatione Deorum verba fecisse: & tandem Dion Chrylostom. eos naturarum peritos dixit.

Zoroastres Magus in sacro Persicorum rituum Commentario sic de Deo locutus est: *Hic est primus incorruptibilis, æternus, ingenitus, sine partibus,*

omnibus aliis dissimillimus, moderator omnis boni, donis non capiendus, donorum optimus, prudentium prudentissimus, legum, æquitatis, & justitiæ parens, ipse sui doctor, physicus, & perfectus & sapiens, & sacri Physici unicus inventor. Idem Zoroastres, quem secutus est Plato, omnia in tria genera divisit, ut Pletho ex Plutarcho colligit, in Æterna scilicet, Æviæterna, & Corruptibilia, sive in Deum, Spiritus, & Corpora. Duos autem Deos ex Zoroastre Magos cognovisse, notat idem Plutarchus; unum bonorum opificem, quem verè Deum Horomazen vocabant; alterum vero malorum autorem, quem Dæmonem, & Arimanium appellabant: & illum quidem luci, hunc autem tenebris, & ignorantia similem dicebant; medium vero inter eos Mithram, quem veluti mediatorem credebant, cui votivas, & eucharisticas victimas immolabant, & Jovi quidem tauros integros, Mithræ vero, sive Soli, equos.

Divinandi, prædicendique ars, quæ Magos omnibus claros fecit, notatur præ cæteris à Laërt. ubi ait, eos περί πρόφησιν ἀχολῆσαι, circa prædictionem occupari. Et Strabo l. 16. ait, magno in pretio habitos esse apud Indos Gymnosophistas, apud Persas Magos, & qui Necyomantici, Lecanomantici, & Hydromantici dicuntur. Ælianus Var. Hist. l. 2. c. 17. Persicorum Magorum sapientiam tum alia complexam esse, quæ ipsis scire fas esset, tum etiam vaticinandi scientiam, testatur. Et Lucianus in Macrobiis Magos vocat Γένος Μαντικόν καὶ Θεοῦς ἀνακείμενον, Genus Fatidicum, & Diis consecratum. Eos autem ex notis corporis vaticinasse, notat Velleius Paterculus l. 2. 17. & ex portentis etiam, ut de Xerxe narrat Valer. Max. l. 1. c. 6. Et Suidas: Μαγικῶν ταύτην ἐφεύρον Μῆδοι, καὶ Πέρσαι ἢ διαφέρουσα τῆς γοητείας, καὶ φαρμακείας αὐτῆς; Magicam hanc artem invenere Medi, & Persæ: differt autem à Goëtia, & Pharmacia ipsa: Goëtia est species Magiæ, quæ fit per invocationem dæmonum maleficorum juxta sepulcra factam: Pharmacia vero per assumptum medicamentum.

Tertia Magorum disciplinæ pars, quæ circa sacros magicos ritus versabatur, unde à Platone Magia Θεῶν Θεραπεία, Deorum Cultus vocabatur, constat ex Herodoto l. 1. c. 131. & Strab. l. 15. qui Magos, neque Tempa, neque Aras, neque Statuas habuisse, testantur. Verùm cum ex iisdem variis in locis constet, hæc omnia Magos habuisse, dicendum, Persas initio his omnibus caruisse; posteriores verò Persas hæc à Græcis, quibus commercio juncti erant, accepisse. Cujus sententiæ videtur Clem. Alex. in Admonit. ad Gentes, ubi de Magis ait; Hos sub dio sacra facere, ait Dinon, sola Deorum simulacra ignem, & aquam putantes. Et mox: Non existimant, ligna, & lapides Statuas esse Deorum, ut Græci &c. sed ignem, & aquam, ut Philosophi; attamen per multos annorum circuitus, humanæ formæ simulacra ab iis coli ostendit Berofus in 3. Chaldaicorum, cum hoc introduxisset Artaxerses Darii filius, Ochi nepos, qui primus Veneris Tanaidis simulacrum Babylone statuit. Thomas Hyde contrà negat, Persas igni divinum cultum tribuisse; ut videre est in sua Hist. Persarum. Theodoretus vero Hist. Eccl. l. 5. c. 39. dicit, Magos à Persis vocari τὰς τὰ στοιχεῖα θεοποιῶντας, Elementis divinitatem tribuentes. Hic tamen Elementorum nomine Theodoretum Stellas intellexisse, notat Valesius ad cit. locum.

Subdit idem Herodotus, quod Persæ sacra facienti non licebat sibi privatim precari bona, sed communiter universis Persis bene precari, imprimis autem Regi. Sacrificanti Magus adstans (nullum enim Persis sine Mago legitimum erat sacrificium; publica enim, privataque sacra omnia Magi obibant; Hinc cit. Herodot. l. 1. ἀνευ γὰρ δὴ τῶ Μάγου ἢ σφι νόμος ἐστὶ θυσιῶν ποιέεσθαι; absque Mago sacrificia peragere apud eos nefas est) Theogoniam, quam incantationem esse dicunt, accinebat. Hæc vox Θεογονία Carmen significat, in quo Deorum Genealogia continebatur. Apud Chaldaeos tale, vel simile fuit Carmen in usu.

Peraçto

Peraeto sacrificio, ac carnibus adstantibus distributis, omenti partem flammis ad liquandum dabant in Deorum honorem, carmen interea accinentes. Quem Perficum in sacrificando ritum confirmat Catullus Epigrammate de Magis:

*Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos,
Omentum in flammis pingue liquefaciens.*

Aliquando vero cæfas hostias totas igne absumebant; quod sacrificii genus *Holocaustum*, hoc est, *totum igne absumptum* Hebræis etiam in usu fuit. Varios Persarum sacrificandi ritus vide apud Herodotum, Xenophontem, Suidam, Apulejum, & ex his Brissonium de Regno Pers. l. 2. In locis editis sacrificia fiebant; quibus absolutis, nullas Diis victimæ carnes relinquebant; dicebant enim, Deum nihil velle præter hostiæ animam. Plura de Sacrif. Pers. vide apud cit. Herodotum, Brissonium de Regn. Pers. l. 2. & alibi; & Ammian. Marcell. l. 23.

Persarum Deos hos faciunt Herodotus, & Strabo, Jovem scilicet, per quem, iisdem testibus, omnem Cæli circuitum intelligebant; quem etiam Jovem sub nomine Beli, ut à Chaldæis acceperant, coluerunt; Solem, Lunam, Venerem, Ignem, Terram, Ventos, & Aquam: Laërt. vero Ignem, Terram, & Aquam tantum refert eos habuisse. Soli, testibus iisdem Herodot. & Strab. sacra faciebant, quem etiam Mithram ab ipsis Persis dictum fatetur idem Strabo, & Deorum maximum, ut ait etiam Cyrus apud Xenophontem, ubi per eum jurat; & Hesychius addit, sanctissimum apud Persas Reges fuisse jusjurandum *per Solem*. Quod confirmat Claudianus l. 1. de Laud. Stilicon. ubi & vinum in sacrificiis Diis oblatum à Regibus Persarum, eorumque per Mithrem jusjurandum memorat his versibus:

*- - - - - Rex ipse micantem
Inclinat dextra Pateram, secretaque belli,
Et vaga testatur volventem sidera Mithrem.*

Quam Pateram patria lingua Condyl vocatam scribit Athenæus l. 11. Quæ autem, & qualia fuerint reliquorum Deorum Sacrificia, vide apud cit. auctores, Suidam, aliosque. Persæ suos etiam Reges ut Deos habebant, & venerabantur, Xenoph. Strab. 10. atque alii. Mos autem adorandi talis erat: Genu flexo, proni procumbentes in terram, fronte humum feriebant, ac terram osculabantur. Curt. 5. & 8. Val. Max. 7. 3. Joseph. 20. 3. Martial. 10. Epigr. 72.

Notandum denique, Persidem ad Magorum disciplinam addiscendam præter alios Græcorum adivisse Pythagoram, Democritum, Pyrrhum Scepticorum parentem, & Apollonium Thyanæum, qui à Magis quæ pertinent ad Deorum cultum, Animæ immortalitatem, & *μετεμψύχωσιν*, per quam homines reviviscerent, cæteraque studia, quæ vitam respiciunt, didicerunt. Addam, quod habet P. Jovius l. 13. Hist. Reges Persarum hodiernos *Σοφῆς*, Sapientes vocari, Deorumque interpretes.

Asiæ pars Arabia, quam etiam Sabæam dicunt à Saba filio Chusi, & Chami nepote, suos habuit populos ab antiquis temporibus eruditos, quos Cic. 1. de Divin. c. 41. & 42. auguriorum, & auspicioꝝ peritissimos vocat, & causam hanc addit: *Arabes autem, & Phryges, & Cilices, quod pastu pecudum maxime utuntur, campos, & montes hyeme, & æstate peragrantes, propterea facilius cantus avium, & volatus notaverunt.*

Quis verò Sabæorum religionis, & disciplinæ autor fuerit, non bene constat apud autores. Multi cum Lactant. putant, Sabæorum religionem, sive potiùs superstitionem, originem duxisse à Chamo Noachi filio, qui maledictus à patre, & expulsus, in Arabia consedit: Lactantii verba sunt de Sabæa gente: *Hæc prima fuit gens, quæ Deum ignoravit, quoniam princeps ejus, & conditor cultum Dei à patre non accepit, maledictus ab eo.*

In hoc, quod rationi consonum est, fere omnes conveniunt, Theologiam, cum reliquis disciplinis, à Chaldæis, penes quos utpote ab Hebræis accepta sanior erat, ad Persas, & ex his ad Sabæos populos sibi finitimos, corruptam tamen, promanasse. Hinc mirum non est, si Plinius in Arabia Magos memorat, & Ptolemæus in Arabia Magorum sedem collocet. Porphyrius quoque in Vit. Pythag. ipsum præter alias regiones, quas discendi causa lustravit, in Arabiam quoque ivisse, & cum Rege vixisse testatur.

De Sabæorum *Θεωγία* pauca quidem, & forsan à scriptoribus corrupta haberi possunt. Narrat Maimonides, eos Stellas pro Diis habuisse, Solemque Deorum principem summum Dominum, & Dominum Boni appellasse; Deosque duplici ritu, diurno scilicet, & menstruo coluisse. Atque hinc factum est, ut primum diem Soli, secundum Lunæ, tertium Marti, quartum Mercurio, quintum Jovi, sextum Veneri, & septimum Saturno dicaverint. Verùm Joh. Seldenus testatur, primos Chaldæos tempus in dierum hebdomadas pro Planetarum numero divisisse. Quis autem cultus mensium Diis dicatorum, & qualis fuerit, lege apud Rabbinos, qui de his scripserunt; potissimum verò doctis. Joh. Spencerum, qui de Sabæis fusè, ac doctè nuper egit l. 2. de Legib. Mosaicis.

C A P U T IV.

De Sectis Indorum.

OMnis Chaldæorum, Persarum, & Assyriorum sapientia, quam à Noë, ejusque filiis, orientalem terræ plagam peragrantibus, profectam probavimus, hinc inde per universos terræ populos propagata, Indos quidem ad Orientem, Ægyptios verò, Phœnices, aliasque nationes ad Occidentem erudit. Unde ex una hac Chaldæorum doctrina variæ apud diversas nationes Philosophantium sectæ ortæ sunt.

Et primo Indos Philosophiam docuerunt GYMNOSOPHISTÆ, ut tradit autor Magici, Sotion apud Laërt. Strabo, Clemens Alex. Apulejus, Solinus, August. aliique. *Gymnosophistæ* autem dicti sunt quasi *Nudi Sapientes*. Horum duplex genus præter alios, Strabo l. 15. & Clem. Alex. 1. Strom. faciunt, BRACHMANES scilicet, & GERMANES, sive, ut Alex. ait, Sarmanas, inter quos HYLOBII etiam sic dicti quasi Sylvicolæ, quòd in Sylvis viverent, numerantur.

BRACHMANES apud Indos maximo honore habiti, quia eorum doctrina meliori ordine tradebatur. Hi infantibus in cunis, imo antequam nascerentur, eorum matribus, Præceptores dabant, ut optime erudirentur. In Sylvis prope urbem habitabant, ubi nimia frugalitate, summa continentia, continua mortis meditatione, seria semper, & de virtutibus meditates, & colloquentes vivebant; quare eorum vita continua mortis meditatio, & ad ipsam præparatio erat. Eorum doctrina parum, aut nihil à Græcorum doctrina discrepabat; hi namque ab illis multa mutuati sunt. Mundum non ab æterno fuisse, sed in tempore, qui tamen aliquando finem habiturus esset, eumque figuræ rotundæ, putabant, Deum Mundi Creatorem, & Governatorem sua Majestate Universum replere credebant. Animas immortales, easque vel æternum felices, vel æternum infelices ponebant. Aquam rerum omnium principium esse dicebant; & præter quatuor illa communia Mundi Elementa, quintum corpus esse quoddam, ex quo Cælum, & Astra formata sint. Notat Phil. 7. vit. Apoll. quòd *Brachmanes ad Philosophiam suam neminem admittebant, qui non antea se novisset.*

Cele-

Celebris inter Brachmanes fuit Buddes, quo Præceptore usus est Manes Persa, suæ sectæ conditor, ut autor est Suid. Clem. Alex. aliique. Hujus præsertim meminit Divus Hieronymus l. 1. adversus Jovinianum, ubi ait, eum uti Deum honoratum; *Quem è latere suo Virgo dicebatur generasse*. Quæ fabula orta videtur ex historia de Adamo, ex cujus latere nata Virgo Eva.

Præter alia Brachmanarum, aliorumque Indiæ populorum dogmata, maximum illud erat Παλιγγενεσία Regeneratio, seu animarum in muta animantia, boves præcipuè, transitus; unde apud eam gentem bobus, referente Saechino l. 5. Hist. Societ. Jesu, & Maffejo lib. 1. Rer. Indic. non minus quàm auro pretium erat; imo Deum ipsum, sive Dæmonem sub Bovis figura, sicut Ægyptiî Apin, adorabant.

Clem. Alex. Strom. l. 3. sic nobis Brachmanes describit: *Brachmanes quidem neque animatum comedunt, neque vinum bibunt; sed aliqui quidem ex iis quotidie, sicut nos, cibum capiunt, nonnulli autem ex ipsis tertio quoque die, ut habet Alexander Polyhistor in lib. de Reb. Indic. mortem autem contemnunt, & vivere nihil faciunt: credunt enim esse Παλιγγενεσίαν, Regenerationem: aliqui autem colunt Herculem, & Panem. Qui autem ex Indis vocantur Σεμνοί, hoc est, Honesti, & Venerandi, nudi totam vitam transigunt: ii veritatem exercent, & futura prædicunt, & colunt quandam Pyramidem, sub qua existimant alicujus Dei ossa reposita. Neque verò Gymnosophistæ, & qui dicuntur Σεμνοί Venerandi, utuntur mulieribus: hoc enim præter naturam, & iniquum esse existimant: qua de causa seipsos castos conservant. Virgines etiam sunt, quæ dicuntur Σεμνοί, hoc est Venerandæ. Videntur autem observare cœlestia, & per eorum significationem quædam futura prædicere. Hactenus Clemens.*

Inter alios, qui Indos Sapientiæ amore adiverunt, sunt Democritus, ut refert Ælian. Pyrrho Eleus, Scepticorum pater, & Anaxarchus: quibus Alexander Polyhistor Pythagoram adnumerat lib. de Symbol. Pythagoric. ipsum enim fuisse discipulum Nazarati Assyrii, & audivisse præter Gallos etiam Brachmanas testatur. Quod etiam confirmat Apul. l. 2. Florid. *Brachmanes sapientes viri sunt, &c. & mox: Brachmanæ Pythagoræ contulerunt pleraque Philosophiæ ejus; quæ mentium documenta, & corporum exercitamenta, quot partes animi, quot vices vitæ, quæ Diis manibus pro merito suo cuique tormenta, vel præmia.*

GERMANES verò HYLOBII, seu Sylvicolæ, qui Indis maximo etiam in honore erant, arborum frondibus, & fructibus vescebantur, earundemque corticibus pudenda tantum tegebant (cætera namque nudi, unde & Gymnosophistis commune nomen factum est) omni Venere, vinoque abdicato, in id summè incumbebant, ut optima Moralis dogmata addiscentes, populo, & Regibus consilia traderent, omnibusque prodescent. Inter Germanes Medici potissimum honorati, qui summa frugalitate viventes, morbos omnes potiùs victùs ratione, quàm remediis fugabant.

Cæterum hi Philosophi summæ suæ austeritatis, & patientiæ specimen Alexandro Magno Indos subjuganti dederunt, dolores, & ærumnas sustinentes. Eorum enim quidam ad terram prostratus, & solis ardores, & pluvias fortiter sustulit: quidam verò per totam diem uni tamen pedi innixus, altero triangulare ligni fragmentum sustentabat. Eidem etiam imperterriti dicere solebant: *Tradduces quidem corpora de loco; animas autem nostras non coges facere, quæ nolumus. Ignis est hominibus maximus cruciatus, eum nos contemnimus.* Hinc Cic. 5. Tusc. de Indis hæc tradidit: *In ea tamen gente primùm ii, qui Sapientes habentur, nudi ætatem agunt, & Caucasi nives, hyemalemque vim perferunt*
sine

sine dolore; cumque ad flammam se applicuerint, sine gemitu aduruntur. Et Plin. l. 7. c. 2. Philosophos eorum, quos Gymnosophistas vocant, ab exortu ad occasum perstare contuentes solem immobilibus oculis: ferventibus arenis toto die alternis pedibus insistere. Et l. 6. c. 19. Quintum genus celebratæ illic, & prope in religionem versæ Sapientiæ deditum, voluntaria semper morte vitam accenso prius rogo finit. Vide Clem. Alex. Plinium, Platonem, Eusebium, aliosque.

Tandem illud addam, quod Hylobiorum quidam Alexandro dicere solebat, homines olim in abundantia omnium voluptatum, & deliciarum, & ab omni dolore immunes vixisse; sed cum hac felicitate abusi fuissent, Jovem eos doloribus, ærumnis, & laboribus damnasse. Quod ex Historia primi hominis, ante peccatum in Paradiso voluptatis feliciter viventis, post culpam verò laboribus damnati, ortum habuisse videtur.

Sectam hic addam Persarum inter Indos habitantium, qui præter summum unicum Numen, septem primarios ministros, seu Imperatores statuunt: Primum horum dicunt Hamasda, homines ad vitæ honestatem impellentem: Secundum Bhamam, qui brutis, & aquatilibus omnibus præest; Tertium Ardibesth, qui curam ignis habet, ne extinguatur: Quartum Sarywaër, qui in metalla potestatem habet, & mineralia; unde peccatum putant, mineralia sordibus commista relinquere: Quintum Espander, qui de agrorum, tellurisque conservatione curam habet: Sextum Aawerdath, maris, & aquarum omnium munditiæ conservandæ intentum: Septimum denique Ammadaëth, arborum, fructuum, & herbarum calamitatem avertentem. Hos autem omnes nullam vitæ, & necis in animalia potestatem habere, ajunt, sed tantum summo Deo propriæ administrationis rationem reddere. His autem inferiores statuunt ministros 25. quorum singulis peculiaris cura demandata est. Videatur Varenius de Japonens. p. 301.

Hæc eadem secta animas hominum immortales statuit; easque à corpore separatas per ministrum Dei Saroch duci ad judices Mearesum, & Saros, ut actiones vitæ ad libram examinentur, sique bonæ malis præponderent, Deo associari, cumque eo lætas esse ajunt; sin contra, à Diabolis, qui libræ adstant, abripi ad infernum ad ignis cruciatus, per mille annos duraturos: deinde verò post Mundi Παλιγγενεσίαν in ipsum redituras credunt. Eiusdem quoque opinionis sunt Japonenses Sinis vicini, qui ipsam à Xaca, & Amida exceperunt: quique Mundi Παλιγγενεσίαν, & animarum ab inferis exitum post singulos mille annos credunt.

Sectam aliam fuisse, Aristoteles refert, quæ CALLANORUM dicebatur; de qua sic Cuzæus de Rep. Hebr. l. 1. c. 4. *Portentosum est, & cum summa inscitia conjunctum, quod Aristoteles apud Clearchum autumavit, Judæos esse ab Indiæ Sapiensibus propagatos, sed nomen mutavisse, quippe Philosophos illos, qui apud Indos CALLANI appellantur, in cava Syria Judæos dici. Pudet me anilitatis, adeo hoc nihili est. Verùm hæc Callanorum secta dici forsan potuit à Calano, celeberrimo Gymnosophistarum philosopho, cujus meminit Plutarchus in Alexandro, ubi refert, Onesicritum Cynicum ab Alexandro missum, ut Calanum ad se venire rogaret. Plutarchi verba l. c. sunt: Ajunt, Calanum quàm superbe, & aspere jussisse ei, ut posita veste audiret se nudus: alioqui non congressurum cum eo se, ne si à Jove missus esset quidem: Dandamim egisse placidius, ac de Socrate, &c. Et paullò post: Calanum autem, ut ad Alexandrum proficisceretur, Taxiles induxit. Sphines vocabatur; sed quia sermone Indico Cale pro Salve salutans obvios compellaret, Calanus est à Græcis nominatus. Et paullò post: Eadem tempestate Calanus, cum aliquandiu alvi fluore laborasset, rogam postulavit sibi strui; ad quem postquam est equo delatus, Deos precatus, libamina sibi ipse infudit, capillisque suis rem divinam fecit. Inde ro-*

gum conscendens, assistentes Macedonas complexus est, rogavitque lætum ut diem illum transigerent, & cum Rege perpotarent. Illum ipsum brevi ait Babylone se revisurum. Ita fatus decubuit, &c.

Idem Plutarchus loco citato Alexandrum narrat cum Gymnosophistis disputasse, acresque ad resolvendum quæstiones eis præbuisse; cujus verba sunt: Ex Gymnosophistis, qui præcipuè Sabbam ad defectionem impulerant, & plurimum fatigaverant Macedones, decem acres ad respondendum, & contractos habitos, cepit. His quæstiones obscuras posuit, necem denunciando primo, qui parum recte respondisset, inde ordine reliquis. Unum natu maximum dedit judicem; primus interrogatus, vivos ne plures esse, an mortuos censeret? vivos ait; neque enim jam esse eos, qui mortui sunt. Secundus, terram, an pelagus grandiores gigneret belvas? terram, quippe hujus, inquit, pelagus portio est. Tertius, quod animal callidissimum esset? quod hætenus, inquit, homo non cognovit. Quartus requisitus, quamobrem Sabbam ad rebellionem concitasset? responsum dedit, quo honeste viveret, aut malè periret. Quintus rogatus, diem, an noctem putaret fuisse priorem? Diem, ait, uno die. Adjecit autem, cum id Rex admiraretur, implicatarum interrogationum necesse esse, ut essent implicatæ responsiones. Ita progrediens sextum percunctatus est, quemadmodum quis maximum se efficiat? Si potentissimus, inquit ille, nec formidabilis esset. Ex reliquis alius rogatus, quemadmodum ex mortali quis Deus evadat? si quid fecerit, inquit, quod facere denegatum sit homini. Alius de vita, & morte, utra valentior? respondit, vitam, tam multa tolerantem mala. Postremus, quatenus hominem vivere deceat? eatenus, dum mori, quam vivere non censeat præstare. Ita tandem versus ad judicem pronunciare jussit sententiam. Qui quum alium alio dixisset segnius respondisse: ergo tu, inquit, primus moriere, qui ita decernis. Minime vero, Rex, inquit ille, nisi tu mentiaris: qui primum dixisti, interfectorum te illum, qui pessime respondisset. Hos igitur muneribus honoratos dimisit.

C A P U T V.

De Sinensium Sectis, & primo de Confutio,
& Xaca.

IN ulteriori Asiæ parte Orientali situm est vastissimum & antiquissimum Sinarum Imperium, quod vulgò China appellatur, Tartaris, Japonibus, aliisque nationibus conterminum: cujus primus Imperator à Chinesibus Historicis Fohi traditur, quem ante Christum natum 2952. in Thronum ascendisse volunt. Quod ut Sacrorum Bibliorum historiis concordet, Vallemontius in tom. 2. Element. Hist. l. 5. supponit, Sinensium Fohi fuisse nostrum Noë.

In hoc igitur vastissimo, & antiquissimo Imperio, & proprie in Oppido Leuyè prope Civitatem Ki feu in Provincia Xanton natus est anno ab O. C. 3233. & ante Christum natum 771. ut vult cit. Vallemont. sive 551. ex computatione Trigaldi, omnium Philosophorum Sinensium Princeps CONFUTIUS, quem Sinensium Socratem vocat, & probat Franc. Mothæus Vayerius in Tract. de virtutibus Paganorum; & primo quidem quòd Confutius circa id temporis mortuus sit, quo Græcus Socrates natus est, itaut eodem seculo & Sinæ Confutium, & Græcia Socratem viderit. Deinde verò quòd Confutius, non secus ac Socrates, reliquis scientiis contemptis, Moralem tantum & exercuerit, & auxerit; itaut de ipso illud Ciceronis in Socratem jure dici posset, quòd Moralem Philosophiam è Cælo devocaverit.

Enimverò licet ipse propter suam Philosophiam, & morum probitatem maximo apud Sinenses in honore haberetur; ita ut Mandarinorum unus (sic Sinenses Regni Magnates, penes quos Reip. regimen est, vocare solent) esset, omne tamen Reip. regimen deponens, propterea quòd ipsam ex voto gubernare propter Imperatoris potentiam non posset, ad Philosophiam publice docendam se contulit; cuius omnia fere dogmata ad familiarum quietem, & publicam tranquillitatem stabiliendam tendebant; potissimum verò ad optimam puerorum educationem, & maximam patribus in filios auctoritatem inducendam, ex qua deinde filii Regiæ dominationis jugum portare ediscerent. Hic omnium Philosophorum, qui ipsum præcesserant, morales sententias collegit, & in 4. volumina redegit, quibus ipse quintum suarum addidit. Sinenses ejus Philosophiam tanti faciebant, ut nec minimum ipsius dogma vel Imperatores immutare possent. Nemo etiam Sinensium Doctoratus lauream consequi potest, nisi in Confutii Philosophia prius approbatus. Confutio maximos honores à Sinis tribui, omnes fatentur: sed an statuum quoque erexerint, dubium: Affirmat Trigautius l. 1. Exped. Sin. c. 10. Martinius verò l. 4. Hist. Sin. p. 132. ait: *Statuam illi non efformant, sed solum nomen literis aureis exaratum Academiae fronti superimponunt, cui honores habentur, qui vivis magistris solent.*

Fuit præterea ex Regno Siam insignis Philosophus, in Metaphysicis præcipue magnus, nomine XACA, cuius Philosophiam, ut refert P. Borry, Orientales omnes & amplexati, & admirati sunt. Hic Mundum ex nihilo creatum, & in nihilum rediturum putavit. Unum reale rerum omnium Principium, sive unum Cœli, & Terræ Creatorem credidit, qui bonos gloriæ suæ præmio, malos verò Inferni pœnis afficeret. Quoad Moralia verò, humanam felicitatem non in aliquo bono positivo, sed tantum in bono negativo, hoc est in nuda privatione omnium malorum, sive in pura negatione omnium incommodorum, posuit.

Sinarum libri tres Orbis Terrarum sectas numerant (sic enim vocant Regnum suum una cum adjacentibus Provinciis; alias enim non norunt) quarum primam Literatorum, alteram Sciequia, tertiam Lanza vocant, seu, ut P. Martinius, Philosophicam, Idololatricam, & Epicuream. Ex his tribus aliquam Sinæ omnes, & reliqui populi contermini, qui Sinensium Characteres habent, profitentur; quales sunt Japones, Choriani, Tonchini, & Cochinchinenses.

Literatorum secta, seu Philosophica, Sinensium propria, & omnium antiquissima, inter reliquas & re, & auctoritate eminet; penes hanc enim est Regni regimen, quæ & pluribus etiam libris abundat: soli namque Philosophi ad Remp. administrandam admittuntur. Hæc sui Institutorem Confutium jactat, qui Sinensium quoque Mercurius dicitur. Et quidem sicut Ægyptii Sapientes ex institutione sui Thoyt, seu Mercurii, unum Deum, quem Hemepht vocant, colunt; ita hi Sinenses Philosophi unum Numen adorant. Notandum tamen hæc est, quod habet cit. Martinius, hos Philosophos fateri, se Supremi hujus Numinis Essentiam, & Naturam, & modum, quo colendus sit, ignorare; unde melius putant omnem cultum omittere, quàm in illo errare: quare nullas illi preces, nullos ritus, aut cæremonias exhibent; nullam ipsius imaginem habent, eo quod sub humano sensu Deus cadere nequeat.

De hoc autem Supremo Numine sic P. Trigautius in Expeditione Christiana ad Sinas: *Hinc asserunt, Regi Cœlorum sacrificandi, eumque colendi munus ad solum Regem spectare: Ad hunc finem Rex duo habet Tempa sane magnifica in utraque Regia, Nanquinensi, & Pequinensi; Cœlo dicatum est unum, Terræ alterum: in his olim ipse per se litabat, nunc in ejus locum Magistratus gravissimi, quos Magistratus Rituum vocant, successere; Cœloque, & Terræ, non secus*

ac *Ægyptii Osiridi, & Isidi, boves, & oves magno numero mactant, aliosque multos ritus exhibent. Porro proprium Literatorum Fanum est ipsius Confutit, Sinensium Philosophorum Principis; id ei per leges in qualibet Urbe construitur eo in loco, qui est supra Ludum literarum: id magno sumtu consurgit, & contiguum habet Palatium ejus Magistratus, qui primum literarum gradum consecutus præest. Et paullo post: In hoc Fanum novilunio, & plenilunio quolibet conveniunt Magistratus omnes Urbani cum renunciatis Baccalaureis, Magistrum solitis genuflexionibus, & inclinationibus, cereis etiam, & suffitu veneraturi.*

Hujus itaque sectæ Assectæ nihil spectant magis, quàm justum, & perfectum Reip. regimen, virtutumque Moralium exercitationem. Tractat hæc de Cælo, Terra, & Homine, tamquam de iis, in quibus omnium rerum cardo versatur. De Cælo, & Terra scientia merè naturalis est, ubi de rerum principiis, de generatione, & corruptione, de motibus Cælorum, siderum, & de Astrologia utraque, de agris demum, agrorumque mensura, &c.

De Homine verò scientia tota est, quæ ad mores spectat, quatenus scilicet homo est sociale animæ rationis, & regiminis capax. In eo præcipui ordines, seu tituli quinque: Primus Patris & Filii est, in quo de Obedientia miranda magis, quàm imitanda proponuntur. Secundus Uxoris, & Mariti, ubi de ipsorum differentia, de connubiis, &c. Tertius est Regis, & Subditorum, ubi de Fidelitate, & paterno Regis erga suos amore. Quartus est Amicorum, ubi de Amicitia. Quintus de Fratibus, ubi de majoris amore, & minoris obsequio.

Deinde docet ter mille miros ritus, seu præcepta, ad urbanitatem, bonos mores externos, modestiam, circumspersionem, & similia spectantia: Prudentiam, Pietatem, Fortitudinem, qua nos ipsos vincimus, multis, ac egregie laudat; Justitiam, ac virtutem illam, qua alios metimur ex nobis, seu nobiscum conferimus, illud scilicet, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*, extollit, ac commendat, in eaque summam perfectionis consistere, docet.

De futuris hæc secta minime sollicita est, nec de iis disputat, ea potissimum persuasa ratione, quod nec ea, quæ ante oculos sunt, & coram videt, recte ordinare, aut intelligere possit. Virtutes omnes tum internas, tum externas sedulo colendas docet, idque faciendum propter ipsum virtutis bonum, seu propter se, nullo alio spectato fine: *Fac, inquit, virtutem absque eo quod aliud expectes præmium: ipsa sibi nimis sufficit: nil hac in orbe pulcrius.* Aliaque præclariora in horum Philosophorum libris sunt, quibus nec antiqui illi nostri Philosophi unquam cogitarunt vel paria, vel meliora. Hanc sectam etiam vicini populi sequuntur, ut Choriani, Cochinchinenses, & alii. Confutii Philosophiæ Compendium vide in Hist. Sin. l. 4. p. 129.

Secunda Sinarum Secta, seu Idololatrica, respondet Philosophis Ægyptiorum, & Sciequa, Omyto, Xekiao, Foëkiao, vulgo Amida, & apud Japonenses Sciacca, Xaca, & Amidabu vocatur, cujus autorem Xaca facit Martinus. Hanc autem si diligenter discutiamus, ab iis Gymnosophistis, Brachmanibus, Persis, Bactrianis, qui Indostanis intercapedine continebantur, profectam, in Chinam deinde Colonias misisse, ex dogmatis eorum facile patebit.

Multitudinem Mundorum hæc credit: Metempsychosin, seu animarum, in bruta post mortem transitum, omnem denique Pythagoræ Philosophiam profiteretur. De hac Secta ita P. Martinus Martinus in Atlantis China: *Xekiao Secta est, quam nostri putant, primo post Christum natum in China introductam. Metempsychosin admittit; duplex est, interna una, externa altera: hæc idola colit: Animarum Transmigrationem post mortem in peccatorum pœnam docet; ab omni, quod vixit, perpetuo abstinet; ridicula lex, & ab ipsis sequacibus sacrificulis passim explosa; necessaria tamen ab ipsis judicata ad*

rudiorum à vitiis abstractionem, & virtutum incitamentum. Interea *Mètem-psychofin præclaræ* putant *Philosophiæ moralis partem pulcherrimam*, dum spectat passionum, pravæque affectionum omnimodam vacuitatem, atque victoriam; hæc dum obtineatur, in animalia, prout illorum affectibus fuerunt homines obnoxii, migrare perhibet. Nihil præmit, nihil pœnæ post mortem agnoscit, nisi vacuum: nihil in hac vita veri esse vult, nisi prout à nobis apprehenditur, idemque bonum, & malum esse respectu diversorum.

Barbam, & cæsariem continuò radunt: in montibus, & speluncis contemplationi vacant: eorum templa plena sunt immanibus idolorum monstris æreis, marmoreis, ligneis, luteis; itaut adyta Persarum diceres. Hujus sectæ Philosophi 4. Elementa admittunt, secus ac Sinæ reliqui, ex quibus Elementarem Orbem compositum volunt. Hæc eadem Secta, ex Trigautio l. r. Epedit. Sin. c. 10. certum Triadis modum inducit, quo tres Deos in unum Numen coalescere fabulantur.

Tertia Sinensium Secta, quam ipsi Lanza appellant, orta est à Philosopho quodam Confutii cœvo, quem 80. annis in matris utero, priusquam nasceretur, gestatum dicunt, unde eum Lanza, hoc est, Philosophum Senem, appellant. Hæc Paradisum pollicetur; imo in suis Templis quorundam effigies exponunt, quos ad Cœlos volasse credunt. Ad hanc rem consequendam, exercitationes quasdam præscribunt, positas in vario sedendi ritu, certisque precationibus; imo etiam pharmacis, quibus spondent, una cum Divorum suorum favore, vitam in mortali corpore longiorem. Hujus Sectæ asseclarum speciale munus est Dæmonas impiis precationibus, & certis ritibus exorcizatos, domibus pellere. Imbres quoque se daturus, & propulsuros, pro necessitate, promittunt.

Verùm P. Martinius hanc Sectam Epicuream vocat, utpote ea, quæ post mortem nihil esse asserens, in voluptate felicitatem ponit; longam vitam, imo & immortalem per medicinam promittit, multasque ad comparandas, augendasque voluptates artes invenit. Ex hac Magi quidam sunt, & Astrologi, qui omnium maximè Christianæ Religioni infestissimi sunt. Videantur, præter alios, PP. Jesuvitæ Martinius, Kirkerius, Trigautius, & Borry, ex quibus hæc de Sinarum Sectis adnotavimus.

Aliter tamen P. Carolus Gobien ejusdem Societatis in Præfat. suæ Hist. de Sinensium Imperatoris Edicto pro Religione Christiana, sentire videtur, dum ait, quatuor esse Sinensium Philosophorum Sectas; quarum primam eorum facit, qui potius cultu Majorum, quàm causa pietatis, unum Supremum Spiritum Omnipotentem, & Æternum in Mundo agnoscunt, qualem fortasse à primis Monarchiæ seculis eorum Majores sub nomine Sciam-ti Domini Cœlorum adoraverunt. Horum numerus minor est, quamvis Imperator hujus melioris, & prudentioris Sectæ caput sit; sæpius enim ipse in Templis sacra offerens testatus est, se tantum huic Summo Numini litare, non idolis, & fabulosis illis spiritibus, quos populus sibi finxit.

Secunda, quæ & Prædominans dici posset, est Recentiorum Philosophorum, qui in natura nihil præter ipsam naturam agnoscunt, quam altissimum Mundialis Ædificii culmen appellant: hanc autem naturam definiunt: *Principium Motus, & Quietis*. Universam Mundi Machinam à Suprema Ratione, quam Li vocant, gubernari, inquirunt, eamque causam esse omnium mutationum, quæ in ipsa accidunt.

Hujus Sectæ institutor fuit Philosophus quidam nomine Tsciò lien-chie, qui mortuus est anno Christi 1084. Hic sua dogmata æquivocis semper verbis exponebat: in quorum expositione etiamnum Sinenses interpretes laborant.

Duplicem hi in rerum omnium compositione materiem agnoscunt, Perfectam unam, tenuem, & subtilem, hoc est, quæ semper in motu sit; Imperfectam, alteram, immobilem, & crassam; ambas tamen æternas, & increatas, infinitæ extensionis, & quodammodo infinitæ potestatis capaces faciunt, quamvis cognitionis, & potestatis privatæ sint. Ex ambarum mixtura quinque Elementa oriri ajunt, quæ prout varie miscentur, varia corpora producant. Ex ipsis quoque partium Mundi varietas, stellarum motus, terræ quies, agrorum sterilitas, vel ubertas accidere creduntur.

Quamvis autem ipsi putent, omnia quæ in Mundo accidunt, necessariò sic accidere; credunt tamen, Mundum principium habuisse, & finem habiturum, post quem iterum esse incipiet, & sic fore, ut continuo, Phœnicis instar, Mundus reviviscat. Imo quidam ipsorum certam, & determinatam Mundi vitæ periodum statuit 129000. & 600. annorum; quem mysteriosum annorum numerum in 12. conjugationes, ad Mundi perfectiones imprimis necessarias divisit.

Hominem quoque formatum dicunt ex concursu utriusque materiæ, subtilis scilicet, & crassæ: eodem fere modo, quo Plantæ in insulis nondum notis, in quas nemo unquam semina portavit, nascuntur. Animam vero partem hominis puriorem ajunt, sed quæ una cum corpore intereat, donec cum eodem corpore casu uniatur, & reviviscat.

In moralibus vero rectius sentire videntur; Publicum enim bonum Sapientis scopum ponunt. Ut autem Mundi regimen assumant, hominesque felices reddant, oportet, ut ipsi prius sanctitatem adepti sint, quæ non nisi per mortificationem passionum acquiri potest. Hanc vero Sanctitatem in eo consistere ajunt, ut actiones, verba, & cogitationes rationi conformentur. Id tamen non eò dicunt, quod animæ passiones ex sui natura malæ sint, si iis bene utamur; sed quia ut plurimum animi tranquillitatem turbant: quare ipsas ita domare oportet, ut non effrænis libidinis impetus, sed recta naturæ dogmata videantur.

Tertia Secta est Brachmanum, Bramenum, Braminum, Bramans (multifariam enim vocari solent) ab Indis eò advecta; gens enim est ex variis regionibus collecta, quod vel ipsum horum Sacerdotum nomen *Hoscian* testatur. Brachmani Sacerdotes tria potissimum summo cultu prosequuntur, Deum *Fò*, Legem, & Libros, qui particulares regiminis canones continent.

Physica eorum dogmata eadem fere cum dogmatis secundæ Sectæ sunt, nisi quod singulas mundi destructiones, & regenerationes post longiorem periodum absolvi arbitrentur. Moralis vero eorum Philosophiæ pars ad summum usque, & ultra Stoicorum sensus progreditur: nam eousque *Απάθεια*, Impassibilitatem, & Indifferentiam perducunt, ut non nisi marmoreus homo eam adsequi posse videatur. Sapiens enim secundum ipsos, non solum passiones, sed nec etiam desideria nutrire debet; eòque solum omni studio contendere, ut nil velit, nil cogitet, nil sentiat, quod animi tranquillitati contrarium sit. Atque hic est, ipsi ajunt, profundus animæ somnus, omniumque suarum potentiarum quies: hæc continua sensuum suspensio: hæc tota hominis felicitas; sic enim ipse sapiens, & felix est, & ut verbo rem absolvam, Deus est Deo *Fò* simillimus. Verùm reliquarum Sectarum Philosophi hoc tanquam impossibile considerantes, Brachmanes stultos reputant, quos etiam continuò persequuntur.

Quarta Secta est Religio Bonziorum, quæ ex ipsa China originem habuit. Hujus Sectæ Sacerdotes Sinicâ linguâ vulgò *Taossi*, hoc est Legis Doctores nuncupantur.

Eorum Moralis ab Epicurea non distat. Spiritum tamen in nimia illa, & se-

& fere impossibili Brachmanum *āraditā* non immergunt, sed sufficit, si ab ardentibus desideriis, & passionibus se abstineant. Sapiientis scopum Animi Tranquillitatem faciunt, quam solum adipisci posse dicunt, si non aliis, sed nobis ipsis viventes, vitam ab omni cura, dolore, & sollicitudine alienam duamus; & neque præsens, neque nimis futura, quæ animi quietem plerumque turbare solent, sed tantum præsens intueamur, iisque fruamur. Imo in ipsa animi felicitate inquirenda pos nimis sollicitos esse non debere, inquit, ne per violentum desiderium eorum, quibus ad bene vivendum indigemus, animus perturbetur. Omnis autem voluptas nulla debet cum sollicitudine permisceri.

Si quis autem eos interroget, cur uxorem ducant, quæ animi tranquillitatem fere semper turbare solet, respondent, quod hac re attentius pensitata, ipsis visa sit uxor theoricæ quidem domi pessima res, practicæ vero eorum tranquillitati, & quieti haud contraria.

Sed ne præsens vitæ felicitas mortis cogitatione amarescat, totos se Chymicæ Medicinæ dedere, per quam homines immortales se reddituros promittunt: unde mediis quibusdam remediorum formulis, & victus ratione singulis ætatibus accomodata, hominis vitam regunt. Sed quantum ex hac sollicita vivendi cupiditate animus perturbetur naturaliter, nemo est, qui non videat.

In Physicis à præcedentibus non discrepant, nisi in paucis quibusdam nominis potius, quam rei quæstionibus: hinc quidam eam cum præcedentibus confundunt. Sed aliarum Sectarum Sinensium, & gentium ipsis finitimarum opiniones quasdam hinc apponam.

Secta est alia Indica, Samaraëth dicta, quæ Sinicæ superstitionis vestigia sequitur. Hujus præcipuum dogma est, quod unus sit Deus, qui omnia condidit, & conservat, quem vernacula lingua vocant Parmiscer. Præter illum verò tria minoris dignitatis Numina statuunt, quibus divinum cultum, & certamina adscribunt. Et primo quidem, quem Brama vocant, à Supremo Domino hoc munus assignatum putant, ut animas in hæc, vel illa corpora humana, vel bruta compellat. Secundo verò, cui nomen Buffuna, demandatum censent, ut homines voluntatem Dei edoceat, atque ad ejus præcepta (quæ 4. libris descripta consignantur) hortetur; præterea ut agris fertilitatem indat, atque hominibus omnia ad vitam sustentandam suppeditet. Tertius denique vocatur Mais, qui tam hominum, quàm brutorum interficiendorum potestatem habet. Vid. Joh. à Trwist. in Ind. Belgicè descripta.

Alia secta Mundum ex aqua, non secus ac Thales, initio conditum putat; quæ aqua vehementius agitata Cælo quidem ex ampullis, & spumis, Terræ verò ex crassioribus particulis materiem præbuit. Si autem hujus sectæ fautores interrogentur, quisnam initio aquam exagitaverit, respondent, ut refert Jarricus t. 2. p. 664. sponte ciendi vim ipsi inditam fuisse. Si autem rursus interroges, quisnam ipsi ciendi vim dederit, subrident, quasi plane non ultra quærendum sit.

Ex Idololatrarum secta originem traxit alia, quæ Mundum, & Mundi Conditorum, cum Cælo, Terra, Hominibus, Brutis, Arboribus, & Plantis unicum, & continuum corpus conflare putat: cujus magni corporis singulæ res singula membra constituunt. Cum his Sinis Cochinchinenses etiam, referente Christophoro Burro Ep. de iisdem, idem sentiunt: ajunt enim, Mundum nihil aliud esse, quàm magnum quemdam hominem, seu Gigantem, cujus caput Cælum est, oculi astra, pili arbores, plantæ, herbæ omnes, ossa metalla. Ath. Kirker. t. 1. Oed. Ægypt. Synt. 5. c. 3.

Quod

Quod ad opiniones verò præcipuas, notandum, Sinarum quosdam quinque Elementa stabilire, Aquam, Ignem, Lignum, Metallum, & Terram; ex quibus etiam quinque sapes provenire, ajunt; ex Aqua scilicet salsum; ex Igne amarum; ex Ligno acidum; ex Metallo acre; ex Terra denique dulce. Quæ Elementa quinque Planetis, quos in inferiora agere Sinæ animadvertent, applicarunt; Saturno scilicet Terram, Jovi Lignum, Marti Ignem, Aquam Mercurio, & Veneri Metallum.

Sinæ, Chaos in rerum productione in duas qualitates divisum fuisse, docent, Yin, & Yang, Occultum scilicet, quod etiam Imperfectum; & Patens, quod Perfectum quoque vocant. Quomodo autem ex his duobus rerum Principiis cuncta nata, & perfecta sint; Signa etiam, seu Imagines, quas quatuor statuunt; Formas, quas octo; & Symbola, quæ sexaginta quatuor, vide apud Martinium Hist. Sin. l. 1. p. 5. & sequentibus.

Chaos autem hoc vocant Sinæ Ovum; cujus cortex in Cælum, albumen in Aërem, & vitellum in Terram abiit; idque media nocte sub eo tempore, quo astra Cælum exornantia solstitiali, brumalique revolutione vertuntur; eo autem ordine, ut primo Cælum, deinde Terra, tum spiritus, postremo tandem homines exstiterint. Eiusdem quoque sententiæ sunt Cochinchinenses. Idem quoque aliæ nationes dixerunt; Phœnices enim pro Mundi Symbolo Ovum posuerunt in Orgiis, Libero Patri ab Orpheo institutis, teste Plutarcho in Symp. l. 2. quæst. 3. & Macrobi. Saturn. l. 7. c. 16. Ovalem quoque figuram Mundo tribuit Sanchoniathon antiquissimus rerum Phœnicarum scriptor. Thebaidos quoque incolæ Deum mundi opificem repræsentare volentes, ore Ovum effundentem pinxerunt, per Ovum illud Mundum interpretantes. Ita etiam Ægyptii Kneph, hoc est, Creatorem Cæli, & Terræ pingebant, Zonam cum sceptro tenentem, & Ovum ex ore producentem. Idem significare videtur illud Orphei Ovum fabulosum, adnotante Plutarcho, quod in duas partes dissiluisse ajunt, quarum altera sursum elata Cælum, altera verò deorsum Terram constituit. Unde notat Vergelius, Ova religioni inserta, & à multis gentibus in honore habita.

Circa hominis productionem quamvis varia sit Sinarum opinio, in hoc tamen omnes fere consentiunt, Puoncum primum hominem fuisse: ipsum tamen alii è deserto prodeuntem, & ignorantiam suorum natalium confitentem faciunt; alii à Chao tanquam ex Ovo natum perhibent. Aristoteles etiam de Generat. Animal. 3. c. 2. hominum, quadrupedumque primam generationem ex Ovo, vel verme fuisse fatetur. Primum itaque hominem Sinæ dictum fabulantur Ovum, quod ex Ovo prodierit; cujus filium Oên appellant, Astronomiæ, & Literaturæ inventorem.

Præter Deum omnis boni Principium, Sinenses Dæmonem quoque sub varia animalium figura colunt, quem omnis mali autorem putant. Hinc ad mala omnia depellenda templa ipsi, & adorationes statuunt; non secus ac Romani Febri templa erexerunt, ne obesset. Dæmonis figura, dextera pugionem, sinistra solem tenentis, morientibus sistitur, ne noceat. Modus autem, quo adorari solet, talis à rerum Sinicarum scriptoribus traditur. Ante Idolum flexis genibus in faciem provolvuntur, & capite terram aliquoties ferientes, quicquid fructuum, aliorumque eduliorum allatum ab ipsis est, supra aram Idolo offerunt, ejusque pedibus subjiciunt. Idem fere de quadam Japonensium secta tradit Vileba p. 47.

Japonii, & Tapujani idem quoque cum his Sinensibus sentire videntur, qui Numen duplex agnoscunt, Bonum unum, quod quia sponte benefacit, & neminem lædit, non adoratur; Malum verò alterum, quod ex eo quia iracundum, & cultum sibi præstare negligentes male perdat, adoratur, & invocatur. Eiusdem quo-

quoque sententiæ perhibentur Brasileenses à Lerio Hist. Navigat. in Brasil. c. 16. Ritus verò, & cæremonias in hoc Diaboli cultu ab Indis observatas lege apud Lud. Barthema l. 2. dell'Indie c. 2. & Kirch. Oed. Ægypt. t. 1. Synt. 5. c. 4. Quæ autem sit Idololatræ sectæ de rerum gubernatione sententia, lege apud Mendoza l. 2. c. 2.

Yeking, teste Martinio Hist. Sin. p. 6. nil nisi Philosophiam Mysticam, Pythagoricæque persimilem continet: originem autem potissimum à Mercurio Trismegisto traxisse volunt; quem Theologiæ suæ mysteria per allegorias exposuisse, easque Surmobilierum, & Thuronem in lucem protraxisse, ex Sanchoniath. autor est Euseb. l. 1. Προπαρ. c. 7. Philo Bibliensis Græcus, Sanchoniathonis interpres.

Symbolicæ hujus Sinarum Philosophiæ vestigia quædam in dicto Yeking reperiuntur. Tale est Symbolum illud, quo Confutius Incarnationis Dei mysterium præcognoscens, exposuit. Anno Imperii Kingi 39. forte Lu Regis venatores extra Occidentalem urbis portam animal rarum Kilin (quod Sinico idiomate Agnum Dei denotat) occiderant. Id cum relatum esset Confutio, ingenti suspirio pectus concutiens ingeminavit: *Quis Te advenire, Kilin, dixit? Quis Te advenire, Kilin, dixit? jam jam doctrina mea extremum spectat, jam finem habet, cum Tu adveneris, &c.* Vid. Martin. Hist. Sin. pag. 131.

Quia tamen Moralis Sinarum Philosophia verè mirabilis est, præter ea, quæ supra de illa memoravi, pauca hîc etiam subnectere animus est. Sinæ igitur omnia bene vivendi præcepta ad sex capita reducunt. I. Parentibus omnes obediunt. II. Superioribus honorem, & observantiam deferunt. III. Inter proximis, & vicinis pacem, & concordiam conciliant. IV. Liberos, ac Nepotes literis, & disciplinis honestis instruunt. V. Partes, & officia sua quilibet debite exsequatur. VI. Nemini ulla injuria irrogetur sive corporis læsione, sive adulterio, sive furto. Quas leges singulis noviluniis, & pleniluniis præcones publici oppidatim per universum Sinarum Regnum paulo ante solis ortum magna voce recitare debent; imo eadem ab omnibus etiam pueris addiscuntur.

Prima igitur inter Morales virtutes Cardinales dictas ex Sinarum mente Pietas est, seu obedientia erga Parentes; quæ Pietas ab ipsis definitur: *Ratio, sive modus bene amandi.* Imò tanta Sinarum erga Parentes observantia est, ut eorum mortem amictu lugubri ad triennium usque deplorent; quo tempore nec conjugia ineunt, nec gradus, vel officia suscipiunt: locum quoque, cibum, suppellectilem cum villioribus permutant, nec nisi in humili scamno sedent: officia etiam splendidissima deserunt, atque domum ad justa persolvenda se conferunt, Plutarchi illud imitati: Γενέσθαι τιμὴν μετὰ Θεῶν πατέρων, καὶ μητέρων, Parentibus honorem post Deos primum, & maximum deferendum. Vid. Longobard. Ep. p. 29.

Secunda est Fortitudo, quæ à Confutio, & Mentio in Internam, & Externam dividitur. Prima est, qua vir nihil formidat; secunda, qua nil injustum, nil rationi absolum admittit: utrumque enim animi debilitatè indicat. Hinc veram Fortitudinem in moderatione affectuum Sinæ cum reliquis ferè gentibus reponunt.

Tertia est Justitia, quæ ab ipsis definitur: *Lex, seu convenientia rectè agendi.*

Ultima Cardinalium virtutum Prudentia est, quam Confutius per exactam rituum, & exemplorum cognitionem definivit. Sunt autem & aliæ quinque virtutes his ancillantes, & veluti ex his ortæ; Veritas scilicet, Urbanitas, Beneficiorum grata memoria, Benevolentia erga bonos, & malos, amicos, & inimicos, & Modestia.

Tandem pauca addam de Sinarum Characteribus, scribendi modis, Doctoratu, & similibus. In Characterum numero determinando non omnes conveniunt. Petrus Jarricus Thef. rer. Indic. t. 2. c. 17. quadraginta millia numerari posse ait. Mercator Atl. Maj. quinque millia. Athan. Kirker. Oed. Ægypt. t. 3. Theat. Hierogl. c. 2. p. 10. octoginta millia esse scribit, quibus instructus esse debet, qui ad summos Literatorum honores adspirare velit; ex quibus tamen tantum decem millia ad idioma perdiscendum sufficiant. M. Martinus Præf. Hist. Sin. sexagies mille, omnes figura, & significatione diversos asserit. Alii denique usque ad 120000. extendunt.

Scribendi autem modi quatuor numerantur. Primus est à dextra sinistrorsum, qualis Hebræorum, Chaldæorum, Syrorum, Arabum, & Ægyptiorum, teste Herodot. in Euterpe. Alter à sinistra dextrorsum, quem Græci, & Latini observant; & inter Orientales Armeni, Georgiani, & Æthiopes. Tertium *βασσοφινδόν* nuncupant, quo scilicet ad modum bovum sulcos ducentium scribitur, incipiendo secundam, ubi prima linea definebat. Qui mos antiquissimis Græcorum patuit; ut patet ex Pausania Eliacor. priori; qua etiam scriptura exaratae erant leges Solonis. Quartus denique, & ultimus modus, quo à summo ad imum devenitur. Hoc usi sunt incolæ Taprobanae, quæ est in Australi Oceano, teste Diod. Sicul. in fine l. 2. ubi ait: *Γράφουσι δὲ τοὺς γίγους ἕκ εἰς τὸ πλάγιον ἐκτάνοντες, ὡςπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ἀνωθεν κατὼ καταγράφοντες εἰς ὄρθον.* Scribunt versus non eos in transversum extendentes, uti nos, sed à summo eos in imum rectâ diducendo. Quod scribendi genus non apud Sinas tantum, sed apud plerosque Indos in usu est.

Præcipuum Sinarum studium circa Eloquentiam est, sed in scribendo potius, quàm eloquendo. Id Sinenses ipsi confitentur, sicut confessus est Doctor ille Sinensis, qui cupidus scire studia Europæorum, Matthæo Riccio ipsa exponenti (Mathesim namque, Aristotelicamque Philosophiam commentario, Sinica lingua exarato, & sæpiùs ab ipsis recuso, Sinas docebat) respondit: *Video, vos incipere, ubi nos terminamus*; Eloquentiæ scilicet studium notans, quod eos à puerili ætate ad senectutem usque occupatos tenet. Trigaut. l. 4.

Tres autem literarum gradus à Sinis conferuntur, quos cum Baccalaureis, Licentiatis, & Doctoribus nostris convenire ajunt Jarricus t. 2. Thef. rerum Indic. pag. 636. & N. Trigautius l. 1. Expedit. Sin. c. 5. quos gradus insignis quidam Literatus, Cancellarii quasi munere à Rege ornatus, confert, instituto prius examine satis rigoroso; quod præcipue in Thematis alicujus de Regno, & Rep. elaboratione consistit: tam arctis tamen includitur limitibus, ut vix vigesimus voti compos reddatur. Doctores verò creati insignes immunitates, privilegia, & honores accipiunt, proprio habitu, pileo, & aliis Magistratum insignibus gaudent, & ad Reip. administrationem evehuntur.

Imperator Chingus, sive Xius, ut omnium Imperatorum, qui ipsum præcesserunt, famam exstingueret, publico edicto omnes Sinicos libros exuri jussit. Sed tamen M. Martinus Hist. Sin. l. 6. p. 210. subdit, eum insignem dedecus, & infamiam apud posteros invenisse, unde famam præclaram quaesierat.

Coronidis loco hîc notandum, quod Martinus asserit, se scilicet in Provincia Fokien imagines quasdam, Christianæ Fidei, ibi ab Apostolo Thoma, ejusque discipulis olim prædicatæ vestigia vidisse, Cruces scilicet pervetustas (qualis est ea, quam P. Alvarus Semedo Relat. Magn. Chin. Monarch. Part. 1. c. 31. refert, anno Christi 1625. in Civit. Sigansû, Metropoli Provinciæ Xensi in marmore spithamas novem oblongo, lato quatuor, & unam profundo insculptam, effossam fuisse, circa quam Christianæ Fidei dogmata Sinicis, & Syriacis characteribus inscripta erant; quæ fusius apud ipsum, qui Crucem in

Sinis vidit, & dogmata interpretatus fuit, videre est) Idolum triceps, quod seipsum considerat; tabulas duas, quarum una refert duodecim venerabiles senes, altera Feminam, quæ in ulnis infantem gestat, cum inscriptione quadam, quæ ipsam post partum Virginem asserit. Quas imagines Martinus ipse, ac plerique alii Sanctiss. Trinitati, Sanctis Apostolis, & Beatiss. Virgini simul & Matri applicant. Atque hæc de Sinis. Japon. Sectas vid. apud Xaver. in Ep. Ind. p.68.

C A P U T VI.

De Phœnicum Philosophia.

PHœnicum Philosophia sacris libris conformis magis visa est, quia Phœnices ab Assyriis descendentes, Hebræis, penes quos omnis Sapiencia erat, proximi habitabant. Phœnices itaque Syriæ populi, qui & Græcarum literarum inventores vulgò creduntur, Judæis contermini à Chanaan ortum ducentes, principaliorum Occidentalium Philosophiæ sectarum autores habentur. Pythagoras enim Italicæ sectæ pater, Pherecydis Syrii, hoc est, in Syria Asiæ parte, cujus Regio Phœnice est, discipulus fuit. Ipse autem Pherecydes cujus auditor fuerit, non constat; unde à Suida *αυτομαθής* creditus est, dum ait: *Fama est, eum esse præceptorem Pythagoræ, sed à nemine institutum: exercuisse autem seipsum, cum comparasset sibi reconditos Phœnicum libros.*

Thales quoque Jonicæ sectæ pater ex illustri Phœnicum familia, referente Laërtio, aliisque, ortus est: sed de hoc fusiùs in 3. libro agemus. Sic & Stoicorum secta a Zenone Citieate, hoc est in Citio Cypri oppido nato, ut testatur Laërt. Suid. & Cic. quod Phœnices, qui & Pœni dicti sunt, tenuere: unde Cic. 4. de Fin. Pœnulum, & Suidas Phœnicem ipsum appellant.

Phœnices Historiæ, ut tradit Joseph. l. 1. contra Apionem, à Phœnicum Sacerdotibus conscribi consueverunt; quæ verò ad Theologiam pertinebant, à solo Sanchoniathone Berytio (cujus elogium habet Porphyrius, & ex Porphyrio Euseb. Præparat. Evangel. l. 10. c. 9. & de quo supra nos quædam attulimus) scripta sunt; quæ tamen ipse ab Hierombal Sacerdote Dei Jevo, hoc est, Deo Hebræorum, quem ipsi Jeova appellabant, didicerat. Probabile tamen est, Phœnicas aliam Theologiam, & Philosophiam antiquitus habuisse, quàm quæ à Sanchoniatone in sua historia, tradita est; licet hic Trojanis temporibus antiquior credatur.

Denique notandum hîc ex Eusebio, Phœnicas, & Ægyptios primos fuisse, qui Soli, Lunæ, & Stellis divinitatem tribuerunt; quorum cultum omnibus suis Coloniis præscripserunt.

C A P U T VII.

De Ægyptiorum Philosophia.

OMnis Africana Philosophia, ex Josepho Antiqu. Jud. l. 1. c. 16. in Ægyptiacam, Æthiopicam, & Lybicum dividitur. De quibus singillatim agemus. Et primo de Ægyptiaca.

Quamvis Aristoteles l. 1. de Philosophia, referente Laërt. in Procem. Magos Ægyptiis antiquiores faciat; Ægyptiacam tamen Philosophiam antiquissimam fuisse,

fuisse, vel ex eo evincitur, quod Ægyptii Abraham, & deinde Josephum agnovissent Præceptores; & Moses ipse adhuc juvenis in omni Ægyptiorum Sapia eruditus fuerit, ut habetur Act. Ap. c. 7. Quamvis Ægyptii Vulcanum Nili filium Philosophiæ principia sibi aperuisse dicant.

Ægyptii Sapientes (seu Sacerdotes; hi namque omnem scientiam profitebantur, quosque Patriarcha Josephus, ut ad scientias, & præcipue Mathematicas, ex necessitate dimetiendi, limitibusque signandi agros, quotannis ab inundante Nilo confusos, incumbere possent, vacare permiserat) variis apud auctores nominibus insigniti sunt. Clem. Alex. 1. Strom. eos Prophetas appellat, quem multi quoque secuti sunt. Democritus Arpedonaptas, & idem Clem. & Euseb. eos Ægyptiaca voce Arpedonaptas nominant. Suidas verò, cum eos Γυμνοῦς dixit, Gymnosophistas appellasse visus est.

Ægyptios Sacerdotes, referente Laërt. & Plutarch. Græci Philosophi petiere; in primis verò Thales, qui *Nulla præceptore usus est, nisi quod in Ægyptum profectus, ibi cum Sacerdotibus familiariter est versatus*, ut ait Laërt. Pythagoras quoque, Plato, & Democritus, ut testatur Cic. 5. de Fin. inquit: *Cur Plato Ægyptum peragravit, ut à Sacerdotibus Barbaris numeros, & Cælestia acciperet? cur ipse Pythagoras & Ægyptum lustravit, & Persarum Magos adiit? cur hæc eadem Democritus?* Ad antiquitatem etiam Ægyptiæ Sapientiæ, respectu tamen Græcorum, probandam conducit, quod habet Plato in Tim. ubi de Solonis in Ægyptum itinere verba facit; quemdam scilicet ex Sacerdotibus Ægyptiis grandem natu Soloni dixisse: *O Solon, Solon, Græci pueri semper estis, nec quisquam è Græcia senex. Quia juvenis semper vobis est animus, in quo nulla est ex vetustatis commemoratione prisca opinio, nulla cana scientia.* Idem Ægyptii Sacerdotes Euripidem ad ipsos profectum, & ægrotantem, referente Laërt. in vita Platonis, marina aqua ablutum sanitati restituerunt; quare postea dixit:

Θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακὰ.

Mare proluit universa hominum mala.

Quin & dixisse ferunt juxta Homerum, Ægyptios omnes Medicos esse. Magnum siquidem antiquis temporibus Ægyptiorum Sacerdotum nomen fuit, Strabonis verò ætate, ut idem refert, prope nullum: *Hi enim Philosophiam, & Astronomiam exercebant, & cum Regibus conversabantur*, teste Porphy. l. 17. de Abstinent.

Præter hæc sunt & alia veterum scriptorum testimonia, quibus aperte probatur, Græcos Ægyptum petiisse, ut ex Ægyptiis Sacerdotibus scientias fere omnes, quibus carebant, ediscerent. Sic enim de Pythagora in Ægyptum proficiscente Val. Max. l. 8. c. 7. *Ægyptum petiit, ubi literis ejus gentis assuefactus, præteriti ævi Sacerdotum commentarios scrutatus, innumerabilium seculorum observationes cognovit.* Et Divus August. de Ægyptiaca antiquitate in l. 18. Civ. c. 39. & 40. loquens, hæc habet: *Longe quidem ante Sapientes, vel Philosophos Græcos: sed tamen post Abraham, post Isaac, & Jacob, & Joseph, nimirum post ipsum Moysen.* Ubi Ægyptios etiam irridet, quod suarum scientiarum antiquitatem per centum mille annos jactant. Clem. quoque Alex. 1. Strom. Græcos Ægyptiis multum debere, fatetur, quod eos Scientias edocuerunt, & quod Democritus Morales libros scripsit *Babylonicos.* Dicitur enim Acicari columnam interpretatus esse, & suis scriptis inseruisse. Et Jamblic. de Myst. sect. 1. c. 2. *Si quod Philosophicum dubium proponas, illud etiam determinabimus tibi juxta antiquas Mercurii columnas, quas Plato, & Pythagoras olim lectitantes, Philosophiam inde constituerunt.* Et Euseb. Præp. Evang. l. 10. pag. 480. Edit. Marcellian. id etiam evincit ex testim. Diod. Sicul. in Biblioth. Hist. l. 1. ubi hæc

Diodorus habet: *His autem à nobis bene dijudicatis, dicendum, quod quotquot apud Græcos glorificati fuerunt propter intelligentiam, & eruditionem, in Ægyptum antiquis temporibus advenerunt, ut legalium disciplinarum, & eruditionis, quæ ibi erant, participes fierent. Sacerdotes enim Ægyptii, &c.*

Inter præcipua Ægyptiorum dogmata hæc ab Hecatæo, & Aristagora, ut ex Laërt. habemus, referuntur: Mundum scilicet esse genitum, mortalem, & sphericum: Materiam fuisse rerum principium: ex ea deinceps quatuor Elementa discreta, & plura animalia effecta: Deos esse Solem, & Lunam, illum Osirim, hanc Isin vocatos: Stellæ esse ignem, quarum temperata commixtione cuncta super terram nascantur: Lunam deficere, cum in terræ umbram incidit: Animum perdurare, & transmigrare: Pluvias ex aëris conversionibus fieri; & quæ sunt hujusmodi. Hæc eadem allegoricè etiam tradere solebant, rerum omnium principium Osiridi, Isidi, & Typhoni, hoc est, Soli, sive principio activo, Lunæ, sive principio passivo, & Mundo tribuentes; quæ Plato etiam, & Hesiodus imitati videntur. Videatur Cælius Calcagninus l. 11. Epist. 1. de Oro Apolline, Plutarchus, alique. Nugatorie etiam dicere solebant, stellas jam quater cursus suos vertisse, & Solem bis jam decidisse, unde nunc oritur, ut ait Mela l. 9. Plutarchus lib. de Iside, & Osiride ait, Ægyptios duo rerum mundanarum principia agnoscere, omnis boni, & generationis unum, alterum omnis mali, & corruptionis. Ægyptii Philosophiam suam referre solent ad Isim, Osirim, Vulcanum, Mercurium, & Herculem, ut testatur Diod. Sicul.

Prima autem, & propria Ægyptiorum disciplina circa triplicem versabatur scripturam; Vulgarem scilicet, sive communem *Ἐπιτολογραφικῶν*, qua in Epistolis scribendis utebantur: Sacram, seu Sacerdotalem, *Ἱερατικῶν*, qua scilicet *Ἱερογραμματῶν*, Scribæ Sacrorum in sacris scribendis utebantur; & *Ἱερογλυφικῶν*, sive Sacrarum rerum Sculpturam, quæ & ipsa variabat, ut pluribus ostendit Clem. Alex. 5. Strom. Quorum quoque meminit Porphyrius in vit. Pythag. Lucianus in Hermotimo, Cyrillus l. 9. adversus Julianum, Plutarchus de Iside, & Osiride, Jamblicus, alique. Videatur præter hos Joh. Pier. Valer. qui speciale, & eruditum de Hieroglyphicis Ægyptiis Volumen confecit.

Et quidem Ægyptiaca Philosophia magna ex parte allegoriis occultari consuevit, quæ philosophandi ratio Ægyptiis propriam Philosophiam constituebat. Quem etiam docendi morem Christus Dominus servasse visus est, qui in Evangeliiis ait: *Aperiam in Parabolis os meum, & in enigmate antiqua loquar*: & alibi in eisdem Evangeliiis de Christo sic dicitur: *Jesus in Parabolis loquebatur ad turbas*. Videantur Ægyptiorum Mysteria à Jamblico scripta, qui Porphyrii discipulus fuit, & de Ægyptiorum Sacerdotum Religione, & rebus divinis scripsit.

Clem. Alex. Strabo, Herodotus, alique plures, artes Ægyptios invenisse, scribunt, tum liberales, tum mechanicas. Sic enim Clem. 1. Strom. *Primi itaque Ægyptii Astrologiam ad homines deduxere . . . Ægyptii rursus primi lucernas accendere docuerunt, & annos in menses duodecim dividerunt, & in templis cum mulieribus coire prohibuerunt, neque ad sacra ab uxore illotis adeundum esse, lege sanxerunt. Et rursus inventores fuere Geometriæ. Sed cum supra satis probatum sit, scientias non minus, quàm mechanicas artes ab Hebræis inventas fuisse; dicendum potius est, Ægyptios aut aliquas invenisse, aut ab Hebræis inventas exercitatione auxisse.*

Idem Clem. 6. Strom. ait, ex sacris Ægyptiorum ceremoniis apparere, Ægyptiis propriam quandam fuisse Philosophiam; sed cujus partes non omnes in omnibus exigenterent. Aliud enim sibi vindicat Musicus *ὁ Ωδὸς*, sive Cantor, qui primus procedebat, symbolum aliquod musicum gestans, ac duos illos

Mer-

Mercurii libros, quorum unus Hymnos Deorum, alter rationem vitæ Regiæ continebat.

Aliud Horoscopi, sive Astrologi munus, & scientia; ipse enim Cantorem consequens, horologium, & palmam in manu gestabat, Astrologiæ symbola; in ore autem quatuor Hermæ libros Astrologicos, quorum unus de quinque planetis, alter de Sole, & Luna, tertius, & quartus de ortu siderum.

Tertius sequebatur Γερογραμματούς, sive Sacrorum Scriba, pennas in capite gestans, habens in manibus librum, & regulam, in qua atramentum scriptorium, & calamus ad scribendum. Hunc scire oportebat Hieroglyphica, Cosmographiam, Geographiam, Astronomiam, Ægypti Chorographiam, Nili, omniumque locorum sacrorum descriptionem, & dimensionem, & quicquid in sacris utile erat.

Quartus ordine succedebat Στολιστής, sive Ornator, qui justitiæ cubitum, & calicem ad libandum habebat. Hic Παιδαγωγικά, sive quæ ad eruditionem, & liberales disciplinas pertinent, & Μοχροφαγιστικά, hoc est, doctrinam de Sacrificiis Vitulorum, & circa hæc ceremoniis, noverat.

Ultimus erat Propheta, hydriam in sinu gestans, & ponè ipsum, qui panes emissitios portabant. Erat hic τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν προσέδων ἐπιστάτης, Sacrorum, & vectigalium Præfectus, qui ἱερατικὰ βιβλία, Sacerdotales libros edidicerat, in quibus de legibus, Diis, ac universa Sacerdotum disciplina. Omnes autem Sacerdotales libri à Mercurio Ægyptio conscripti erant 42. quorum 36. omnem Philosophiam Ægyptiorum continentes, ab iis ediscebantur, quos modo diximus, reliquos vero sex de Medicina tractantes Πασηφόροι, seu pallium gestantes ediscebant.

Quod vero ad Moralem Philosophiæ partem attinet, notandum hîc Strabonis illud l. 17. *Id de maxime laudatis eorum moribus est, quòd omnem prolem educant.* Et quidem eorum Mercurius non solum literas, & scientias, sed & leges ipsis tradiderat, ut præter Laërtium refert Cic. 3. de Nat. Deor. ubi ait: *Mercurius dicitur in Ægyptum præfuisse, atque Ægyptiis leges, & literas tradidisse.*

In Theologicis denique optime sentiisse visi sunt, qui, ut Jamblicus refert, docebant, quòd *Deus est Principium, Unitas, supereminenter Ens, ipsa Unum super ens, super Intelligibile totum. Nam opifex Intellectus, qui & Veritatis Dominus est, atque Sapientia &c.* Et Plutarchus l. de Iside affirmat, quòd in Templo Minervæ in Ægypto hæc legebatur inscriptio: *Ego sum, quod exstitit, est, & erit, meumque peplum nemo mortalium unquam detexit.* Quod Sacræ Scripturæ sensui conforme videtur, in qua Deus de se ait: *Ego sum qui sum.* Imo idem Plutarch. ibidem nobis ostendit, Ægyptios Divini Verbi cognitionem ab Hebræis habuisse, inquiens: *Quod Mens, & Verbum Dei, cum esset per se in invisibili, & in abdito, processit motu ad creationem.* Quare factum est, ut ex ipsis Ægyptiis suam illam de Verbo doctrinam Plato à Præceptore suo Sechnuphide Ægyptio hauserit, ut fusiùs infra in Vita Platonis.

Ægyptii suam etiam Theologiam Hieroglyphicis occultare, & involuere solebant; qui de Heroibus, Transmigratione, & Dæmonibus, seu Spiritibus ea sentiebant, quæ Græci deinde ex ipsis habuerunt. Tandem ex Clem. Alex. quinto Strom. notandum hîc est; quòd Ægyptii non omnibus ea, quæ apud ipsos erant, committebant Mystera; neque rerum Divinarum cognitionem deferrebant ad profanos, sed ad eos solum, qui erant ad Regnum perventuri, & ex Sacerdotibus iis, qui erant judicati probatissimi, & educatione, & doctrina, & genere. Illi vero, qui ad Regnum, & ad Prophetiam erant electi, Hebræorum more ungebantur.

De Philosophia Ætiopica, & Libyca.

Æthiopum Sapientes Divus Hieron. l. 4. in Ezech. c. 13. Gymnosophistas appellavit, dum ait: *Indorum Brachmanes, & Æthiopum Gymnosophistas*. Forſan quia Æthiopes nomen ſimul, & Philoſophiam ex Indis retulere; ut videre eſt apud Philoſtratum in Vita Apollon. l. 6. c. 4. & Lucianum, qui Æthiopum Philoſophos Indorum propaginem facit. Gymnosophiſtas in Ægypto etiam fuiſſe, eoſque Nili longitudinem habitaſſe, cit. Philoſtratus teſtatur eſt in Vita Apollonii, quem ad hos Ægyptios Gymnosophiſtas profectum ait. De his in Fugitiv. loquens ſubdit: *Sapientia vero magis ab Indis ſuperantur, quam ipſi ceteros Ægyptios ſuperent eadem*. Laërtio quoque, & Heſychio Democritus ad Gymnosophiſtas, Æthiopum Doctores Philoſophiæ cauſa profectus creditur. Refert Clem. Alex. 7. Strom., quod Æthiopes ſibi ſimiles fingunt Deos, nigros ſcilicet, & ſimos; Thraces vero fulvos, & cæruleos.

Libyca Philoſophia, præſertim vero Aſtologia ab Atlante originem duxiſſe, omnibus ferè traditur; unde & Atlas ob ſummam Aſtologiæ peritiã, Cælum humeris ſuſtinere creditus, altiſſimo Monti ex ſui nomine nomen fecit. Atque hinc etiam factum eſt, ut Libycam Philoſophiam profitentes & Libyci, & Atlantici à Diod. Sicul. Divo Auguſt. aliſque dicti ſint.

Fuit autem Atlas, quem Laërt. in Præfat. Libycum facit, & inter antiquos Philoſophos commemorat, Libyæ filius, ſicut Plinio l. 7. c. 56. placet, & Saturni frater, ut vult cit. Diod. Sicul. qui de eo hæc habet l. 3. *Aſtologiæ exactam cognitionem habuiſſe perhibent, qui & Sphæræ rationem primus manifeſtavit. Ex quo Mundum univerſum humeris ejus incumbere, opinio nata eſt*. Et Euseb. in ſua Chronica Atlantem, quem Promethei fratrem fuiſſe putat, ſex annis poſt mortem Patriarchæ Joſeph, & alibi ſex annis poſt natum Moſem locavit; de quo ſubdit: *Atlas frater Promethei præcipuus Aſtologus fuit; qui ob eruditionem diſciplinæ Cælum etiam ſuſtinere dictus eſt*. Et Virg. 1. Æneid.

- - - - - *Cithara crinitus Jopas*
Personat aurata; docuit, quæ maximus Atlas,
Et canit errantem Lunam, Solisque labores.

Cic. autem 5. Tuſcul. loquens de Secta ab Atlante inſtituta, quæ de Atlante fabuloſe traduntur, ea ad hiftoriam retuliſſe viſus eſt, dum ait: *Nec vero Atlas ſuſtinere Cælum, nec Prometheus affixus Caucaſo, nec ſtellatus Cephæus cum uxore, genero, filia traderetur, niſi Cœleſtium divina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet, à quibus ducti deinceps omnes, qui in rerum contemplatione ſtudia ponebant, Sapientes & habebantur, & nominabantur*.

Phryges etiam ſuam Philoſophiam habuerunt, quæ magis cognita eſſet, ſi extaret Democriti *Λόγος Φρύγιος*, Sermo Phrygius, ſive de Philoſophia, & rebus Phrygiis, quem Laërt. memorat l. 9. De eorum Theologia vide Diodorum Siculum, & Eusebium.

De Philosophia Scytharum, Thracum, & Gallorum.

NON equidem nego, fuisse Scythas gentes indomitas, agros habitantes, indolis sævæ, & brutalis potius, quàm humanæ, nec ad literarum studii pronæ; nulla tamen ex antiquissimis nationibus gens fuit, quæ suos Sapientes, & Philosophos non habuerit, ut notat Clem. Alex. 1. Strom. unde & Scytharum genti suos Doctores fuisse dicendum est: quorum unum Anacharsim, Scytham memorasse sufficiat, quem Laërtius inter antiquos Sapientes ex multorum opinione retulit, quique scribitur, Græcorum multis antecelluisse Philosophis, apud quos etiam in admiratione fuit. Hic dicere solebat: Mihi indumentum est læna, cæna lac, & caseus. Et hæc est Barbara Philosophia, sed vera, quæ facta, non verba profitetur. Sed de hoc fusius in 3. libro, ubi de Græciæ Sapientibus, inter quos Anacharsis numeratus est, agemus. Justin. 1. 2. c. 1. Scythas Ægyptiis ipsis antiquiores facit; ait enim: *His igitur argumentis superatis, Ægyptiis antiquiores semper Scythæ videntur.* Clem. Alex. loc. cit. inter Scythas, & propriè inter Bactrios fuisse Samanæos Philosophos, refert.

Inter antiquos Europæ Sapientes maxime semper celebrati sunt Thraces. Quæstio tamen inter scriptores est, num Thraces Græcis fuerint antiquiores. Cum enim, ut Laërt. aliique referunt, Thraces à Zamolxi Philosophiam hauserint, qui Zamolxis Pythagoræ servus creditur; dicendum esset, Thraces Philosophiam Græcis debuisse. Verùm qui rem attentius pensitarunt, Zamolxim, à quo Thraces Philosophiam habuere, multis ante Pythagoram annis exstitisse, ex Chronicis eduxerunt, ut Herodotus, quem Laërtius sibi arrogat, aliique. Hinc (si quis unquam fuerit Pythagoræ servus nomine Zamolxis) duos Zamolxes distinguunt, quorum unum quidem Pythagoræ antiquiorem, Thracum Magistrum; alterum verò Pythagoræ servum faciunt: imò ipsummet Pythagoram à Thracibus multa hausisse, multi cum Hermippo contendunt.

Verùm quicquid de hac temporis antiquitate sit, illud certum est, Zamolxim, & Pythagoram in multis convenisse, præcipue vero in Metempsychosi, quam Thraces à Zamolxide edocti fuere, ut refert Julianus in Cæsariibus. Neque parvi momenti illud est, quod habet præ cæteris Suidas, Græcos scilicet à Thracibus Religionis Mysteria accepisse, quod à nomine *Θρηναίος* probare videtur; quod nomen à Thracibus devenisse autumat.

Qualis autem fuerit Thracum Philosophia ex parte cognosci poterit ex doctrina Orphei, qui Thrax fuit; de quo plura inferius, ubi de Philosophia Mythica. Quædam autem hinc ex Herodoto decerpta de Thracum Theologia tradam. Animam Thraces immortalem ponebant, quæ ex hoc Mundo egressa in Zamolxidis sinu (quem proprium Legislatorem tanquam Dæmonem, seu felicem Genium honorabant) quiesceret. Eorum mos erat super recens natos nimium ingemiscere, quòd plures miseras, & æramnas pati deberent; contra vero super mortuos omnia lætitiæ signa dabant, quòd ex his mundi miseriis egressi fuerint. Polygami cum essent, si quis plurium uxorum vir moriebatur, singulæ ejus uxores id summe contendebant, ut se supra reliquas à defuncto amatam demonstraret: quod si quæ probasset, id ei in præmium dabatur, ut una cum marito sepeliretur.

Dacos quoque, sive Danos Thraciæ populis quidam adnumerant (Daciam enim alii Scythiæ Europææ regionem, alii vero Thraciæ partem, vel ei con-

terminam faciunt) quorum Doctores Josephus Antiqu. Jud. l. 18. c. 2. Πλάγους, Plistos appellat; quos summe laudans Essæis æquiparat, de quibus ibi loquens ait: *In summa eandem fere vivendi rationem sequuntur, quam hi, qui apud Dacos P. si nominantur.*

Gallos, sive Celtas Philosophiam Druidæ docuere, & qui Semnothei, seu (ut quidam, à suppositio illo Beroso Annii Viterbiensis decepti, volunt) Samothei à Deorum cultu, & religione vocabantur, ut testatur Laërt. ex Autore Magici, & Sotione in 13. Succession. lib. Cur autem Druidæ dicti sint, non bene constat apud Etymologos. Quidam volunt, Druidas esse à Δρῶς, *Quercus*, cujus summe admiratores, & amatores erant; ejus enim frondibus caput coronabant, & omnia sacrificia ornabant; nemora, in quibus quercus frequentissimæ, habitabant, & venerabantur; de quibus sic Plin. l. 16. c. 44. *Nibil habent Druidæ visco, & arbore, in qua gignatur, si modò sit robur, sacratius. Jam per se roborum eligunt lucos, nec ulla sacra sine illa fronde conficiunt; ut inde appellati quoque interpretatione Græca possint Druidæ videri.*

Sed potius audiendus videtur Strabo, qui ait, in vocibus barbaris non quærenda esse Etyma Græca. Quare, inquit Vossius l. 1. Orig. progr. Idololatr. c. 35. verosimilius videri, Druidarum nomen potius à lingua Celtica peti debere, & proprie à voce Deru, qua quercus significatur. Illud tamen hic non præteream, fuisse inter autores, qui putarunt, Druidarum etymon esse à verbo *Derussim*, sive *Doresim*, quod Hebraicè *Inquirentes* significat, eo quod naturæ operum contemplationi operam dantes, eorum causas seriò inquirerent. Alii denique Druidas dictos esse à quarto Gallorum Rege, putant, cui nomen Drius, qui præcipuus Druidarum institutor fuit.

Tanti autem viscum, quem plerumque produciunt quercus, Druidas æstimasse, & venerasse, dicitur, ut ipsum nonnisi Druidarum Sacerdotum unus, alba veste indutus, & aurea falce in Religiosi eorum anni initio colligeret; & eum super aureum pannum decidentem exciperet. Deinde Druidæ duos tauros injuges, & albos sacrificabant, ac festos celebres dies statuebant; putantes, nullum donum ipso præstabilius à Diis hominibus concessum esse. Hinc viscum potu haustum cuncta animalia fecundiora reddere, alexipharmacam vim, atque singulares alias virtutes habere, credebant. Serpentum etiam ovis utebantur ad Procerum gratiam captandam, & propria munia feliciter perficienda; eoque remedio nullum validius arbitrabantur ad sua vota implenda, ut ex Plinio habemus.

Quamvis Cæsar lib. 6. & Cic. 1. de Divinat. omnes Galliæ Sapientes, sub uno Druidarum nomine comprehenderint; Strabo tamen l. 4. eos triplicis generis esse dixit; cujus verba, plenior de his notitiam tradentia, sunt: *Apud universos ferè tria sunt hominum genera, quæ in singulari habentur honore, Bardæ, Vates, & Druidæ. Horum Bardæ Hymnos canunt, Poëtæque sunt. Vates sacrificant, & naturam rerum contemplantur. Druides præter hanc Philosophiam etiam de moribus disputant. De horum justitia summa omnium est opinio. Itaque & publica iis, & privata judicia committuntur; & aliquando causis bellorum disceptandis jam acie congressuros composuerunt. Maxime judicia de cæde iis commissa sunt.*

Et Ammianus Marcellinus non aliter de Gallorum Sapientibus sentiisse videtur, dum ait lib. 15. *Per hæc loca hominibus paulum excultis viguere studia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos, & Eubages, & Druidas. Et Bardæ quidem fortia illustrium virorum facta heroicis composita versibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt: Eubages vero scrutantes seria, & sublimia naturæ pandere conabantur. Inter hos Druidæ ingenii celsiores, ut autoritas*

Pythagoræ decrevit, sodalitiis adstricti consortiis, quæstionibus occultarum rerum, altarumque erecti sunt, & despectantes humana, pronunciarunt animas immortales. Lucanus quoque de Bardis sic cecinit lib. 4.

*Vos quoque, qui fortes animas, belloque peremptas,
Laudibus in longum vatis demittimus Ævum,
Plurima securi fudistis carmina, Bardi.*

Ex quibus allatis scriptorum testimoniis eruitur, Gallorum Sapientes omnes Philosophiæ partes, Metaphysicam scilicet, Physicam, & Ethicam; Historicam præterea, & Poësim, tanquam Philosophiæ ornamenta, Deorum cultum, & Sacrificiorum ritus exercuisse.

Druidæ, ut Cæsar cit. l. 6. refert, dicebant: *Non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios.* Et Laërt. in Præfat. addit, Druidas obscure, ac per sententias philosophari; eosque docere, colendos Deos, nihil malū faciendum, & exercendam fortitudinem. Unde Galli in præliis animosi. Sic Lucan. l. 1.

*- - - - Vobis autoribus Umbræ
Non tacitas Erebi sedes, ditisque profundi
Pallida regna petunt: regit idem spiritus artus
Orbe alio, longæ canitis si cognita vitæ.*

Et Cic. de Divination. l. cit. *Siquidem & in Gallia Druides sunt, e quibus ipse Divitiacum Heduum, hospitem tuum, laudatoremque cognovi; qui & naturæ rationem, quam Græci Physiologiam appellant, notam esse sibi profitebatur; & partim auguriis, partim conjectura, quæ essent futura, dicebat.* Druidæ itaque non spernenda Philosophiæ dogmata de Astris, Mundo, Natura, & Elementis, Deorumque immortalium potentia tradiderunt. Quod si Metempsychosim tantopere propugnabant, id propterea faciebant, ut mortis timorem ab hominum animis excutientes, eos redderent fortiores. Unde sic Lucan.

*Maximus haud urget lethi metus. Inde ruendi
In ferrum mens prona viris; animæque capaces
Mortis, & ignavum redituræ parcere vitæ.*

Ex eodem Cæsare, qui diu universæ Galliæ dominatus est, l. 6. de Bello Gall. exactissima Druidarum instituti, & doctrinæ descriptio habetur. Ait enim, eos cuncta, quæ ad Religionem, & Sacrificia spectabant, administrasse: totam juventutem in disciplinis, propriisque institutis addiscendis consumsisse: lites omnes sive de bonis, & hæreditatibus, sive de reis vel morte mulctandis, vel absolvendis, ipsos definivisse; pœnas, & præmia eos cunctis tribuere solitos. Quod si quis eorum sententiæ acquiescere nolisset, excommunicatus rebus sacris, hominumque consortio, & tanquam impius, & scelestus omni prorsus honore privabatur. Unum Druidis supremum Caput, & Præses erat, quo defuncto succedebat dignior meritis, vel majori suffragiorum numero electus; unde quandoque ad arma quoque ventum est. Semel in anno in sacro quodam loco congregabantur ad lites, & judicia omnia definienda. Ab omni tributo, & vectigali, & ab omni prælio immunes erant. Cæsaris verba loc. cit. sunt: *Illi rebus divinis intersunt; sacrificia publica, & privata procurant; religiones interpretantur. Ad hos magnus adolescentum numerus disciplinæ causa concurrat; magnoque ii sunt apud eos honore; nam fere de omnibus controversiis publicis, privatisque constituunt; & si quod est admissum facinus, si cædes facta, si de hæreditatibus, de finibus controversia est, iidem decernunt: præmia, pœnasque constituunt; si quis autem privatus, aut publicus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdiciunt &c.*

Notandum præcipue hic est, quod habet idem Cæsar ib. Druidas ad

Deorum iram sedandam, iis vivos homines immolasse: *Pro victimis, inquit, immolant homines, aut se immolatueros vovent, administrisque ad ea sacrificia Druidibus utuntur: quod pro vita hominis nisi vita hominis reddatur, non posse Deorum immortalium numen placari, arbitrantur.* Hinc Romani hanc Druidarum Sectam sævissimam, ejusque Sacrificia impia reputantes, eam funditus evertere conati sunt. Et jam tandem, si Plinio, & Suetonio l. 30. c. 1. in Claud. credendum est, Druidarum Religio temporibus Tiberii, & Claudii Imperatorum prorsus sublata est. Hinc Lucan. l. 1. de ipsis ait:

*Et vos barbaricos ritus, moremque sinistrum
Sacrorum, Dryidæ, positis repetistis ab antris.
Solis nosse Deos, & Cæli numina Vobis,
Aut solis nescire datur: nemora alta remotis
Incolitis lucis*

Refert idem Cæsar ibid. Druidarum Philosophiam à Britannia in Galliam translata fuisse: ait enim: *Disciplina in Britannia reperta, atque inde in Galliam translata esse existimatur. Et nunc qui diligentius eam rem cognoscere volunt, plerumque illò discendi causa proficiscuntur.* Joh. Lud. Viv. de Caussis corrupt. Art. l. 1. p. 5. postquam de Pythagora asseruit, quod nihil scripserit; addit: *Eadem propemodum fuit Druidarum Galliæ Sacerdotum mens.* Et post pauca: *Druidarum nihil est reliqui.* Et quidem libros non habebant, sed omnis eorum scientia quidam memoriæ conatus erat; ita ut quandoque versus ad viginti millia memoriter collectos recitarent, quibus veluti historia laudum heroum continebatur, ipsamque posteris per traditionem relinquebant. Astrologiæ etiam, Geometriæ, Geographiæ, ac præ cæteris Politices periti erant; unde publicarum, privatarumque rerum arbitri erant. Quare non immeritò eos Laërtius Chaldæorum, Græcorum, Persarum, & Indorum Sapientibus æquiparat: & Diodor. Sicul. eos Theologos fuisse, addit. Dignum tamen, quod hic notetur, est, fuisse inter autores, qui putarunt, Druidas, sive Saronidas Carnutum, sive Autricum Carnutum, Gallicè Chartres antiquissimam, ac celeberrimam Galliæ Urbem, ædificasse, & Christi Jesu ex Virgine Matre nativitatem prædixisse. Quare Priscus, Carnuti pro Romanis Gubernator, Templum huic tam fortunatæ Virgini erexit, cui hæc inscripsit: *Virgini Parituræ.* Vide Sebast. Rovillard Hist. de l'Eglise de Chart. atque alios.

Denique notandum, Diodorum Siculum Græca voce Σαρωνιδας Saronidas appellasse, eo quod Σαρωνιδαν, hoc est, quercuum amatores essent.

Divus Augustin. l. 8. Civit. c. 9. Barbaris Philosophis Hispanos quoque adnumerat; sed quoniam nec quæ eorum doctrina, nec quod nomen eis fuerit, nobis adhuc compertum est; illos consultò prætermittimus.

Illud tamen non præteribo, fuisse in Italia Philosophos à loco Tyrrenos appellatos, quibuscum Pythagoras, ex Porphyrio in ejus vita, aliisque, conversatus dicitur. Eorum disciplinam Cicero, aliique describunt sub Etruscorum nomine. Et Strabo refert Musicam, Divinationem, & alia, quæ Romani sunt ex illis mutuati. Sed ab Europæa Barbarica Philosophia ad alteram Europææ Philosophiæ partem, quæ in vastissimis Græciæ provinciis floruit, ad Græcanicam scilicet, quæ huic tertio Historiæ Philosophiæ libro materiam præbet, accedamus.

